ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ

ΤΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

(ὑπό τό φῶς τοῦ γερμανικοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ)

Ἡ ἔκδοσις αὐτή
ἀφιερώνεται

Στούς ἀμαθεῖς, τούς παραποιητές,
τούς κακόπιστους, τούς μπερδεμένους.

Ἐλεύθερη Σκέψις

Τό κείμενο αὐτοῦ τοῦ βιβλίου προέρχεται ἀπό τήν ἀπόδοσι — δέν θά ποῦμε μεταγλώτισι ἤ μετάφρασι, νομίζομε ὅτι δέν εἶναι σωστοί οἱ ὅροι μιά καί ὁμιλοῦμε γιά τήν ἴδια γλῶσσα — στήν λίγο πιό κατανοητή σήμερα Ἑλληνική, δύο ἄρθρων τά ὁποῖα εἶχαν ἐμφανισθεῖ στά τεύχη 17 (Ἰανουάριος 1939) καί 18 (Φεβρουάριος 1939) τοῦ περιοδικοῦ «Τό Νέον Κράτος». Μέ πλήρη ἐπίγνωσι τῆς σοβαρότητος αὐτῆς τῆς προσπαθείας μας πιστεύομε ὅτι δέν ξεφύγαμε ἀπό τό πνεῦμα τοῦ συγγραφέως. Κρατήσαμε ἀκόμα καί τήν ὅλη ὑφή τοῦ κειμένου, μέχρι καί τήν πιό παραμικρή λεπτομέρεια.

Εὐχαριστοῦμε τόν φίλο μας — ὁ ὁποῖος ἤθελε νά διατηρήση τήν ἀνωνυμία του — γι' αὐτήν τήν ἐργασία.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1989
Γιά τόν Ἐκδοτικό Οἶκο
«ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΚΕΨΙΣ»

Βλαδίμηρος Ψιακῆς

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1989
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΚΕΨΙΣ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 112 - ΑΘΗΝΑ 114 72
τηλ. 3630.697 - 3614.736

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ

ΤΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ
(ὑπό τό φῶς τοῦ γερμανικοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ)

ελευθερη σκεψις

ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΥΠΟ ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΕΘΝΙΚΟΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τό κοινωνικό ζήτημα εἶναι τόσο παλαιό, ὅσο καί ἡ κρατικῶς ὀργανωμένη ἀνθρωπότητα. Ἀμέσως, συγχρόνως μέ τήν γέννησι τοῦ πρωτόγονου κρατικοῦ ὀργανισμοῦ, ἔρχονται στό φῶς οἱ πρῶτες **κοινωνικές τάξεις**, προϊόν βασικά τῆς ἀνισότητας τῶν ἀνθρώπων καί τῶν ὁμάδων τους καί συγκεκριμένως σωματικῆς, πνευματικῆς καί ψυχικῆς ἀνισότητας καί σέ σχέσι πρός αὐτές οἰκονομικῆς (1). Μέ τήν πρόοδο τῆς ἀνθρωπότητας ὄχι μόνο δέν ἐξασθενεῖ ἡ σέ τάξεις κατανομή αὐτῶν πού ἀποτελοῦν κάθε κρατική κοινωνία ἀτόμων, ἀλλά καί εἴμασθε μπροστά σέ ἕνα προοδεύοντα ταξικό διαφορισμό, ὁ ὁποῖος ἔχει φθάσει μάλιστα στίς ἡμέρες μας σέ ἕνα δυσκολοερεύνητο πλέγμα διαφόρων σχέσεων καί συμφερόντων.

Τό κοινωνικό ζήτημα ἀποτελοῦν οἱ μεταξύ τῶν κοινωνικῶν τάξεων διενέξεις, ὀφειλόμενες σέ δύο κυρίως λόγους: Πρῶτον στό γεγονός, ὅτι **ἡ βασισμένη σέ τάξεις διάκρισις ἀ-**

---

1. **Δημοσθ. Σ. Στεφανίδη** «Εἰσαγωγή εἰς τήν ἐφηρμοσμένην κοινωνικήν οἰκονομικήν» Θεσσαλονίκη, 1937, σελ. 54 ἑπ.

νισότητας τῶν ἀνθρώπων **ὑπέθαλπε πάντοτε καί ὑποθάλπει τήν προσπάθεια ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἰσχυροτέρων σέ βάρος τῶν ἀσθενεστέρων,** παράλληλα δέ τήν ἀντιζηλία καί τό μῖσος τῶν ὑποδεεστέρων ἔναντι αὐτῶν πού εἶναι ἱστάμενοι ὑψηλότερα καί δεύτερον, ἐπειδή **τό κράτος δέν εἶχε πάντοτε τήν δύναμι νά σταθῆ ὑπεράνω τῶν κοινωνικῶν τάξεων, πού κατοικοῦν μέσα στά ὅρια του, παρέχοντας σέ κάθε τάξι αὐτό πού τῆς ἀνήκει** καί συγκρατῶντας τίς ἐγωϊστικές ὁρμές τῶν ἰσχυροτέρων στίς ἐκδηλώσεις ἔναντι τῶν ἀσθενεστέρων. Ἐξ ἀντιθέτου, **τό κράτος ὑπῆρξε πολύ συχνά ὄργανο τῶν κυριάρχων τάξεων,** ἀπεριόριστα στήν ἀρχή, ἠπιώτερα καί ἄς ποῦμε εὐπρεπέστερα ἀργότερα, μέ τήν ἄνοδο τῆς ἀνθρωπότητας σέ ὑψηλότερα ἐκπολιστικά ἐπίπεδα (2). Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι οἱ μεταξύ τῶν τάξεων διενέξεις δέν ἐξεδηλοῦντο πάντοτε κατά τό παρελθόν κατά ἔντονο τρόπο καί ὅταν ἀκόμα τό κράτος ὑπῆρξε τυφλό ὄργανο ὁρισμένων ἐξ αὐτῶν· αὐτό ὅμως πρέπει νά ἀποδοθῆ πρό παντός στήν βία, στήν πίεσι πού ὑφίσταντο οἱ ἀσθενέστεροι ἐκ μέρους τῶν ἰσχυρῶν καί τήν διατήρησί τους σέ χαμηλότατο πνευματικό καί ψυχικό ἐπίπεδο. Ἔτσι ἐξηγεῖται εἰδικώτερα ἡ μακρότατη, ἐπί ὁλόκληρες χιλιετηρίδες διαρκέσασα διαβίωσις τῆς δουλείας καί τῆς δουλοπαροικίας ἐπάνω στήν γῆ, χωρίς τό κοινωνικό ζήτημα νά παρουσιάση ἀνάλογη ὀξύτητα.

Ἡ ἐξάρτησις τῆς κρατικῆς ἐξουσίας ἀπό τά συμφέροντα ὁρισμένων κοινωνικῶν τάξεων ἄρχισε νά χαλαρώνη στίς πιό προηγμένες Εὐρωπαϊκές χῶρες κυρίως ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνα. **Ἡ ἐξάπλωσις τῶν λεγομένων ἀτομικῶν καί πολιτικῶν ἐλευθεριῶν ἀπό τίς ἀρχικές κοιτίδες τους - τήν Ἀγγλία καί Γαλλία - στήν οἰκουμένη ἔφερε ἐκ περιτροπῆς ὅλες τίς τάξεις στήν πολιτική ἐξουσία καί ἐτερμάτισε κατ' αὐτόν τόν τρόπον τό παλαιότερο μονοπώλιο ἀπό ὁρισμένες ἀπό αὐτές, νά καρποῦνται διαρκῶς ὑπέρ τους τά ὑλικά καί ἠθικά ὀφέλη τά ὁποῖα προέρχονται ἀπό τήν ἐξουσία.** Ὑπῆρξε ἀναμφίβολα αὐτό σπουδαιότατο ἀπόκτημα τοῦ πολιτισμοῦ, γιά τό ὁποῖο ὀφείλεται αἰώνια ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς ἀνθρωπότητας πρός τούς πρωτεργάτες τῶν προλεχθέντων ἐλευθεριῶν.

2. **Δημοσθ. Σ. Στεφανίδη** op. cit. σελ. 51 ἐπ.

Ἄν ὅμως ἡ κοινοβουλευτική δημοκρατία ἦρε τά μόνιμα ταξικά προνόμια, δέν κατώρθωσε ὅμως νά ἄρη καί τήν ὀξύτητα τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος, καθιστῶντας τό κράτος πραγματικά ὑπερταξικό μέ ἀποτέλεσμα ἕνα κράτος δικαίου (3). Βεβαίως δέν διακρινόταν στήν πολιτική τῶν κοινοβουλευτικῶν κυβερνήσεων, οὔτε σ' αὐτές τῆς πρό τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως φανερή προσπάθεια ὠμῆς ἐκμεταλλεύσεως ὁρισμένων κοινωνικῶν τάξεων πρός ὄφελος ἄλλων· **ὅμως, ἐκτός ἀπό ὁρισμένες σποραδικές ἐξαιρέσεις, δέν μπορεῖ νά γίνη λόγος καί ἐδῶ γιά ἀντικειμενική καί ἀμερόληπτη ἐκ μέρους τους ρυθμίσεως τῶν διαφορῶν μεταξύ τῶν τάξεων, ἐφ' ὅσον οἱ προλεχθεῖσες κυβερνήσεις προέρχονταν ἀπό ὁρισμένες τάξεις, κόμματα ἤ ἁπλῶς προσωπικές φατρίες, ἦταν δέ φυσικό νά διάκεινται εὐμενέστερα πρός αὐτές παρά πρός τίς ὑπόλοιπες.** Ἦταν μοιραῖο οἱ μεροληπτικές αὐτές τάσεις τῶν κοινοβουλευτικῶν δημοκρατικῶν κρατῶν νά ἐκδηλώνωνται μέσα σέ ὀξύτατες πολιτικές καί κοινωνικές διαταραχές, οἱ ὁποῖες διέσειαν συχνά τό οἰκοδόμημα τοῦ κράτους καί τίς ὁποῖες ἐνίσχυαν οἱ μέ πλεονάζουσα σπατάλη χορηγηθεῖσες ἀτομικές καί πολιτικές ἐλευθερίες.

Τήν ἐπίτευξι τῆς πραγματοποιησίμου λύσεως τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος καί ἐγκαθίδρυσι ἐπί τῆς μακραίωνης διαμάχης τῶν κοινωνικῶν τάξεων τῆς μεταξύ τους συνεργασίας διεκδικοῦν ὑπέρ τους δύο μεγάλες σύγχρονες καί συγγενεῖς ἰδεολογίες, ὁ ἰταλικός φασισμός καί ὁ γερμανικός ἐθνοκοσοσιαλισμός, οἱ ὁποῖες δημιούργησαν, ὅπως εἶναι γνωστό, μία νέα πολιτειακή μορφή, αὐτή τῶν λεγομένων « **κυριάρχων** ἤ «**ὁλοκληρωτικῶν**» κρατῶν, ἡ ὁποία (πολιτειακή μορφή) ἐξαπλοῦται μέ ὁρισμένες παραλλαγές ἡμέρα μέ τήν ἡμέρα πε-

3. **Δημοσθ. Σ. Στεφανίδη** op. cit. σελ. 57 σημ. 1. Ἀναφορικῶς πρός τίς ἀμφισβητήσεις γύρω ἀπό τήν ἔννοια τοῦ «κράτους δικαίου» δές καί τίς ἀντιτιθέμενες ἀπόψεις τῶν **G. Krauss** καί **O.v. Sceweinicken** στό 17ο τεῦχος τοῦ «Der deutsche Staat der Gegenwart» (ἐκδ. ὑπό τοῦ καθηγητῆ **Carl Schmitt,** Hamburg, 1935) τό ὁποῖο ἔχει τόν τίτλο «Disputation über den Rechsstaad». Σ' αὐτό παρατίθενται ἡ συναφής γνώμη τοῦ καθηγητῆ Schmitt ὅπως καί πλούσια βιβλιογραφία.

ρισσότερο στόν κόσμο. Κατά τίς ἰδεολογίες αὐτές **γιά νά ἐξαφανισθῆ ἡ κρατική μεροληψία, ἡ ὁποία πολλαπλασιάζει τίς ἀφορμές προστριβῶν μεταξύ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων καί ἡ ὁποία διατηρεῖ τίς ὑποδεέστερες ἀπό αὐτές σέ διαρκῆ ἀναβρασμό, πρέπει νά τοποθετηθοῦν στήν θέσι τῶν κομματικῶν - ταξικῶν ἐναλλασσομένων κυβερνήσεων τῶν κοινοβουλευτικῶν κρατῶν κυβερνήσεις μόνιμες καί πραγματικά ὑπερταξικές, ἀποτελούμενες ἀπό ἄριστα ψυχικῶς καί πνευματικῶς στοιχεῖα προερχόμενα ἀπό ὅλες τίς τάξεις**, κυβερνήσεις συνεπῶς οἱ ὁποῖες ἐγγυοῦνται καί γιά τήν καλή ἐκλογή τῶν λοιπῶν ὀργάνων τῆς πολιτείας. Μόνο τέτοιες κυβερνήσεις θά μποροῦσαν νά ἀπονέμουν σέ κάθε τάξι αὐτό πού τῆς ἀνήκει καί νά μετατρέψουν μέ αὐτόν τόν τρόπο τόν παλαιό ἀνταγωνισμό μεταξύ τῶν τάξεων σέ μεταξύ τους συνεργασία ἡ ὁποία ἐπιφέρει ἀνυπολόγιστη ὠφέλεια στήν ἐθνική ὁλότητα.

Συνεχίζοντας θά γνωρίσωμε, κατά ποιόν τρόπο ἀντιλαμβάνεται εἰδικῶς ἡ μία ἀπό αὐτές τίς ἰδεολογίες, ὁ γερμανικός ἐθνικοσοσιαλισμός, τήν κοινωνική δικαιοσύνη καί πῶς ἐπιδιώκει τήν διευθέτησι τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος στήν σύγχρονή του μορφή μέ τήν ὅσο εἶναι δυνατόν ἱκανοποιητικώτερη ρύθμισι τῶν μεταξύ τῶν τάξεων σχέσεων.

I. ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΟΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑΣ

Α΄ — ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

Κράτος, κατά τίς ἀντιλήψεις τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ, εἶναι ἡ ὀργάνωσις μιᾶς κοινωνίας φυσικῶς καί ψυχικῶς ὁμοίων ἀνθρώπων πρός ἀποτελεσματικώτερη ἐπίτευξι τῆς διατηρήσεως τοῦ εἴδους της καί πραγματοποίησι τῶν ἀπό τήν Πρόνοια ὁρισθέντων σ' αὐτήν σκοπῶν (4). Τό κράτος πρέπει νά εἶναι ἰσχυρό ἐσωτερικῶς καί ἐξωτερικῶς. Μόνο ἕνα ἰσχυρό κράτος μπορεῖ βάσιμα νά ἐλπίζη στήν ἐπιτέλεσι τῶν ἄμεσων καί ἀπώτερων σκοπῶν του, ἡ συνισταμένη τῶν ὁποίων εἶναι ἡ δημιουργία ἀπό τό ἐντός τοῦ κράτους διαβιοῦντος ἔθνους ἑνός ἀνώτερου ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ. **Ὅλα τά ἔθνη δέν ταιριάζουν ἐξ ἴσου πρός τήν πολιτιστική ἀνάπτυξι.** Ἀπό αὐτήν τήν ἄποψι ὑπάρχουν ἀνώτερα καί κατώτερα ἔθνη, ἄν καί ὁρισμένες φορές τό στοιχεῖο αὐτό βρίσκεται σέ λανθάνουσα κατάστασι ἐκδηλωνόμενο ὅμως μόλις τό ἐπιτρέψουν οἱ ἐξωτερικές συνθῆκες (5). Ἐφ' ὅσον ἕνα κράτος δέν ἔχει τήν συνείδησι τοῦ ἀνωτέρου αὐτοῦ ἐκπολιτιστικοῦ προορισμοῦ

---

4. **Adolf Hitler** «Mein Kampf» 1 1925, σελ. 164.
5. **A. Hitler** op. cit. II 1927, σελ. 433.

του, εἶναι ἐκτρωματικό καί δέν ἔχει λόγο ὑπάρξεως (6).

Ὅπως τά διάφορα ἔθνη εἶναι ἄνισα ἔτσι καί τά ἄτομα ἑνός ἔθνους εἶναι ἄνισα (7). Συνεπῶς ἡ ἄσκησις πολιτικῆς ἐξουσίας δέν ἁρμόζει σέ ὅλους. Ναί μέν φορέας τῆς κρατικῆς κυριαρχίας εἶναι ὁλόκληρος ὁ λαός, **ἡ ὀργάνωσις ὅμως τοῦ κράτους πρέπει νά εἶναι ἀριστοκρατική, μέ τήν ἔννοια τῆς ἐξουσίας τῶν ἀρίστων** (8). Ὡς ἀρίστους ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική ἰδεολογία θεωρεῖ **ὄχι τόσο αὐτούς πού εἶναι κατάφορτοι** μέ γνώσεις, **ἀλλά αὐτούς πού δείχνουν πρός αὐτό τό ἴδιο τό ἔθνος ἀφοσίωσι, ἀνώτερη ἠθική ἀποφασιστικότητα, τόλμη.** Αὐτοί θά μποροῦσαν νά χρησιμοποιήσουν πρός τό καλό τῆς ὁλότητας τίς γνώσεις τῶν ἄλλων, ἐνῶ οἱ σοφοί τῶν διαφόρων ἐπιστημονικῶν κλάδων, οἱ ἀσταθεῖς καί ἀνάπηροι ψυχικά, τίποτα καλό δέν μποροῦν νά προσφέρουν, ὡς κυβερνῆτες, στήν χώρα τους. **Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός ζητάει νά βρῆ τούς ἀρίστους μεταξύ τῶν ὁμαίμων πολιτῶν, ὁπουδήποτε καί ἄν βρίσκονται, σέ ὁποιαδήποτε τάξι καί ἄν ἀνήκουν (9)**, ἐπι-

6. **A. Hitler** op. cit. II σελ. 434.
7. **A. Hitler** op. cit. II σελ. 477.
8. **A. Hitler** op.cit. σελ. 480 καί ἰδίως 492 ἑπ.
9. «Κατευθυνόμεθα πρός μία τάξι πραγμάτων ἔλεγε ἀρχομένου τοῦ 1937 ὁ **A. Hitler** («Rede vor dem Reichstag am 30-11-1937», ἐκδ. M. Muller und Sohn σελ. 12), ἡ ὁποία ἐξασφαλίζει μία τέτοια ἐπιλογή μεταξύ τῶν ἀτόμων, ὥστε οἱ πραγματικές ἱκανώτερες κεφαλές τοῦ λαοῦ μας, μή λαμβανομένου καθόλου ὑπ' ὄψιν τῆς γεννήσεως, τῆς καταγωγῆς, τοῦ ὀνόματος ἤ τῆς περιουσίας, νά καλοῦνται στήν πολιτική καθοδήγησι τοῦ ἔθνους. Ἡ ὡραία διαπίστωσις τοῦ μεγάλου Κορσικανοῦ, ὅτι κάθε στρατιώτης ἐνδεχόμενα ἔχει στό σάκκο του τήν στραταρχική ράβδο, ἐκπληρώνεται στήν χώρα μας ἐπί τοῦ πολιτικοῦ πεδίου. Ὑπάρχει λοιπόν ὡραιότερος σοσιαλισμός, ὑπάρχει ἀκόμα πιό ἀληθινή δημοκρατία ἀπό τόν ἐθνικοσοσιαλισμό, ὁ ὁποῖος χάρις στήν ὀργάνωσί του, ὅτι ὁ ἐντεταλμένος ἀπό τήν Πρόνοια βρεῖ μεταξύ χιλιάδων γερμανοπαίδων τόν δρόμο του μέχρι τήν κορυφή τῆς ἐθνικῆς πυραμίδας; Καί αὐτό δέν εἶναι μόνο θεωρία. Στήν ἐθνικοσοσιαλιστική Γερμανία εἶναι πραγματικότητα. Ἐγώ προέρχομαι ἀπό τά παιδιά τοῦ λαοῦ. Πολυάριθμα παιδιά ἐργατῶν καί γεωργῶν, κατέχουν σήμερα ἐξέχουσες θέσεις στό κράτος μας, εἶναι ὑπουργοί, κυβερνῆτες...». «Τό ἔργο τῆς κοινωνικῆς ἀνορθώσεως, ἐπανελάμβανε ὁ ἴδιος λίγους μῆνες ἀργότερα (διάγγελμα τοῦ **A. Hitler** πρός τό συνέδριο τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κόμματος

φυλάσσοντας πάντοτε τήν τελευταία λέξι στήν κορυφή τῆς κρατικῆς πυραμίδας, τόν ἄριστο μεταξύ τῶν ἀρίστων, τόν ἄνθρωπο, αὐτόν πού συγκεντρώνει μέσα του στόν ἐντονώτερο δυνατό βαθμό ὅλες τίς προαναφερθεῖσες ἀρετές, **τόν ἡγέτη τοῦ κράτους**, τόν Φύρερ (10). **Τό ἐθνικοσοσιαλιστικό καθεστώς δέν ἀποτελεῖ δικτατορία (11), πρό παντός ὅμως δέν ἔχει τίποτα τό κοινό μέ τόν κοινοβουλευτισμό.** Ὁ δημοκρατικός κοινοβουλευτισμός, αὐτός πού ἐκυβέρνησε στό παρελθόν τήν Γερμανία καί ὁ ὁποῖος κυβερνᾶ ἀκόμα ἀρκετό ἀριθ-

στήν Νυρεμβέργη, τό ὁποῖον συνῆλθε τόν Σεπτέμβριο 1937), στηρίχθηκε κυρίως στήν ἐγκατάλειψι πατροπαράδοτων προνομίων καί στόν διορισμό τῶν τυχῶν τοῦ ἔθνους σ' ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς καί προπαντός τῆς πολιτικῆς, στά χέρια μιᾶς νέας ἐπιλέκτου ὁμάδας, ἡ ὁποία ἀναζητήθηκε καί βρέθηκε ἀποκλειστικά καί μόνο μέ τήν βάσι τῆς δικῆς του ὑπάρξεως καί ἀξίας τῶν προσώπων, χωρίς νά ληφθοῦν καθόλου ὑπ' ὄψι ἡ καταγωγή, ἡ κοινωνική τους θέσις και οἱ θρησκευτικές τους πεποιθήσεις». Ἡ ἐπίλεκτη αὐτή ὁμάδα κατά βάσι συμπίπτει μέ τό «ἐθνικοσοσιαλιστικό γερμανικό ἐργατικό κόμμα» (National socialistische deutsche Arbeitepartei), τό ὁποῖο ἐξακολουθεῖ νά ἔχη ἀκόμα τόν παλαιό χαρακτηρισμό τοῦ κόμματος, ἄν καί τίποτα τό κοινό δέν ἔχει πλέον σήμερα μέ τά κόμματα τῶν κοινοβουλευτικῶν κρατῶν. Δές γι' αὐτό στόν **G.Neese** «Die nationalsozialistische deutsche Arbeiterpartei» 1933.

10. Δές γιά τήν θέσι τοῦ ἡγέτη στό ἐθνικοσοσιαλιστικό κράτος καί γιά τίς ἀρετές τίς ὁποῖες πρέπει νά κατέχη στόν **Gottfried Feder** «Der deutsche Staat auf nationaler und socialer Grundlage, Neue Wege in Staat, Finanz und Wirtschaft» München, 18η καί 19η ἐκδ. 1935, σελ. 30 ἑπ. Τό ἔργο αὐτό κυκλοφόρησε εὐρύτατα στήν Γερμανία καί στό ἐξωτερικό καί ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα ἐθνικοσοσιαλιστικά συγγράματα. Ὅπως τονίζει ὁ Hitler στόν πρόλογο τοῦ βιβλίου, «αὐτό ἐμφανίζει κατά τόν καλλίτερο δυνατό τρόπο τούς σκοπούς τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ, καί ἀποτελεῖ καθ' ὁλοκληρία ἐθνικοσοσιαλιστική κατήχησι». Γιά τόν ἡγέτη στό ἐθνικοσοσιαλιστικό κράτος ἀπό ἀπόψεως δημοσίου δικαίου δές ἰδίως τούς **O. Koellrautter** «Der deutsche Führerstaat», 1934. **Herbert Krüger** «Führer und Führung», 1934. **Carl Schmitt** «Staat Bewegung Volk» (1ο τεύχος τῆς σειρᾶς «Der deutsche Staat der Gegenwart»), Hamburg, 3η ἐκδ. 1935.

11. «Μπόρεσα νά κάνω ὅλα αὐτά ἔλεγε ὁ **A. Hitler** στόν λόγο του πρός τό Reichstag τῆς 7.3.1936 (σελ. 39 τῆς ἐκδόσεως M. Müller und Sohn) διότι αἰσθάνθηκα τόν ἑαυτό μου ὄχι ὡς δικτάτορα τοῦ λαοῦ μου, ἀλλ' ὡς ἡγέτη καί ἐντολοδόχο του».

μό χωρῶν «.... εἶναι τό μεγαλύτερο δημοκρατικό ψεῦδος περί τῆς ἱκανότητας τοῦ λαοῦ πρός αὐτοδιοίκησι... Εἶναι ἐκεῖνο τό κυβερνητικό σύστημα, τό ὁποῖο ἔχει μέσα του τό σπέρμα τῆς ἀναδείξεως τῶν μειονεκτικῶν καί ἀσυνειδήτων ἀνθρώπων. Ἐμφανιζόμενο ἐξωτερικά σάν τό κυβερνητικό σύστημα πού περιλαμβάνει πολλά, στηρίζεται ἐσωτερικά στήν χωρίς κρίσι μᾶζα καί φέρνει στήν ἐξουσία κυβερνήσεις οἱ ὁποῖες δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρά ἡ παλαίστρα φιλοδόξων μικροπολιτικῶν καί στενοκεφάλων θεωρητικῶν» (12).

Ἕνα ἀπό τά βασικά σημεῖα τῆς ἐθνικοσοσιαλιστικῆς ἰδεολογίας εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ συναισθήματος τῆς εὐθύνης ἀρχόντων καί ἀρχομένων. Κατά τούς ἐθνικοσοσιαλιστές, οἱ παλαιότερες πολιτικές, κοινωνικές καί οἰκονομικές συνθῆκες, καθιστοῦσαν τούς πάντες σχεδόν ἀνεύθυνους. Ἰδιαίτερα ἡ δημόσια ζωή ἀγνοοῦσε τήν ἔννοια τῆς εὐθύνης. Οἱ ἡγεμόνες ἐκηρύσσοντο ἀπό τά συντάγματα τῶν διαφόρων χωρῶν ἀνεύθυνοι, τέλος οἱ κοινοβουλευτικοί ἄνδρες ἦσαν ἀνεύθυνοι γιά τίς γνῶμες τους, πολύ συχνά μάλιστα καί γιά τίς πράξεις τους, ἄν παραβλέψη κανείς τόν μόνο κίνδυνο, τόν ὁποῖο διέτρεχαν κατ' οὐσίαν, νά ἀντικατασταθοῦν στήν ἐξουσία ἀπό ἄλλους. Ἀντιθέτως ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός συνέδεσε μέ τήν κρατική, ὅπως θά δοῦμε δέ καί μέ τήν οἰκονομική του ὀργάνωσι τήν ἔννοια τῆς εὐθύνης, «γραμμένη μέ σιδερένια γράμματα πάνω στίς πύλες τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κράτους» (13) καί παρακολουθεῖ βῆμα πρός βῆμα τήν ἀνάπτυξι τοῦ πνεύματος τῆς πρωτοβουλίας καί αὐτενέργειας καί γενικῶς τήν θέσι κάθε ἀτόμου μέσα στήν Πολιτεία, Κοινωνία καί Οἰκονομία.

Σέ ἀντίθεσι μέ τόν μπολσεβικισμό, ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε μιά μόνιμη τυραννία τῆς προνομιούχου ἐργατικῆς τάξεως σέ βάρος τῶν ἄλλων τάξεων, κατ' ἀντίθεσι ἐπίσης πρός τόν κοινοβουλευτισμό, ὁ ὁποῖος φέρνει πάντα στήν ἐξουσία τούς ἐκπροσώπους ὁρισμένων ταξικῶν ἤ ἁπλῶς κομματικῶν συμφερόντων, **ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική κρατική ὀργάνωσις ἐξασφαλίζει τήν μεγαλύτερη δυνατή ἀντικειμενικότητα καί ἀμεροληψία τῆς πολιτείας ἔναντι ὅλων τῶν πολιτῶν, ὅλων τῶν τάξεων.** «Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός, λέγει ὁ **Ἀ. Χίτλερ** (14), ἔχει μπροστά στά μάτια του ὁλόκληρο τόν λαό καί ὄχι συγκεκριμένες τάξεις. Ποτέ δέν σκέφθηκε νά ἐμπιστευθῆ τήν ἐξουσία σέ ὁρισμένη τάξι ζημιώνοντας ἄλλες. Ὁ σκοπός τῆς ἐθνικοσοσιαλιστικῆς ἐπαναστάσεως δέν ἦταν νά στερήση στό μέλλον κάθε ἴχνος δικαιώματος στίς πρώην προνομιοῦχες τάξεις, ἀλλά νά δημιουργήση ἰσότιμες ἀπό τίς μέχρι τοῦδε ἐστερημένες δικαιωμάτων. Δέν ἐξαφανίσαμε ἑκατομμύρια πολιτῶν γιά νά τούς ὑποβιβάσωμε στήν χαμηλότερη βαθμίδα τῶν ἀγγαρευμένων, ὅπως ἔκαναν ἄλλοι. Ὁ σκοπός μας ὑπῆρξε καί εἶναι νά ἀνυψώσωμε τέτοιους ἐργάτες σέ Γερμανούς πολίτες. Γι' αὐτό καί εἶχε ἡ ἐπανάστασίς μας τόση θριαμβευτική ἐπιτυχία. Αὐτός πού ἐκτοπίζει τάξεις μέ ἐπαναστατικό τρόπο γιά νά δημιουργήση νέες, βάζει τόν σπόρο νέων ἐπαναστάσεων»

Ἡ ἐθνοσοσιαλιστική ἰδεολογία ἀποκλίνει πρός τό λεγόμενο «**κοινωνικό ἀξίωμα**» καί μάλιστα μέ τήν ἐθνικιστική του μορφή (15). **Τά δικαιώματα τῆς μέσα στό κράτος βιούσης ἐθνικῆς ὁλότητας ἐμφανῶς ἀναγορεύονται ἀνώτερα τῶν ξεχωριστῶν ἀτόμων, ἀτομικά δέ δικαιώματα ἀναγνωρίζονται, μόνο ἄν καί ἐφ' ὅσον τό ἐπιτρέπει τό συμφέρον τῆς ὁλότητας.** Μπροστά στά συμφέροντα τοῦ λαοῦ ὠχριᾶ ὁποιοδήποτε ἄλλο συμφέρον(16). Τό «ἐμεῖς» προηγεῖται τοῦ «ἐγώ». «Gemeinnutz

12. **G. Feder** op. cit. σελ. 36-37.
13. **G.Feder** op. cit. σελ. 18.

14. Λόγος πρός τό Reichstag τῆς 31.1.1937 (σελ. 13 τῆς ἐκδόσεως M. Müller und Sohn).
15. Δές γι' αὐτό στόν **Δημ. Σ. Στεφανίδη** op. cit. σελ. 14 σημ. 1.
16. Ὄχι μόνο τά ἀτομικά συμφέροντα, ἀλλά καί τά συμφέροντα τῶν ἰδιαίτερων λαϊκῶν ὁμάδων ἤ τά ἰδιαίτερα συμφέροντα τοῦ λαοῦ ὠχριοῦν μπροστά στό γενικό συμφέρον τοῦ ἐθνικά συγκροτημένου λαοῦ. «Ὁ λαός ἔρχεται στήν πρώτη γραμμή, ἔλεγε ὁ **A. Hitler** στόν λόγο του πρός τό Reichstag τῆς 30.1.1937 (σελ. 16 τῆς ἐκδόσεως M. Müller und Sohn). Κόμμα, στρατός, οἰκονομία, δικαιοσύνη κ.τ.λ εἶναι δευτερογενεῖς ἐμφανίσεις, εἶναι μέσα γιά ὁρισμένο σκοπό, τήν συντήρησι τοῦ λαοῦ. Ὅσο αὐτά ἀνταποκρίνονται πρός αὐτόν τόν σκοπό, αὐτά εἶναι ὀρθά καί ὠφέλιμα. Διαφορετικά εἶναι ἐπιζήμια καί χρειάζονται μεταρρύθμισι ἤ ἀντικατάστασι».

geht vor Eigennutz» εἶναι ὁ ὑπέρτατος νόμος τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ. Ὅταν ὅμως ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός κάνει λόγο περί «λαοῦ», δέν ἐννοεῖ ὅλους ὅσους κατέχουν τήν ὑπηκοότητα τοῦ γερμανικοῦ κράτους. Τόν γερμανικό λαό ἀποτελοῦν μόνο οἱ μέ γνήσιο γερμανικό αἷμα πολίτες, τά μέλη τῆς γερμανικῆς ἐθνικῆς κοινότητας, τά ὁποῖα καί ἀπολαμβάνουν τό μάξιμουμ (maximum) τῶν πολιτικῶν, ἀστικῶν καί ἀτομικῶν δικαιωμάτων. Οἱ μέ χωρίς γερμανικό αἷμα ὑπήκοοι εἶναι ἁπλῶς ἀνεκτοί στό γερμανικό ἔδαφος ὡς «φιλοξενούμενοι»

Μεταξύ τῶν ἀνωτέρω ἀρετῶν, μέ τίς ὁποῖες πρέπει νά γεμίσουν οἱ ψυχές τῶν πολιτῶν γιά τήν πραγματοποίησι τοῦ κοινωνικοῦ ἀξιώματος, τήν πρώτη θέσι κατέχουν ἡ φιλοπατρία καί ἡ ἐθνική ὑπερηφάνεια, οἱ ὁποῖες ἐκδηλώνονται ὄχι μέ κενές λέξεις, ἀλλά μέ θυσίες οἱ ὁποῖες προσφέρονται στόν βωμό τῆς Πατρίδος (17). Οἱ ψυχικές αὐτές ἀρετές δέν ἀρκεῖ νά τίς κατέχουν μόνο ὁρισμένα μέλη τῆς ἐθνικῆς ὁλότητας, **πρέπει νά ἐξαπλωθοῦν εὐρύτατα καί μεταξύ τῶν λαϊκῶν μαζῶν.** Γιά νά πραγματοποιηθῆ ὅμως αὐτό καί γιά νά σφυρηλατηθοῦν ἄρρηκτοι δεσμοί μεταξύ τῶν μελῶν τοῦ ἔθνους, **ὀφείλει τό κράτος νά εἶναι ὁ πραγματικός φορέας τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης** (18), ἀκοίμητος φρουρός τῆς ἀπολαυῆς ἐκ μέρους κάθε κοινωνικῆς τάξεως τοῦ ἀνταλλάγματος τῶν, πρός τήν ἐθνική ὁλότητα ὑπηρεσιῶν της (19). **Πρέπει, μέ ἄλλα λόγια, νά ἐξοβελισθῆ ἤ τουλάχιστον νά χαλαρωθῆ τό κοινωνικό ζήτημα** τό ὁποῖο συνταράζει ἄλλες, διαφορετικά ὀργανωμένες κοινωνίες καί ἐμποδίζει τήν πρός τά ἐμπρός ἐξέλιξί τους. Γιά νά κατανοήσωμε ὅμως καλλίτερα τίς γύρω ἀπό τό κοινωνικό ζήτημα ἀντιλήψεις τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ, πρέπει νά γνωρίσωμε προηγουμένως παράλληλα πρός τά κύρια σημεῖα τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως τοῦ λαοῦ καί τήν μέ-

17. A.Hitler «Mein Kamp» σελ. 474

18. «Ἀπό τήν ζωηρή επιθυμία τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, λέγει ὁ **Anton Riedler** (Politische Arbeitslehre Einführung in die weltanschanliche Begründung des Arbeitsrechtes» Berlin, 1937, σελ. 93), γεννήθηκε ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός καί ἡ πραγματοποίησις αὐτῆς τῆς δικαιοσύνης ἀποτελεῖ τήν σπονδυλική στήλη τῆς δυνάμεως καί τῆς ἰσχύος του».

19. A. Hitler op. cit. II σελ. 475.

σα στό ἐθνοσοσιαλιστικό κράτος θέσι τῆς οἰκονομίας καί γενικά τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων.

Β' — ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

Κατά τήν ἐθνικοσοσιαλιστική ἰδεολογία, ἡ οἰκονομία εἶναι ἕνα ἀπό τά βοηθητικά μέσα γιά τήν πραγματοποίησι τῶν κρατικῶν σκοπῶν καί μάλιστα ὄχι τό σπουδαιότερο (20). Εἶναι ἁπλῶς ὑπηρέτης τοῦ ἐντός τοῦ κράτους διαβιοῦντος ἔθνους. Τό προέχον εἶναι ὄχι τά πλούτη μιᾶς χώρας, ἀλλά οἱ ψυχικές ἀρετές τοῦ λαοῦ της, κάτω ἀπό τήν σκιά τῶν ὁποίων καί μόνο μποροῦν νά ἐπιτύχουν τά οἰκονομικά συμφέροντα. Οἱ ψυχικές ἀρετές καί ὄχι τόσο τά ὑλικά ἀγαθά ἀποτελοῦν τόν λαϊκό πλοῦτο. Ὅταν ἡ οἰκονομία καταλαμβάνει ὁλόκληρη τήν ζωή ἑνός λαοῦ καί ἀπό αὐτόν τόν λόγο καταπιέζονται οἱ ἀνώτερες ψυχικές ἀρετές του, τότε μία ἡμέρα μοιραίως θά καταρρεύση ὁλόκληρος ὁ κρατικός ὀργανισμός καί μαζί μέ αὐτόν ἡ οἰκονομία (21).

Γιά νά εὐδοκιμήση ἡ οἰκονομία μιᾶς χώρας, πρέπει διαρκῶς νά παρακινοῦνται ἡ δραστηριότητα καί τό πνεῦμα πρωτοβουλίας τῶν μεμονωμένων ἀτόμων, πρᾶγμα τό ὁποῖο μπορεῖ νά πραγματοποιηθῆ μόνο μέ τόν εὐγενῆ, τόν θεμιτό συναγωνισμό τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων καί πρό παντός μέ τήν ἀναγνώρισι καί ἐνίσχυσι τῆς ἀτομικῆς οἰκονομικῆς δράσεως. Τό κράτος δέν δύναται νά λάβη στά χέρια του ὁλόκληρη τήν οἰκονομία καί ἀκόμη λιγώτερο νά συμπλακῆ μέ αὐτή. Ὁ προορισμός του εἶναι πολύ ὑψηλότερος, ἡ δέ θέσις του εἶναι ὄχι μέσα στήν οἰκονομία, ἀλλά ὑπεράνω τῆς οἰκονομίας.

Ἡ ἀτομική παραγωγική δρᾶσις θεμελιοῦται ἐπί τῆς **ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας** καί **ἀτομικῆς ἐπιχειρήσεως. Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός ἀναγνωρίζει τήν ἀτομική ἰδιοκτησία, τήν ὁποία θεωρεῖ κατά βάσι πιό σκόπιμη ἀπό τήν συλλογική καί σέ πολλά δημιουργό πολιτισμοῦ,** ἐπιπροσθέτως δέ ἀνταποκρινόμενη καί πρός τίς ἀντιλήψεις τῆς ἀρείας φυλῆς. Ὁ ἄμεσος δημιουρ-

20. A. Hitler op. cit. 1 σελ. 165.

21. A. Hitler op. cit. 1 σελ. 167.

γός τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, εἴτε αὐτός εἶναι γεωργός, εἴτε βιοτέχνης, εἴτε ἐλεύθερος ἐπαγγελματίας, πρέπει νά θεωρῆ ὅτι ἀνήκουν στόν ἴδιο τά ἔργα τῶν χεριῶν του, πρέπει νά εἶναι ἰδιοκτήτης τους και ὡς τέτοιος νά προστατεύεται ἀπό τό κράτος. Ἰδιοκτήτης τῶν κεφαλαίων του μπορεῖ νά εἶναι ἐπίσης ὁ ἐπιχειρηματίας σέ μιά μεγαλύτερη βιομηχανική, μεταλλευτική, συγκοινωνιακή κ.τ.λ. ἐπιχείρησι, ἐφ' ὅσον ὅμως κάνει καλή χρῆσι αὐτῶν καί εἰδικῶς ἐφ' ὅσον ἔχει πλήρη συνείδησι τῶν συμφερόντων τῆς καταναλώσεως καί τῶν συνεργατῶν του ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων. **Γι' αὐτό πρέπει ἡ ἰδιοκτησία στήν τελευταία αὐτή περίπτωσι νά ὑπόκειται σέ μεγάλους περιορισμούς ὡς πρός τήν ἀπόκτησι καί τήν διάθεσί της**, ἰδίως ἐκεῖ ὅπου καθίσταται αὐτή ἁπλό δυναμικό μέσο καί στρέφεται μέ ἐκμεταλλευτικό τρόπο κατά τοῦ κοινοῦ καλοῦ. Αὐτός ὁ ἰδιοκτήτης ὄχι μόνο στερεῖται τοῦ περίφημου jus fruendi, utendi et abutendi τῶν ἀρχαίων Ρωμαίων, ἀλλά καί ἀσκεῖ κατά τήν διαχείρησι τῶν κεφαλαίων του μία, ὅπως λέγεται, δημόσια λειτουργία, ἡ ὁποία ἀποβλέπει, παρά τόν ἀτομικό χαρακτῆρα τῆς ἰδιοκτησίας σέ κοινωνικούς κυρίως σκοπούς (21α). **Ἀπορριπτέες ἀφ' ἑτέρου κηρύσσονται ἡ κατοχή ἀργοῦ πλούτου, ἡ ἀπεριόριστη συγκέντρωσις πλούτου σέ χέρια ὀλίγων καί ἀκόμη περισσότερο ἡ ἀπόκτησις πλούτου μέ ἐμπορικά, τραπεζικά καί χρηματιστηριακά τεχνάσματα (22).** Αὐτή τήν ἰδιοκτησία ὄχι μόνο δέν τήν προστατεύει ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός ἀλλά ἀντιθέτως τήν πλήττει, ἀμέσως ἤ ἐμμέσως ὅπου τήν συναντήσει.

Παράλληλα πρός τήν ἀτομική ἰδιοκτησία ἀναγνωρίζεται καί κατοχυρώνεται ἡ ἀτομική ἐπιχείρησις. Ὅσο καί ἄν εἶναι ἐπιθυμητό γιά τούς ἐθνικοσοσιαλιστές, ὅπως ἡ οἰκονομία πού

21α.Δές **Franz Wieacker** «Wandlungen der Eigentumsverfassung» (13ο τεῦχος τῆς σειρᾶς «Der deutsche Staat der Gegenwart ἐκδ. ἀπό τόν καθηγητή Carl Schmitt) Hamburg, 1935.

22. «Τό ἁρπακτικό ἐμπορικό, τραπεζικό καί χρηματιστηριακό πνεῦμα λέγει ὁ **G. Feder** (op.cit. σελ. 21), τό ὁποῖο μετακινεῖται ἀνήσυχα ἀπό μέρος σέ μέρος καί τό ὁποῖο καιροφυλακτεῖ, νά ἁρπάζη τό προϊόν τοῦ ἱδρώτα τῶν ἄλλων, δέν μπορεῖ νά προβάλλη ἀξίωσι ἰδιοκτησίας αὐτῶν πού ἀπέκτησε».

διέπει τήν κοινωνία νά ἀποτελῆται ἀπό ἀνεξάρτητα οἰκονομικῶς δρῶντα ἄτομα, αὐτό δέν εἶναι κατορθωτό. Ἕνα μεγάλο μέρος τῶν ἀσχολουμένων στήν οἰκονομία εἶναι γιά πολλούς καί διαφόρους λόγους ὑποχρεωμένο νά παραιτηθῆ ἀπό αὐτήν τήν ἀνεξαρτησία καί νά ζητήση θέσι ὑπαλλήλου ἤ ἐργάτη σέ δημόσιες καί ἰδίως σέ ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις. Ἄς μήν θεωρηθῆ ὅμως ἡ ὑποχώρησις αὐτή ὡς ἀσθενές σημεῖο τοῦ κοινωνιστικοῦ περιεχομένου τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ. Ὅπως θά δοῦμε στά ἑπόμενα ἐπιφυλάσσεται στούς ἐξαρτημένους αὐτούς παραγωγούς μιά ἐξ ὁλοκλήρου ἐξέχουσα θέσις μέσα στό πλαίσιο τῆς παραγωγικῆς κοινότητας.

Τό κράτος, ἱστάμενο, ὅπως προείπαμε, ὑπεράνω τῆς οἰκονομίας, καλεῖται νά διαδραματίση ὁτιδήποτε ἄλλο παρά παθητικό ρόλο στόν ἀνταγωνισμό μεταξύ τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων. Αὐτό θά ἐναρμονίση τά οἰκονομικά συμφέροντα τῶν ἀτόμων πρός αὐτά τῆς ὁλότητας, αὐτό ἐνδεχομένως θά ἐξασφαλίση ἐργασία στά ἄτομα ἤ θά ἀναγκάση αὐτά σέ παραγωγική ἐργασία, αὐτό θά δημιουργήση τίς ἀναγκαῖες προϋποθέσεις γιά τήν πραγματοποίησι μιᾶς ἀνώτερης ἠθικῆς μέσα στήν οἰκονομική ζωή, αὐτό θά ἀπαλλάξη τήν κοινωνική οἰκονομία ἀπό τίς καρκινωματικές ἐμφανίσεις τῶν σύγχρονων κεφαλαιοκρατικῶν κρατῶν, αὐτό τέλος ἐγγυᾶται γιά τήν ἐπίτευξι τοῦ πραγματικοῦ σκοποῦ τῆς παραγωγικῆς δράσεως σύμφωνα μέ αὐτά πού θά ἐκτεθοῦν πιό κάτω. **Γιά τήν ἐπιτέλεσι ὅλων αὐτῶν τό κράτος ἀναλαμβάνει τήν ὑπέρτατη ρύθμισι ὅλων τῶν ζητημάτων, πού ἀναφέρονται στήν παραγωγή, τήν κυκλοφορία, τήν διανομή καί τήν κατανάλωσι τῶν ἀγαθῶν.** Τό ἐθνικοσοσιαλιστικό κράτος δέν ἐπεμβαίνει ἁπλῶς στήν οἰκονομική ζωή· τήν διευθύνει. **Μάλιστα ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική ἰδεολογία πουθενά δέν ἀποκλείει τήν ἀκόμη πιό ἐνεργή στό μέλλον κρατική διεύθυνσι (23), φανερές δέ εἶναι**

23. «Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός», ἔλεγε ὁ **A. Hitler** στό διάγγελμά του στό ἐθνικοσοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Νυρεμβέργης τοῦ Σεπτεμβρίου 1937, «δέν ἀναγνωρίζει ὡς δόγμα οὔτε τήν κοινωνιστική, οὔτε τήν ἐλεύθερη οἰκονομία. Σ' αὐτόν ὑπάρχει μόνο μιά «**δεσμευμένη οἰκονομία**» (Verpflichtete Wirtschaft), δηλ. μιά οἰκονομία ἡ ὁποία εἶναι ἐπιφορτισμένη στό σύνολό της μέ τό ἔργο τῆς ἐξασφαλίσεως στόν λαό τῶν ἀρι-

οἱ προσπάθειες πολλῶν ἰδίως νεωτέρων ἐθνικοσοσιαλιστῶν πρός αὐτήν τήν κατεύθυνσι (24). Τό ἀποκλειόμενο εἶναι μόνο ἡ κατά τό Ρωσικό πρότυπο, σύνθεσις κράτους καί οἰκονομίας καί ἰδίως ἡ ἀνάληψις ἀπό μόνο τό κράτος τῆς παρα-

---

στων συνθηκῶν τῆς ζωῆς. Ἐφ' ὅσον ἡ ἐλεύθερη δρᾶσις τῶν ἀτομικῶν δυνάμεων δέν ἀνταποκρίνεται πλέον σ' αὐτές τίς ἀπαιτήσεις, τό κράτος, τό ὁποῖο ἡγεῖται τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, ἔχει τήν ὑποχρέωσι νά ἐπιληφθῆ τῶν ζητημάτων, δίδοντας τίς πρέπουσες κατευθύνσεις». «Δέν ὑπάρχουν», ἔλεγε ἀλλοῦ ὁ ἴδιος (Λόγος πρός τό Reichstag τῆς 30.1.1937, σελ. 21 τῆς ἐκδόσεως M. Müller und Sohn), «ἀντιλήψεις καί γνῶμες στό οἰκονομικό πεδίο, οἱ ὁποῖες θά μποροῦσαν νά προβάλλουν τήν ἀξίωσι ὅτι εἶναι ἱερές. Σημασία ἔχει μόνο ἡ θέλησις τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ λαοῦ ἐκ μέρους τῆς οἰκονομίας καί τῆς ἐξυπηρετήσεως τῆς οἰκονομίας ἐκ μέρους τοῦ κεφαλαίου». Ἄλλωστε κατά τίς εὐρύτερες σκέψεις τοῦ Γερμανοῦ ἡγέτη, οἱ ὁποῖες ἐκτίθενται εἰς αὐτόν τόν ἴδιο λόγο (αὐτόθι σελ. 16), «μοναδικό δόγμα εἶναι ὁ σκοπός. Τά μέσα δέν μποροῦν νά λάβουν χαρακτῆρα δόγματος καί νά πέφτουν στά χέρια ἀπωστεωμένων διδασκάλων».

24. Ἔτσι, κατά τόν **H. Buchner** («Grundriss einer nationalsozialistischen Volkswirtschafttheorie», Munchen, 7 ἐκδ. 1934, σελ. 24 ἐπ. ἰδίως σελ. 28) ἐνδείκνυται ἡ κρατικοποίησις ὄχι μόνο τῶν κεντρικῶν τραπεζῶν, ἀλλά γενικά τῆς τραπεζικῆς πίστεως καί ὅλων τῶν συγκοινωνιακῶν μέσων, ὁμοίως πρέπει νά ὑπάρξη καθορισμός τῶν τιμῶν ὅλων τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, ἐξασφάλισις ἀπό τό κράτος τῶν ἀναγκαιούντων στήν χώρα πρώτων ὑλῶν καί τροφίμων, ἐξαφάνισις τῆς σημερινῆς ἀνωνυμοκρατίας στίς μεγάλες ἐπιχειρήσεις μέ τήν ἀντικατάστασι τῶν ἀνωνύμων μέ ὀνομαστικές μετοχές. Κατά τόν **G . Brehmer** («Wandlungen in ideengehalt und Zielsetzung der deutschen Sozialpolitik Würdigung vom Stadpunkt des Nationalsozialismus» δίδ. διατριβή Einleben, 1937, σελ. 59) «ἐφ' ὅσον παρακωλύεται ἐκ μέρους τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας ἡ πραγματοποίησις τοῦ σοσιαλισμοῦ δέν ὑπάρχει ἀκόμη ἐθνικοσοσιαλισμός». Ἰδιαιτέρως ὁ νέος αὐτός συγγραφεύς ἐπιμένει στήν ἀνάγκη τῆς πλήρους νομικῆς κατοχυρώσεως τοῦ «δικαιώματος πρός ἐργασία» (Recht auf Arbeit) τῶν ἀτόμων, «τῆς πιό ἐπιβλητικῆς ἐκδηλώσεως τοῦ νέου κρατοῦντος πνεύματος», ἀφήνοντας μετά ἀπ' αὐτό ἐλεύθερο τόν συναγωνισμό στήν προσφορά τῶν ἀτομικῶν ἐργατικῶν δυνάμεων. «Συναγωνισμός, λέγει αὐτός (σελ. 60) ἄνευ ὑποχρεωτικῆς ἐξασφαλίσεως ἀπό τό κράτος ἐργασίας σ' ὅλα τά ἄτομα ὁδηγεῖ μοιραίως σέ ἐκμετάλλευσι». Δές σχετικῶς καί **W. Haid** «Sozialismus als Träger des neuen Reiches», 1935 καί Ernst Rudolf **Huber** «Gestalt des deutschen Sozialismus» 1934.

γωγῆς ἀγαθῶν (25).

Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός βρίσκεται λοιπόν καί στό κοινωνικό οἰκονομικό πεδίο σέ ὀξύτατη ἀντίθεσι τόσο πρός τόν μαρξιστικό σοσιαλισμό, ὅσο καί πρός τήν οἰκονομία ἡ ὁποία ἔχει ἐκτραφεῖ ἀνάμεσα στίς φιλελεύθερες ἰδέες (26).

Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός καταφερόμενος κατά τοῦ μαρξισμοῦ ἀπορρίπτει τήν πάλη τῶν τάξεων, ὡς τελείως ἀσυμβίβαστο μέ τήν ἰδέα τοῦ κυριάρχου κράτους καί τοῦ ἑνωμένου γιά τήν καλλίτερη ἐκπλήρωσι τῶν πεπρωμένων του λαοῦ, καταπολεμεῖ ἔπειτα τά διεθνιστικά ἰδεώδη τοῦ μαρξισμοῦ τά ὁποῖα συγκροτοῦνται ἐπίσης μέ τήν ἀπό τόν ἐθνικοσοσιαλισμό γενόμενη ἔξαρσι τοῦ ἔθνους καί τῶν συμφερόντων του, ἀντιτίθεται ἐπίσης στήν ἐξαφάνισι τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καί ἐπιχειρήσεως, ἐπειδή αὐτό θά ἐπέβαλε σύν τοῖς ἄλλοις τήν ἀνάληψι ἀπό τό κράτος τῆς παραγωγῆς καί διανομῆς τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν καί συνεπῶς τήν ἀποκρουόμενη ἐξ ὁλοκλήρου σύνδεσι κράτους καί κοινωνικῆς οἰκονομίας. Εἶναι αὐτονόητο, ὅτι ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός στηριζόμενος ἐπί ἰδεαλιστικῆς - ἡρωϊκῆς βάσεως, τίποτα τό κοινό δέν μπορεῖ νά ἔχη καί μέ τήν ὑλιστική ἀντίληψι τῆς ζωῆς ἡ ὁποία διαπνέει τήν μαρξιστική ἰδεολογία. Κατά τούς ἐθνικοσοσιαλιστές ὁ μαρξισμός δέν εἶναι σέ θέσι νά προαγάγη τήν ἀνθρώπινη ζωή, δέν εἶναι κἂν σέ θέσι νά ἀνεγείρη ἕνα δικό του πολιτικό καί οἰκονομικό οἰκοδόμημα· εἶναι ἱκανός μόνο νά κα-

---

25. «Τό νέο κράτος», λέγει ὁ **A. Hitler** (Λόγος πρός τό Reichstag τῆς 30.1.1937, σελ. 24) δέν ἐπιθυμεῖ νά εἶναι ἐπιχειρηματίας. Ἐπιθυμεῖ μόνο νά ρυθμίζει τήν συμβολή τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως τοῦ ἔθνους τόσο, ὅσο χρειάζεται γιά τό καλό τῆς ὁλότητος. Ἐπιθυμεῖ ἐπίσης νά ἐπιτηρῆ τήν παραγωγική διαδικασία τόσο, ὅσο ἀπαιτεῖ τό συμφέρον ὅλων αὐτῶν πού μετέχουν σ' αὐτήν. Δέν σκέπτεται νά «ἐξυπαλληλίση» (Verbeamten) τήν οἰκονομική ζωή...».

26. Ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική ἰδέα, ἔγραφε ὁ **G. Feder** στήν εἰσαγωγή τῆς πρώτης ἐκδόσεως τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος βιβλίου του, δέν εἶναι ἐπάνοδος σέ πατροπαράδοτες ἀρχές. Σπάει τά δεσμά τῆς μαρξιστικῆς ἀντιλήψεως περί διαμορφώσεως κράτους καί οἰκονομίας καί καταπολεμεῖ ἀφ' ἑτέρου ἀποφασιστικῶς τίς μαμωνιστικές δυνάμεις, τόν πανεεβραϊκό ἰμπεριαλισμό ὁ ὁποῖος περιβάλλει τήν οἰκουμένη, τό πνεῦμα δηλαδή τῆς ἁρπαγῆς τῆς ἐγωπάθειας, τῆς ἀδιαφορίας».

τακρημνίζη τά ἔργα τῶν ἄλλων, γιά νά ἐγκαταλείψη τελικά τά πάντα στό κοινωνικό καί οἰκονομικό χάος.

Μέ τήν ἴδια ἀπέχθεια βλέπει ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός καί τήν φιλελεύθερη οἰκονομία. Κατά τόν ἐθνικοσοσιαλισμό ἡ οἰκονομία δέν μπορεῖ νά κινεῖται μέσα στό κράτος χωρίς ἐπιτήρησι καί ἔλεγχο, ἐφ' ὅσον ἡ οἰκονομία ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά μέσα πραγματοποιήσεως τῶν κρατικῶν σκοπῶν (27). **Εἰδικῶς ἡ παραγωγή τῶν ἀγαθῶν δέν πρέπει νά καθοδηγῆται μόνο μέ τήν ἀποδοτικότητα τοῦ τοποθετημένου κεφαλαίου ὅπως συμβαίνει στό φιλελεύθερο οἰκονομικό καθεστώς, ἀλλά κυρίως ἀπό τήν σημασία τῶν ἀναγκῶν τῆς ὁλότητας, τῶν ὁποίων ἐπιδιώκει τήν κάλυψι.** Μέ ἄλλα λόγια, δέν πρέπει νά παράγωνται εἴδη τά ὁποῖα κατά προτίμησι προσφέρουν ἁπλᾶ τό ἀνώτερο ἐπιχειρηματικό κέρδος, ἀλλά αὐτά τά ὁποῖα εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα στίς μεγάλες μᾶζες τοῦ λαοῦ καί τά ὁποῖα δέν εἶναι πάντοτε ἀποδοτικά. **Κατ' ἀντίθεσι μέ τίς φιλελεύθερες ἀντιλήψεις, ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός εἶναι ἐπίσης ὑπέρ τῆς συνεχοῦς παρακολουθήσεως ἀπό τήν πλευρά τοῦ κράτους τῆς κινήσεως τῶν τιμῶν καί τῆς κατευθύνσεως τῶν κεφαλαίων.** Οἱ τιμές τῶν ἀγαθῶν καί ὁ τόκος τῶν κεφαλαίων δέν πρέπει νά διέπωνται, μόνο ἀπό τήν σχέσι τῆς προσφορᾶς πρός τήν ζήτησι καί ἐν γένει τό ἐμπόριο καί οἱ τράπεζες δέν ἐπι-

---

27. «Ἡ οἰκονομία, λέγει ὁ **A. Hitler** (Λόγος πρός τό Reichstag τῆς 30.1.1937, σελ. 21-22 τῆς ἐκδόσεως M. Müller und Sohn), δέν δύναται νά δρᾶ κατά τίς δικές της ἀντιλήψεις καί γιά τήν ἐξυπηρέτησι μόνο ἰδιοτελῶν συμφερόντων, πολύ περισσότερο δέν εἶναι σέ θέσι νά ἐπωμισθῆ σήμερα μόνη τίς συνέπειες ἐνδεχομένων σφαλμάτων της. Ἡ σύγχρονη οἰκονομική ἐξέλιξις συγκεντρώνει τεράστιες ἐργατικές μάζες σέ ὁρισμένους παραγωγικούς κλάδους καί ὁρισμένες περιοχές. Νέες ἐφευρέσεις ἤ ἀπώλεια τῶν ἀγορῶν καί ἀναλώσεως μποροῦν νά ἐξοντώσουν διά μιᾶς ὁλόκληρες ἐπιχειρήσεις. Καί οἱ μέν, ἐπιχειρηματίες μποροῦν νά βροῦν καί ἀλλοῦ πόρους ζωῆς. Τί συμβαίνει ὅμως μέ τίς ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐργατῶν μέ τίς συζύγους τους καί τά παιδιά τους; Ποιός φροντίζει γι' αὐτούς; Ἡ λαϊκή κοινότητα (Volksgemeinschaft), ἀπαντᾶ ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός. Κανείς ὅμως δέν μπορεῖ νά ἀξιώνη μόνο ἡ λαϊκή κοινότητα νά φέρη τίς συνέπειες τῶν οἰκονομικῶν καταστροφῶν, χωρίς νά ἔχη τό δικαίωμα τῆς ἐπιτηρήσεως τῆς οἰκονομίας, μέ τήν ὁποία ἴσως θά μποροῦσε νά ἀποφευχθῆ ἡ καταστροφή».

τρέπεται νά καθοδηγοῦνται μόνο ἀπό τήν κερδοσκοπία καί τήν ἰδιοτέλεια. **Τέλος ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός ἀπορρίπτει ἐξ ὁλοκλήρου τίς ἰδέες τῶν φιλελευθέρων περί διανομῆς τῶν ἀγαθῶν.** Τό τόσο ζωτικό ζήτημα τῆς διανομῆς πρέπει νά μήν ἀφήνεται ἕρμαιο δυναμικῶν λύσεων, ἐγκαταλειπομένων τῶν ἀσθενεστέρων τάξεων στό ἔλεος τοῦ Ὑψίστου.

Κυρίως ὅμως ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός βλέπει μέ ἀπέχθεια τήν φιλελεύθερη οἰκονομία, **ἐπειδή αὐτή ἐξέθρεψε τόσο τόν μαρξισμό, ὅσο καί τήν σύγχρονη κεφαλαιοκρατία,** τήν παντοδυναμία δηλαδή τοῦ κεφαλαίου ἔναντι τῶν ὑπολοίπων συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς καί ἰδίως τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας. Σ' αὐτό τό σημεῖο ὅμως θά ἐπανέλθωμε ἀμέσως πιό κάτω στήν προσπάθειά μας διερευνήσεως τῶν μέσων λύσεως τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος μέσα στό πλαίσιο τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ.

II.—ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΕΩΣ ΤΟΥ

Τό κοινωνικό ζήτημα κατέχει τελείως ἐξέχουσα θέσι στήν ἐθνικοσοσιαλιστική ἰδεολογία (28). Αὐτό ἑστιάζεται στίς ἡμέρες μας κυρίως στήν διαμάχη μεταξύ τῆς ἐργατικῆς καί τῆς ἐργοδοτικῆς τάξεως. Ἡ κεφαλαιοκρατική ἀνάπτυξις, λένε οἱ ἐθνικοσοσιαλιστές, κατά τήν διάρκεια τῶν δύο τελευταίων αἰώνων ἐξαφάνισε τίς μεσαῖες παραγωγικές τάξεις καί ἐδημιούργησε δύο κοινωνικές ὁμάδες οἱ ὁποῖες στέκονται ἀπέναντι ἡ μία ἀπό τήν ἄλλη καί διακρινόμενες σαφέστατα μεταξύ τους, **αὐτήν τῶν πολυαρίθμων μισθωτῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων**, οἱ ὁποῖοι ζοῦν μόνο ἀπό τήν διάθεσι στήν ἀγορά τῆς ἐργατικῆς τους δυνάμεως, καί **αὐτή τῶν ὀλιγάριθμων ἐργοδοτῶν**, οἱ ὁποῖοι συγκεντρώνουν στά χέρια τους τά ὑλικά μέσα τῆς παραγωγῆς, τά κεφάλαια. Οἱ δύο αὐτές τάξεις, ἡ ἐργατική καί ἡ ἐργοδοτική, ἐπισκιάζουν ὅλες τίς ἄλλες, σέ σημαντικό μάλιστα βαθμό, συγχρόνως μέ τήν κεφαλαιοκρατική ἀνάπτυξι μιᾶς χώρας.

Οἱ σχέσεις μεταξύ τῶν βασικῶν αὐτῶν κοινωνικῶν τάξεων ὑπῆρξαν ἀπό τήν ἐποχή τῆς πλήρους διαμορφώσεώς τους πάντοτε ἐχθρικές. Ἡ προσπάθεια τῶν ἐργοδοτῶν νά ἐκμεταλλευθοῦν χωρίς οἶκτο τούς ἐργάτες καί τούς ὑπαλλήλους τους, ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀπόγνωσις τῶν μισθωτῶν, οἱ ὁποῖοι εὑρισκόμενοι μπροστά σέ ἕνα ἄθλιο παρόν καί ἕνα σκοτεινό μέλλον, ὡδήγησαν κατ' ἀρχήν σέ προστριβές, κατόπιν σέ ρήξεις καί τελικά σέ μία ἐμπόλεμη κατάστασι τῶν μέν πρός τούς δέ. Ἡ κοινωνική ἁρμονία δέν μποροῦσε πλέον νά διεκδικήση κάποια θέσι μέσα στίς προηγμένες χῶρες, δέν γίνονταν κανένα λόγος περί συνεργασίας τῶν τάξεων καί κοινῶν ἐθνικῶν σκοπῶν, τό μῖσος φώλιαζε στίς ψυχές ὅλων, καί ἐξετοπίζετο κάθε εὐγενές συναίσθημα.

Γιά τήν διευθέτησι τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος ὅπως σκιαγραφήθηκε, ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός ἐδίδαξε καί ἔθεσε μέ πολλούς τρόπους σέ ἐφαρμογή μέσα τά ὁποῖα ἀπορρέουν ἀπό τίς θεμελιώδεις ἀρχές οἱ ὁποῖες στηρίζουν αὐτήν τήν ἰδεολογία. **Τά μέσα αὐτά θά μπορούσαμε νά περιλάβωμε σέ τρεῖς κυρίως κατηγορίες, τήν ἐνίσχυσι τῶν μεσαίων παραγωγικῶν τάξεων ἐναντίον τῆς κεφαλαιοκρατικῆς πιέσεως, τήν ρύθμισι ἐπάνω σέ ἐντελῶς νέες βάσεις τῶν σχέσεων ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν καί τήν ριζική ἀναδιοργάνωσι τῶν ὑπόλοιπων πλευρῶν τῆς λεγομένης κοινωνικῆς πολιτικῆς ὅπως καί τῆς κρατικῆς προνοίας καί ἀντιλήψεως.**

Α΄ — ΕΝΙΣΧΥΣΙΣ ΤΩΝ ΜΕΣΑΙΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΤΑΞΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΠΙΕΣΕΩΣ

Ἡ κίνησις γιά τήν ἐνίσχυσι τῶν μεσαίων τάξεων, οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦνται ἀπό τούς μικρούς ἀνεξαρτήτους παραγωγούς στήν γεωργία, τήν βιοτεχνία, τό ἐμπόριο κ.τ.λ. ὡς καί τό μεγαλύτερο μέρος τῶν ὑπαλλήλων καί ἐλευθέρων ἐπαγγελματιῶν, εἶναι παλαιά στήν Γερμανία, χρονολογεῖται ἤδη ἀπό

28. «Μεταξύ τῶν μεγαλυτέρων προβλημάτων», ἔλεγε ὁ **A. Hitler** στό συνέδριο τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κόμματος στήν Νυρεμβέργη τό 1937, «τά ὁποῖα ἀπασχολοῦν τήν ἐποχή μας, τήν ὕψιστη θέσι κατέχει τό κοινωνικό πρόβλημα».

τήν προπολεμική ἐποχή (29). Ἡ κίνησις αὐτή ἐντάθηκε κατά κάποιο τρόπο κατά τά πρῶτα μεταπολεμικά χρόνια μετά ἀπό τήν ἐξαθλίωσι τῶν τάξεων αὐτῶν ἀπό τόν πόλεμο, τοῦ χρηματικοῦ πληθωρισμοῦ καί τῆς ἀγροτικῆς πίστεως καί τοῦ ἀπό τότε προελθόντος κινδύνου ὀξύνσεως τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος, ἐφ' ὅσον ἡ ἐξαθλίωσις κατέληγε μοιραῖα στήν ἐξόγκωσι τῆς τάξεως τῶν προλεταρίων ἐργατῶν. Παρ' ὅλα αὐτά, τουλάχιστον ἡ προσπάθεια συγκρατήσεως τῶν μεσαίων τάξεων στά παλαιά ἐπίπεδα, δέν κατόρθωσε νά δώση, μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ στήν πολιτική σκηνή ἀξιόλογους καρπούς.

Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός συνεπής μέ τίς ἐθνικιστικές καί ἀντικεφαλαιοκρατικές του ἀρχές, ἔδωσε ἐξέχουσα θέσι σ' αὐτές τίς τάξεις, μέσα στίς ὁποῖες βρῆκε ἰσχυρότατα κοινωνικά θεμέλια καί ἐνθουσιώδεις φορεῖς τῆς ἐθνικῆς ἰδέας (30). Γιά τήν ἐνίσχυσί τους προσέφυγε σέ σειρά μέτρων, τά ὁποῖα δέν ἔχουν συμπληρωθῆ ἀκόμη καί τά ὁποῖα θά μπορούσαμε νά διαιρέσωμε σέ δύο κατηγορίες, **τήν ἐξουδετέρωσι τῆς πιέσεως τοῦ μεγάλου κεφαλαίου ἐπάνω σ' αὐτές τίς τάξεις καί τήν ἀρτιώτερη ὀργάνωσι τῶν προσώπων πού ἀνήκουν σ' αὐτές τίς τάξεις.**

α'. Ἐξουδετέρωσις τῆς πιέσεως τοῦ μεγάλου κεφαλαίου

Ἡ δυσμένεια τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ πρός τό μεγάλο κε-

29. Δές ἰδίως **J. Wernicke** «Kapitalismus und Mittelstandpolitik» 1907, 2α ἔκδ. 1922 καί **M. Biermer** ἄρθρα «Mittelstandsbewegung» στό Wörterbuch der Volkswirtschaft 1911, 2ος τόμος, σελ. 388 ἐπ. καί στό Handwörterbuch der Staatswissenschaften 3η ἔκδ. 6ος τόμος, σελ. 734 ἐπ. ὅπου ὑπάρχει καί πλούσια βιβλιογραφία.

30. Δές στόν **Cesare Santoro** «Vier Jahre Hitler - Deutschland, von einem Auslander gesehen» Berlin 1937, σελ. 34 τίς προγραμματικές δηλώσεις τοῦ **A. Hitler** συγχρόνως μέ τήν ἄνοδό του στήν ἐξουσία στίς ἀρχές τοῦ 1933. «Μιά ἀπό τίς βασικότερες ὑποχρεώσεις μας, ἔλεγε αὐτός μεταξύ τῶν ἄλλων, εἶναι ἡ τῆς ἐνισχύσεως τῆς τάξεως τῶν γεωργῶν... Τίς ἴδιες εὐνοϊκές διαθέσεις ἔχει ἡ ἐθνική κυβέρνησις ἀπέναντι σ' ὁλόκληρη τήν μεσαία τάξι (Mittelstand). Καί ἡ σωτηρία της θά πραγματοποιηθῆ κατά ριζικό τρόπο».

φάλαιο συνδέεται στενά ὄχι μόνο μέ τήν ἐπιθυμία τῆς ἐνισχύσεως τῶν μεσαίων παραγωγικῶν τάξεων, ἀλλά καί μέ τήν προσπάθεια πραγματοποιήσεως στήν οἰκονομική ζωή τῆς ἀνθρωπίνως πραγματοποιήσιμης δικαιοσύνης καί προσεγγίσεως τῆς οἰκονομίας πρός τήν ἠθική. Κατά τούς **ἐθνικοσοσιαλιστές ἡ μεγάλη κεφαλαιοκρατία καί τό ἀπ' αὐτήν ἐπηρεαζόμενο κράτος, δέν εἶχαν καμμιά ποτέ σχέσι μέ τήν δικαιοσύνη καί τήν ἠθική.** «Ἡ ἐξαφάνισις κάθε ἠθικῆς βάσεως ἀπό τήν ἐπιχειρηματική ζωή, λέγει χαρακτηριστικῶς ὁ G. FEDER (31), εἶναι τό γνώρισμα τῆς σύγχρονης οἰκονομίας πού ἄγεται καί φέρεται ἀπό τήν ὑπεροχή τοῦ πλούτου, τήν μεγαλύτερη δυνατή ἀναισχυντία καί τήν τέχνη γιά ἀποφυγή τοῦ εἰσαγγελέα κατά τήν ἐκτέλεσι τῶν τολμηροτέρων κερδοσκοπικῶν πράξεων. Ἕνα ἁπλό βλέμμα πρός τίς συχνά σκοτεινές ἀνθρώπινες πράξεις, οἱ ὁποῖες διαθέτουν στίς ἡμέρες μας τά τεράστια οἰκονομικά μέσα καί οἱ ὁποῖες ἀσχημονοῦν σ' ὅλες τίς μεγάλες πόλεις, ἕνα βλέμμα σέ λίγες δίκες, οἱ ὁποῖες παρ' ὅλη τήν ἀντίδρασι τῶν ἐνδιαφερομένων κατώρθωσαν νά φθάσουν μέχρι τό ἀκροατήριο, μᾶς δείχνει πόσο ἀφάνταστα εἶναι παραμελημένη ἡ σύγχρονη οἰκονομική ἠθική. Ἄν θελήσωμε μάλιστα νά ἀντιπαραβάλωμε πρός τήν κατάστασι αὐτή τήν τρομερή ἀθλιότητα τῶν μεσαίων κοινωνικῶν τάξεων καί ἰδίως τοῦ ἔγγαμου ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ, αὐτοῦ πού δέν μποροῦσε νά ἀγοράση γάλα γιά τά βρέφη του καί ψωμί γιά τά μεγαλύτερα παιδιά του, πειθόμεθα ὅτι σέ πολλές περιπτώσεις δέν μπορεῖ κανείς νά ἐξασφαλίση μέ τήν τίμια ἐργασία του τά ἀναγκαῖα πρός τό ζῆν...Κυριολεκτικῶς ἀπερίγραπτα εἶναι τά δεινά τῶν πολιτῶν, πού εἶδαν νά ἐξαφανίζωνται οἱ μικρές ἤ μεγαλύτερές τους οἰκονομίες χάρις στά ἀπατηλά μέσα τῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς. Τό ἴδιο συνέβη καί στούς συνταξιούχους, τούς μικροεισοδηματίες, τούς ἀναπήρους πολέμου καί ἐν γένει σ' αὐτούς πού εἶχαν μικρά πάγια εἰσοδήματα ὅπως καί ὅσους ἐμπιστεύθηκαν τά κεφάλαιά τους στήν δημόσια πίστι καί σταθερότητα τοῦ χρηματικοῦ συστήματος. Μιά τέτοια

31. **G. Feder** op. cit. σελ. 15.

ὅμως κατάστασις ὀνομάζεται οἰκονομική ἀποσύνθεσις, ἀναρχία. Ὁ ζῆλος ἀνταμείβεται μέ ἀνεπαρκῆ ἀντελλάγματα, ἡ νωθρότητα θριαμβεύει, τό τίμιο ἐπάγγελμα πάσχει, τό ἀθέμιτο, τό ἀλυσσοειδές, τό αἰσχοκερδές ἐμπόριο εὐδοκιμεῖ, ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ ἀντιμετωπίζει τήν ἀπάτη καί μάλιστα ἐκ μέρους τοῦ ἰδίου τοῦ κράτους, τό ὁποῖο ἔπρεπε νά εἶναι ὁ φύλακας τοῦ δικαίου καί ὁ ἐνσαρκωτής τῆς δημοσίας ἠθικῆς...»

Ἰδιαίτερα ἐχθρικές εἶναι οἱ διαθέσεις τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ ἀπέναντι τοῦ μεγάλου τραπεζικοῦ καί χρηματιστηριακοῦ κεφαλαίου τό ὁποῖο ὅπως εἶναι γνωστό βρίσκεται κατά ἕνα μεγάλο μέρος στά χέρια Ἑβραίων. Τό Ἑβραϊκό τραπεζικό πνεῦμα κυβερνᾶ σήμερα ὄχι μόνο τίς οἰκονομίες τῶν κοινωνιῶν, ἀλλά καί τά κράτη. Αὐτό ἐκινητοποίησε καί ἀνωνυμοποίησε τά πάντα πρός ὄφελός του· βιομηχανικές καί συγκοινωνιακές ἐγκαταστάσεις, δημόσιο καί ἰδιωτικό χρέος, ἀκόμη καί αὐτήν τήν ἔγγειο ἰδιοκτησία. Μέ τήν ἀνωνυμοποίησι ὅλων τῶν ἐπιχειρήσεων οἱ μέτοχοι ἀγνοοῦν τίς ἐπιχειρήσεις τους καί ἐνδιαφέρονται μόνο γιά τήν ἀπόδοσι τῶν κεφαλαίων τους. Τούς εἶναι ἀδιάφορο, πόσα εἴδη παράγονται στά ἐργοστάσια, ἄν ἱκανοποιοῦν ἐπιτακτικές ἀνάγκες τῆς ὁλότητας, ἀρκεῖ ὅτι τούς ἐξασφαλίζουν ὑψηλά μερίσματα καί τούς ἐπιτρέπουν νά πηγαίνουν κατά καιρούς ὑπό μάλης μέ ἕναν ὀγκώδη χαρτοφύλακα στά γραφεῖα τῶν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν γιά τήν ἐξαργύρωσι τῶν μερισματαποδείξεων (32).

Κανείς δέν τολμᾶ νά θίξη τούς μεγιστάνες τῶν τραπεζῶν καί χρηματιστηρίων στά οἰκονομικά τους συμφέροντα. Τά καταχρεωμένα κράτη ζαρώνουν μπροστά τους ἀπό φόβο. Αὐτοί καρποῦνται ἄφθονα ὀφέλη ἀπό τίς χρηματικές ὑποτιμήσεις οἱ ὁποῖες ἐκπρολεταριάζουν τήν τόσο ἀναγκαία γιά τήν ἐθνική ἀνύψωσι μεσαία κοινωνική τάξι, ἐλάχιστα θίγονται ἀπό τίς κρατικές πτωχεύσεις, ἐλάχιστα θίγονται ἐπίσης ἀπό τούς βαρεῖς φόρους. Χωρίς κανένα κώλυμα ἐξάγουν τά κεφάλαιά τους στό ἐξωτερικό μόλις ἀντιληφθοῦν τόν μικροτέρο γιά αὐτά κίνδυνο, ἀδιαφορώντας ἐάν ἡ κοινωνική οἰκονομία πέφτει ἀπό ἐκεῖ καί πέρα σέ κατάστασι μαρασμοῦ, κατά τόν ἴδιο τρόπο θησαυρίζουν χωρίς περιορισμό κάτω ἀπό τήν σκέπη τῶν νόμων, ἀπορροφοῦν καί τήν τελευταία οἰκονομική ἰκμάδα τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ καί πρό παντός ἐξαχρειώνουν τήν κοινωνία. Αὐτό τό τελευταῖο ἀποτελεῖ καί τά μεγαλύτερο κακό ἀπ' αὐτά πού ἐπισωρεύονται ἀπό τήν μεγαλοκεφαλαιοκρατία ἐπάνω στίς κοινωνίες πού περιέχονται μέσα στά κράτη. «Ὅλα τά ἔνστικτα, λέγει ὁ G. Feder (33), κατευθύνονται στήν ἀπόκτησι πλούτου. Μέσα στήν χωρίς τέρμα κερδοσκοπική μανία ἐξαφανίζεται ἡ ἔννοια τῆς καλῆς πίστεως, οἱ δέ καθώς πρέπει ἄνθρωποι ὀφείλουν νά ὑπολογίζουν στήν διαρκῆ οἰκονομική τους ἐξασθένησι κατά τήν χρονική διάρκεια πού ἡ ἀσυνειδησία συγκεντρώνει μέ παντός εἴδους ἐπιχειρηματικές ἐνέργειες ἀμύθητα κέρδη».

Κατά τούς ἐθνικοσοσιαλιστές μεγάλη εὐθύνη γιά τήν ἐξέλιξι αὐτῆς τῆς κεφαλαιοκρατικῆς παντοδυναμίας ἔχει καί ἡ οἰκονομική ἐπιστήμη. Ἐπηρεασμένη καί αὐτή ἀπό τό ἴδιο Ἑβραϊκό κεφαλαιοκρατικό πνεῦμα - ἄλλωστε μεγαλύτερο μέρος τῶν καθηγητῶν τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας στίς διάφορες χῶρες ὑπῆρξαν ἤ καί εἶναι Ἑβραῖοι - ὑποστήριξε τήν ἄποψι, ὅτι πρέπει νά περιορίζεται κυρίως στήν περιγραφή τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων, ὅσες δέ φορές ὁρισμένοι οἰκονομολόγοι προχώρησαν καί σέ κρίσεις ἀξιολογήσεως

32. **G. Feder** op. cit. σελ. 52. Ὁ Feder ἐπιμένει ἰδιαίτερα στήν ἐπιβληθεῖσα ἀπό τό μεγάλο τραπεζικό καί χρηματιστηριακό κεφάλαιο «**δουλείας τοῦ τόκου**» (Zinknechtschaft), δηλαδή τήν καταχρέωσι κράτους καί λαοῦ, ἐπαχθέστατη λόγω τῆς ὑποχρεώσεως διαρκοῦς τοκοδοσίας. Κατ' αὐτόν, τό χρῆμα ἔγινε ἔτσι, ἀπό μέσο ἀποταμιεύσεως καί διευκολύνσεως τῶν συναλλαγῶν, δύναμις καί συγκεκριμένα κακοποιός, στά χέρια ὀλίγων ἀνθρώπων, οἱ ἰδιοκτῆτες τῶν τραπεζῶν ἔγιναν κύριοι τῆς παραγωγῆς ἐνῶ θά ἔπρεπε νά εἶναι οἱ ὑπηρέτες της, τελικά ἡ τραπεζική πίστις προήγαγε καί προάγει τόν ἐκβιασμό σέ βάρος τῶν παραγωγῶν καί τήν δημιουργία εἰσοδήματος ἄνευ ἐργασίας. Ὁ συγγραφεύς αὐτός προτείνει μάλιστα καί μέσα ἀπαλλαγῆς ἀπό τήν «δουλεία τοῦ τόκου», τά ὁποῖα ὅμως δέν φαίνεται νά εἶχαν στήν Γερμανία εὐρύτερη ἀπήχησι.

33. **G. Feder** op. cit. σελ. 37.

πάνω σ' αὐτά τά φαινόμενα, οἱ κρίσεις τους δέν ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ πρέπουσες. Μέ αὐτόν τό τρόπο, εὐσυνείδητα ἤ ἀσυνείδητα, ἔγινε αὐτή ἡ ὑψηλή προστάτιδα τῶν προλεχθέντων οἰκονομικῶν ἐγκλημάτων, χωρίς νά ὁδηγήση αὐτή στήν ἐξεύρεσι τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας (34).

Συμφιλίωσις τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ μέ μία τέτοια διεφθαρμένη κεφαλαιοκρατία εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατη, ὅπως εἶναι ἀδύνατη καί ἡ συνεργασία του μέ τόν δίδυμο ἀδελφό της, τόν ἐξ ἴσου διεφθαρμένο κοινοβουλευτισμό. Συνεπής πρός τίς ἀντικεφαλαιοκρατικές πεποιθήσεις του, ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός θά ἔπρεπε νά βλέπη εὐχαρίστως νά ἐξασφαλίζονται οἱ μεγάλες τράπεζες καί τά χρηματιστήρια καί νά ἀντικαθιστῶνται οἱ μεγάλες ἐπιχειρήσεις μέ μιά σειρά μεσαίων καί μικρῶν. Αὐτό εἶναι πράγματι τό οἰκονομικό του ἰδεῶδες: **Μεσαῖες ἐπιχειρήσεις, οἱ ὁποῖες ἀποκομίζουν ὄχι ὑπερβολικά, θεμιτά κέρδη. Ἐπιχειρήσεις οἱ ὁποῖες ἐμφοροῦνται ἀπό πλήρη συνείδησι τῶν ὑποχρέωσεών τους ἀπέναντι στήν ἐθνική ὁλότητα καί οἱ ὁποῖες συντηροῦν τόν μεγαλύτερο δυνατόν ἀριθμό οἰκονομικῶς ἐλευθέρων ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων.** Διά μέσου αὐτῶν τῶν ἐπιχειρήσεων ἡ προσφορά τῶν ἀγαθῶν θά ἔπρεπε νά γίνεται σέ μία τιμή ἡ ὁποία θά περικλείη τίς δαπάνες παραγωγῆς, τήν ἀμοιβή τοῦ ἐπιχειρηματία γιά τίς προσωπικές του ὑπηρεσίες καί ἕνα μέτριο ποσοστό κέρδους γιά τήν κάλυψι ζημιῶν, ἀλλά καί τῶν ἐξόδων βελτιώσεως τοῦ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἡ ἐλάττωσις τῶν δαπανῶν παραγωγῆς θά πρέπει νά ἐπιδιώκεται μέ ἐφευρετικότητα καί τεχνικές τελειοποιήσεις καί ὄχι μέ τήν ἐλάττωσι τῶν μισθῶν.

Παράλληλα ὅμως ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός δέν λησμονεῖ ὅτι, ὅπως ὅλα τά ἰδεώδη, ἔτσι καί **τό ἰδεῶδες τῆς ἀπόλυτης ἐπιβολῆς τῆς μεσαίας καί μικρῆς ἐπιχειρήσεως δέν εἶναι πραγματοποιήσιμο.** Χωρίς τράπεζες καί χρηματιστήρια δέν μπορεῖ νά ζήση μιά σύγχρονη κοινωνική οἰκονομία, τά δέ πλεονεκτήματα παραγωγῆς τῆς μεγάλης ἐπιχειρήσεως στό ἐμπόριο, τίς μεταφορές, τά μεταλλεῖα καί ἰδίως στήν βιομηχανία εἶναι στήν κυριολεξία ἀνεκτίμητα. **Γι' αὐτούς τούς λόγους οἱ κεφαλαιοκρατικές τάσεις τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ ἐμφανίζονται στήν πρᾶξι μετά τήν ἄνοδό του στήν ἐξουσία, πιό μετριοπαθεῖς.** Μή δυνάμενος νά ἐξαφανίση τήν μεγαλοκεφαλαιοκρατία καί νά ἑδραιώση πάνω στά ἐρείπιά της τήν μικρή καί μεσαία ἐπιχείρησι ζητάει τουλάχιστον νά ἐξαφανίση τίς ἐκτροπές της, ζητᾶ κατά κάποιο τρόπο, νά ἀντικατάστήση τήν παλιά, ἀνήθικη κεφαλαιοκρατία μέ μία νέα, ἄψογη, ἀμόλυντη, μέ πίστι στό ἔθνος, στήν ὁποία διατηρεῖται μέν ἡ προσπάθεια τῶν ἀτόμων γιά τήν ἀπόκτησι κέρδους, περιορίζεται ὅμως αὐτή ἀπό πολλές πλευρές κατά τρόπο πού ἐξυπηρετεῖ τό γενικό συμφέρον.

Γι' αὐτόν τόν λόγο ἐκδιώκει τούς Ἑβραίους ὄχι μόνο ἀπό τήν πολιτική καί πνευματική ζωή τῆς χώρας, ἀλλά καί ἀπό τήν οἰκονομική, μέ τήν ἐλπίδα ὅτι μαζί μέ αὐτούς ἀποδημεῖ καί τό κακό κεφαλαιοκρατικό πνεῦμα, περιορίζει νομοθετικῶς τόν ἀριθμό καί προπαντός τήν δρᾶσι τῶν χρηματιστηρίων ἀξιῶν καί ἐμπορευμάτων, ὥστε νά γίνουν αὐτά, ἀπό κέντρα ἀναίσχυντης κερδοσκοπικῆς μανίας, πολύτιμα ὄργανα τοῦ ὑγιοῦς ἐμπορίου τῆς χώρας (35), καταπολεμᾶ τά τράστ, συνδικᾶτα καί καρτέλ τά ὁποῖα βρίσκονται ὑπε-

34. Μέ πολύ δυσμενῆ τρόπο ἐκφράζεται γιά τήν οἰκονομική ἐπιστήμη καί ὁ **A. Hitler** στόν λόγο του στό Reichstag τῆς 30.1.1937 (σελ. 20 ἐπ. τῆς ἐκδόσεως M. Müller und Sohn).

35. Τό χρηματιστήριο, ἔλεγε ὁ στρατάρχης **H. Göring** στό συνέδριο τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κόμματος στήν Νυρεμβέργη τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1938 (σελ. 20-23 τοῦ στό συνέδριο ἀναφερόμενου παραρτήματος) τῆς «Neue Freie Presse» τῆς Βιέννης), ἔχει παύσει νά κατέχη σ' ἐμᾶς κυρίαρχη θέσι. Ἀσφαλῶς ἔχει, αὐτό σημαντική ἀποστολή, διότι διευκολύνει τήν κυκλοφορία τῶν κινητῶν ἀξιῶν καί δρᾶ ὡς ὄργανο τῆς κατευθύνσεως τῶν κεφαλαίων. Ἡ ἀξία ὅμως τῶν μετοχῶν καί ὁμολογιῶν, ἐπί τῶν ὁποίων γίνονται χρηματιστηριακές πράξεις, δέν μπορεῖ νά εἶναι αὐθαίρετη, ἀλλ' ἔγκειται στήν καταβολή ἐργασίας (Arbeitsleistung) ἡ ὁποία ὑπάρχει σ' αὐτές. Οἱ μετοχές π.χ. ἀντιπροσωπεύουν τήν ἀξία τῶν ἐργοστασίων καί τῶν λοιπῶν ἐγκαταστάσεων, ὅπως καί τά σ' αὐτά δρῶντα ἄτομα, πίσω δέ ἀπό τίς ὁμολογίες τοῦ δημοσίου χρέους ὑπάρχει ἡ τεράστια καταβολή ἐργασίας ὁλόκληρου τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ καί ἡ ἐγγύησις τοῦ τρίτου Ράϊχ. Βεβαίως εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξουν διακυμάνσεις τῶν τιμῶν τῶν κινητῶν ἀξιῶν... διακυμάνσεις

ράνω τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων καί τά ὁποῖα ἀποβλέπουν στήν ἐπιβολή ὑψηλῶν τιμῶν στήν ἀγορά (35α), ἀφαιρεῖ τήν παλαιότερη ἐλευθερία ἱδρύσεως καί λειτουργίας τραπεζῶν καί ἐπιβάλλει αὐστηρότατο κρατικό ἔλεγχο. Πάνω σ' αὐτές ὅπως καί πάνω στά ἄλλα πιστωτικά ἱδρύματα (36) λαμβάνει ριζικά μέτρα γιά τήν ἐλάττωσι τοῦ τόκου καί διευκόλυνσι ἔτσι τῆς παραγωγικῆς δράσεως μέ τόν περιορισμό, τῆς ἄνευ ἐργασίας εἰσοδήματος, ἀπαλλάσσει τήν οἰκονομία ἀπό τά πολυάριθμα παράσιτα τά ὁποῖα ἔχουν συγκεντρωθεῖ διά μέσου τῶν αἰώνων στήν ἀγορά τῶν κεφαλαίων, τέλος θέτει φραγμούς στήν ἔκτασι τῶν κερδῶν τῶν ἐπιχειρήσεων οἱ ὁποῖες ὀφελοῦνται ἀπό τά διάφορα μέτρα τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος (37).

Τά μέτρα τοῦ Γερμανικοῦ κράτους γιά ἐξυγίανσι τῆς ἀγορᾶς τῶν κεφαλαίων καί ἐξασθένησι τῆς κεφαλαιοκρατικῆς πιέσεως ἐπί τῆς μεσαίας καί μικρῆς ἐπιχειρήσεως βρίσκον-

ὅμως, πού ὀφείλονται σέ ὕποπτες ἐνέργειες, σέ καμμιά περίπτωσι δέν εἶναι ἀνεκτές...»

35α. Γιά τήν δρᾶσι τους στήν Γερμανία καί ἀλλοῦ δές ἰδίως **Robert Liefmann** Kartelle «Konzerne und Trusts» Stuttgart, 1930.

36. Μέ τόν σπουδαῖο νόμο «uber das Kreditwesen» τῆς 5.12.1934 ὑπήχθησαν σέ αὐστηρότατο ἔλεγχο τά πιστωτικά ἱδρύματα τῆς Γερμανίας πρός τόν σκοπό ἐξασφαλίσεως τῶν ἀποταμιευμάτων τοῦ λαοῦ, ἀλλά καί τῆς ἐνισχύσεως διά μέσου αὐτῶν τῆς ὑγιοῦς παραγωγικῆς δράσεως. Ὁ νόμος αὐτός προνοεῖ εἰδικώτερα γιά τήν συγκέντρωσι τῶν πιστωτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, τήν ἀποφυγή ἐπικίνδυνων κερδοσκοπικῶν τραπεζικῶν ἐργασιῶν, τήν ἐλάττωσι τῶν γενικῶν ἐξόδων τῶν τραπεζῶν, τόν καταμερισμό μεταξύ τους τῶν διαφόρων πιστωτικῶν ἐργασιῶν, τήν ἐξασφάλισι τῆς ρευστότητάς τους, τήν εὐρύτερη δημοσιότητα τῶν ἰσολογισμῶν τους κλπ.

37. Ἄξιος ἰδιαίτερης μνείας ἔχει ἐδῶ ὁ λεγόμενος «Anleihestockgesetz» τοῦ 1935, κατά τόν ὁποῖο οἱ ἐπιχειρήσεις οἱ ὁποῖες ἀποκομίζουν σημαντικά κέρδη ἀπό τά μέτρα τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος, δέν μποροῦν νά τά διανέμουν ἀμέσως ὡς μερίσματα στούς μετόχους τους. Τά πέρα τοῦ 6% ἕως 8% κέρδη ἐπί τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου μεταφέρονται ὑποχρεωτικά στήν Deutsche Discontbank, παραμένουν σ' αὐτήν ἐπί τετραετία γιά τήν ἐνίσχυσι τῆς ἀγορᾶς τῶν κεφαλαίων καί τήν διευκόλυνσι τῆς πτώσεως τοῦ τόκου, καί κατόπιν διανέμονται στούς μετόχους.

ται στά πρῶτα τους βήματα.

Ἡ ἐφαρμογή τους πού ἔγινε μόλις τελευταίως δέν ἐπέτρεψε νά ἔλθουν ἀκόμη στό φῶς τά ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τά μέτρα αὐτά παρουσιάζουν ὁρισμένα κενά, τά ὁποῖα θά συμπληρωθοῦν στό προσεχές μέλλον.

β'. Πιό ἄρτια ὀργάνωσις τῶν μεσαίων τάξεων

Δέν εἶναι μικρότερης σημασίας τά μέτρα τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος γιά τήν ἐνίσχυσι τῶν μεσαίων τάξεων τῆς κοινωνίας, τά ὁποῖα συνίστανται στήν πιό ἄρτια ὀργάνωσί τους. Αὐτά δέν παρακινήθηκαν μόνο ἀπό τίς νέες πολιτειακές ἀντιλήψεις οἱ ὁποῖες ὑποδεικνύουν κατά κάποιο τρόπο τήν ὀργάνωσι τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας σέ κλειστές ὁμάδες καί στήν βάσι τῶν ἀξιώματος τῆς ἡγεσίας (38) ἀλλά καί ἡ παρατήρησις ὅτι οἱ μεσαῖες τάξεις γίνονται πιό εὔκολα βορά τοῦ μεγάλου κεφαλαίου ὅσο αὐτές παραμένουν ἀνοργάνωτες ἤ εἰδικά ὀργανωμένες μέ ἐλλειπῆ τρόπο, ἐνῶ ἀντιθέτως ἡ δημιουργία συνεκτικῶν δεσμῶν μεταξύ τῶν μελῶν κάθε μιᾶς ἀπό αὐτές τίς τάξεις ὑπό τήν αἰγίδα τῆς πολιτείας δέν μπορεῖ παρά νά αὐξήση τήν δύναμι τῆς ἀντιστάσεώς τους. Ὁρμώμενο ἀπ' αὐτές τίς σκέψεις τό ἐθνικοσοσιαλιστικό κράτος προέβηκε κατά τήν τελευταία πενταετία στήν κατοχύρωσι καί ἐξύψωσι τῶν διαφόρων ἐλευθέρων ἐπαγγελμάτων στό ἀνώτερο ἐπίπεδο ὅπως καί στήν ἔναρξι τῆς ὀργανώσεως ἐπί νέων βάσεων τῆς γεωργικῆς καί τῆς χειροτεχνικῆς τάξεως.

1. Ἡ ὀργάνωσις τῆς γεωργικῆς τάξεως

Ὅταν ἦλθε στήν ἐξουσία ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός, ἡ γεωργι-

38. Δές σχετικῶς **Max Frauendorter** «Der ständische Gedanke im Nationalsozialismus» 2α ἔκδ. 1933. **Walter Heinriech** «Das Ständewesen mit besonderer Berücksichtigung der Selbstverwaltung der Wirtschaft» 2α ἔκδ. Jena 1934, **Otto Wagener** «Nationalsozialistische Wirtschaftsauffassung und berufsständischer Aufbau», Berlin, 1933.

κή τάξις βρίσκονταν στό στάδιο τῆς καταρρεύσεως. Πολλά ἀγροκτήματα ἦταν ὑπό ἀναγκαστικό πλειστηριασμό (39), οἱ τιμές τῶν γεωργικῶν προϊόντων παρέμεναν σέ χαμηλό ἐπίπεδο, ἡ ἀγοραστική δύναμις τῶν ἀγροτῶν ἦταν μηδαμινή, πολλοί ἀπ' αὐτούς ἐγκατέλειπαν μάλιστα τήν ὕπαιθρο χώρα καί κατέφευγαν στίς πόλεις παρ' ὅλη τήν ἀνεργία πού μάστιζε τόν ἀστικό πληθυσμό. **Ἡ τάξις ὅμως αὐτή κατέχει τόσο σπουδαία θέσι στήν ἐθνικοσοσιαλιστική ἰδεολογία καί ἡ συμβολή της γιά τήν πραγματοποίησι τῆς ποθητῆς οἰκονομικῆς αὐτάρκειας εἶναι τέτοια, ὥστε τό νέο κράτος νά μήν διστάζη σέ καμιά θυσία γιά τήν συγκράτησι καί τήν πρόοδό της.** «Ὑπεράνω ὅλων, ἔλεγε τό 1933 (40) ὁ A. Hitler , ὑπάρχουν δύο βασικές ὑποχρεώσεις μας. Ἡ μία ἀπ' αὐτές εἶναι ἡ σωτηρία τῆς ἀγροτικῆς τάξεως (41), τήν ὁποία ὀφείλομε νά ἐπιτύχωμε μέ κάθε μέσο. Ἡ καταστροφή αὐτῆς τῆς τάξεως θά εἶναι στήν κυριολεξία ὀλέθρια γιά τόν λαό μας. Ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἀποδοτικότητας τῶν ἀγροτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐνδεχομένως καί μέ τήν ἐλάφρυνσι ἀπό τά χρέη πού τήν βαρύνουν στενοχωρεῖ ἴσως ὁρισμένους, τήν ἐπιβάλλουν ὅμως ὕψιστα συμφέροντα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Ἡ ἐξύψωσις τῆς ἀγροτικῆς τάξεως εἶναι ἡ πρώτη προϋπόθεσις

39. Κατά τίς πληροφορίες, οἱ ὁποῖες μεταδίδονται ἀπό τόν **C. Santoro** (op. cit. σελ. 22 ἐπ.), ἡ γερμανική ἀγροτική ἰδιοκτησία ἦταν τό 1932 βεβαρημένη μέ ἐμπράγματα βάρη 12 δισεκατ. μάρκων, τῶν ἀπό τά βάρη αὐτά τόκων ἀνερχομένων σέ 20% τῆς ἀξίας τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. Κατά τό ἀμέσως προηγούμενο ἔτος εἶχαν λάβει χώρα ἀναγκαστικοί πλειστηριασμοί ἐπί 17.157 ἀγροκτημάτων ἐκτάσεως 462.485 ἐκταρίων.

40. C.Santoro op. cit. σελ 34.

41. Ἡ ἄλλη κρατική ὑποχρέωσις, τήν ὁποία ὑπαινίσσεται ἐδῶ ὁ Γερμανός ἡγέτης εἶναι ἡ ἀπορρόφησις ἀπό τήν παραγωγή τῶν στρατιῶν τῶν ἀνέργων.

42. Αὐτό ἔγινε ἰδίως μέ τήν νέα Marktordnung, τῆς κατευθυνομένης καί στήν σχετική σταθεροποίησι τῶν τιμῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἐπ' ὠφελεία τόσο τῶν παραγωγῶν, ὅσο καί τῶν καταναλωτῶν. Ἡ νέα ἀγορανομική τάξις ζητᾶ νά ἐξαφανίση τήν ἐπί τῶν προϊόντων αὐτῶν νοσηρή κερδοσκοπία ὡς καί τά ὑπέρογκα ὀφέλη τῶν ἐμπόρων πού μεσολαβοῦν.

γιά τήν ἄνθησι τῆς βιομηχανίας μας, τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου μας, ἀκόμη καί τῆς γερμανικῆς ἐξαγωγῆς...Οἱ χωρικοί εἶναι τά θεμέλια τοῦ κράτους».

Παράλληλα λοιπόν μέ τήν ρύθμισι τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν, τήν διευκόλυνσι γιά τήν διοχέτευσι φθηνῶν κεφαλαίων στούς ἀγρότες, τήν παροχή κάθε φύσεως πλεονεκτημάτων στούς νέους πού παραμένουν στήν ὕπαιθρο καί ἀσχολοῦνται μέ τήν γεωργία, τόν ἐξωραϊσμό τῶν χωριῶν, τήν ἐκτέλεσι σημαντικῶν ἔργων μόνιμων ἐγγείων βελτιώσεων, τήν καλλιτέρευσιν τῆς θέσεως τῶν ἐργατῶν πού ἐργάζονται στούς ἀγρούς, τήν προώθησι τῶν τιμῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων νά ἀνέβουν σέ κάπως ὑψηλότερα ἐπίπεδα (42), ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός προέβη στήν πιό ἄρτια ὀργάνωσι τῆς γεωργικῆς τάξεως μέ κανόνες δημοσίου δικαίου (42α). **Στήν ὀργάνωσι τῆς γεωργικῆς τάξεως ἀναφέρεται ἀμέσως μέν ὁ Reichsnährstandgesetz τῆς 13-9-1933 (43), ἐμμέσως δέ ὁ Reicherbhofgesetz τῆς 29-9-1933 (44).** Κατ' αὐτούς τούς νόμους «γεωργός» (Bauer) δέν μπορεῖ πλέον νά εἶναι ὁποιοσδήποτε. Ἀποτελεῖ καί αὐτό μιά ἐπίσημη ἐπαγγελματική ἰδιότητα, τήν ὁποία δικαιοῦνται νά φέρουν μόνο οἱ ἀρείας καταγωγῆς Γερμανοί πολίτες, οἱ ὁποῖοι κατέχουν «**Πατρῶον κτῆμα**» (Erbhof), κτῆμα δηλ. ἀναπαλλοτρίωτο, ἀκατάσχετο, ἀδιανέμητο, μεταβιβαζόμενο ὑποχρεωτικῶς ἀπό τόν πατέρα σ' ἕνα μόνο τέκνο, μέ ἐπαρκῆ δέ ἔκτασι ἱκανό νά συντηρήση, τουλάχιστον μιά οἰκογένεια **(45). Ὅλοι οἱ ἀνήκοντες στήν γεωργική καί γενικότερα στήν «τροφοδότιδα τάξι» (Nahstand) τῆς κοινω-**

42α. Δές γιά τήν ὀργάνωσι τῆς γερμανικῆς γεωργικῆς τάξεως καί ἐν γένει γιά τά μέτρα τοῦ γερμανικοῦ κράτους γιά τήν ἐνίσχυσί της στό ἔργο τοῦ **Henri Liechtenberger** «L' Allemagne nouvelle» Paris, 1936, σελ. 209 ἐπ.

43. Μέ βάσι αὐτό ἐξεδόθη τό διάταγμα «Uber den vorläufigen Auflau des Reichnährstaundes» τῆς 8.12.1933 καί ἄλλα μεταγενέστερα.

44. Καί τόν νόμο αὐτό ἀκολούθησε σειρά ἐκτελεστικῶν διαταγμάτων τῆς 19.10.1933, 19.12.1933, 27.4.1934 κ.τλ.

45. Δές ἰδίως τά ἄρ. 1 ἐπ. καί 11 ἐπ. τοῦ «νόμου τῆς γερμανικῆς ἐπικρατείας περί πατρώων κτημάτων» τῆς 29.9.1933 ὡς καί τίς παρατηρήσεις ἐπ' αὐτῶν στήν σελ. 13 ἐπ. τῆς ἐκδόσεως τοῦ **Frans Hennig** «Das Reicherbhofgesetz» Berlin, 1935.

νίας εἶναι ὀργανωμένοι ὁμοσπονδιακῶς καί ὑπό τήν ἐπιτήρηση τῆς πολιτείας. Ἐπί κεφαλῆς της ἵσταται «**ὁ ἡγέτης τῶν γεωργῶν τῆς γερμανικῆς ἐπικρατείας**» (Reichsbauernführer) κάτω ἀπό τόν ὁποῖο δροῦν οἱ **περιφερειακοί ἡγέτες**, οἱ λεγόμενοι «Landesbauernführer» καί «Ostbauernführer».

Τά μέλη τῆς τάξεως ὑποχρεοῦνται νά κρατοῦν ψηλά τήν κοινωνική τιμή, ὅπως θά δοῦμε δέ πιό κάτω, ἰδιαίτερο ἐπαγγελματικό ποινικό δίκαιο ἐξασφαλίζει τήν ἐκπλήρωσι τῶν ἀπό τήν κοινωνική τιμή ἀπορρεουσῶν ὑποχρεώσεων (46).

2. *Ἡ ὀργάνωσις τῆς χειροτεχνικῆς τάξεως*

Ἀνάλογα μέτρα ἐλήφθησαν καί γιά τήν ὀργάνωσι μιᾶς ἄλλης σπουδαίας μεσαίας τάξεως, τῆς χειροτεχνικῆς, στήν ὁποία καί σήμερα ἀκόμη, μέσα στήν τεράστια βιομηχανική ἀνάπτυξι, δροῦν στήν Γερμανία γύρω στά 4 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων (47).**Ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική ὀργάνωσις τῆς χειροτεχνικῆς τάξεως πραγματοποιήθηκε κυρίως μέ τόν νόμο «Uber den vorläufigen Aufbau des deutschen Handwerks » τῆς 29ης -11-1933 (48), ἔχει δέ αὐστηρό συντεχνιακό καί συγκεντρωτικό χαρακτῆρα** καί αὐτό γιά τήν ἀποτελεσματικότερη συνένωσι τῶν ἐγκατεσπαρμένων δυνάμεων αὐτῆς τῆς τάξεως καί ἐξασφάλισι σ' αὐτήν τῆς θέσεως πού τῆς ἁρμόζει μέσα στήν κοινωνική οἰκονομία. Ἡ προαναφερθεῖσα

46. Σχετικά μέ τίς τελευταῖες ἐκδηλώσεις τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ γερμανικοῦ κράτους γιά τήν γεωργική τάξι καί γιά τούς καρπούς τούς ὁποίους ἔδωσε αὐτό, δές τήν πολύ ἐνδιαφέρουσα ἔκθεσι τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ ἐπισιτισμοῦ καί τῆς γεωργίας καί συγχρόνως ὑπάτου ἡγέτη τῶν γεωργῶν Walter Darré στό ἐθνικοσοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Νυρεμβέργης τόν Σεπτέμβριο 1938, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη στίς σελ. 17-18 τοῦ παραρτήματος τῆς «Neue Freie Presse».

47. Δές σχετικῶς **Karl Hartmann** «Neue Handwerksrecht», Berlin, 2 τόμοι 1934 - 1935. **Hans Mensch** «Deutsches Handwerksrecht» 3 ἔκδ. Essen 1935. **Schild und Rohlfing** «Die neue Organisation des Handwerks», Βερλίν, 1934, **Hans Kewald** «Der Nenaufbau des deutschen Handwerks» Koln, 1935.

48. Μέ βάσι τό συντομώτατο κείμενο αὐτοῦ τοῦ νόμου ἐξεδόθη σειρά διαταγμάτων τῆς 15.6.1934, 9.11.1934, 18.1.1935 κτλ.

νομοθεσία θέτει ἐπικεφαλῆς τῶν νέων χειροτεχνικῶν συντεχνιῶν τῆς χώρας (49) καί τῶν ἑνώσεών τους ἕνα γενικό ἡγέτη, τόν λεγομένο Reichshandwerksmeister, ὁ ὁποῖος εἶναι ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ γερμανικοῦ μετώπου ἐργασίας καί Πρόεδρος τοῦ «χειροτεχνικοῦ ἐπιμελητηρίου τῆς γερμανικῆς ἐπικρατείας» (50). Ὑπό τόν γενικό ἡγέτη τῆς χειροτεχνικῆς τάξεως δροῦν τοπικοί ἡγέτες τῶν διαφόρων χειροτεχνικῶν κλάδων καί ὑπ' αὐτούς οἱ ἡγέτες τῆς κάθε συντεχνίας. Ὅπως καί γιά τήν γεωργική τάξι, ἔτσι καί στήν χειροτεχνική τά μέλη τῶν χειροτεχνικῶν συντεχνιῶν ὑποχρεώνονται στήν ἀπαρέγκλιτα τήρησι τῶν ὑποχρεώσεών τους (51) πού ἀπορρέουν ἀπό τήν κοινωνική τιμή, διαφορετικά ὑπόκεινται σέ αὐστηρές κυρώσεις.

Γιά τήν ἐξύψωσι τῆς χειροτεχνικῆς τάξεως ἐπανῆλθε σύν τοῖς ἄλλοις ἡ ἰσχύς τῆς παλαιᾶς «δοκιμασίας τῶν τεχνιτῶν» (Meisteirprüfung) γιά τήν ἀπόκτησι ἀδείας ἀσκήσεως χειροτεχνικοῦ ἐπαγγέλματος, ἐπολλαπλασιάσθηκαν οἱ χειροτεχνικές σχολές, ἐδόθη τελείως ἰδιαίτερη ὤθησις στήν καλλιτεχνική χειροτεχνία (Kunstegewerbe) καί ἱδρύθηκαν στό Βερολίνο «ὁ οἶκος τῆς γερμανικῆς χειροτεχνίας» γιά τήν καλλίτερη κατάδειξι τῶν χειροτεχνικῶν προόδων, καθώς καί «τό γερμανικό χειροτεχνικό ἰνστιτοῦτο» γιά τήν διευκόλυνσι τῆς πλουσιώτερης καί τεχνικά πιό τέλειας παραγωγῆς στούς χειροτεχνικούς κλάδους.

49. Ἡ εὐρύτατη δικαιοδοσία κάθε χειροτεχνικῆς συντεχνίας ἐκτίθεται ἰδίως στά ἄρθρα 43 ἐπ. διατάγματος τῆς 15.6.1934.

50. Τό τελευταῖο αὐτό ἔγινε μετά τήν μέ τόν νόμο τῆς 27.2.1934 ἵδρυσι ἑνός «**οἰκονομικοῦ ἐπιμελητηρίου τῆς γερμανικῆς ἐπικρατείας**», τό ὁποῖο περιλαμβάνει ὁλόκληρη τήν «ἀστική» παραγωγική δρᾶσι αὐτῆς τῆς χώρας μέ τούς βοηθητικούς της κλάδους, συνεπῶς καί τήν χειροτεχνία.

51. Ἄρθρο 59 ἐπ. τοῦ διατάγματος τῆς 15.6.1934.

Β΄ — ΡΥΘΜΙΣΙΣ ΕΠΙ ΝΕΩΝ ΒΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ

Προβαίνω τώρα στήν δεύτερη κατηγορία τῶν μέτρων μέ τά ὁποῖα ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός ἐπιδιώκει τήν διευθέτησι τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος, **τήν ρύθμισι ἐπί ἐντελῶς νέων βάσεων τῶν σχέσεων μεταξύ ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν καί τήν διαμόρφωσι κατ᾽ αὐτόν τόν τρόπο ἑνός νέου ἐργατικοῦ δικαίου.** Ὅπως εἴδαμε, ἡ προσπάθεια τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ γιά τήν ἐξασθένισι τῆς μεγάλης κεφαλαιοκρατίας καί τήν ἐνίσχυσι τῆς μικρῆς καί μεσαίας παραγωγικῆς δράσεως δέν φθάνει μέχρι τήν ἐξόντωσι τῆς μεγάλης ἐπιχειρήσεως τῆς ὁποίας τά πλεονεκτήματα ἀναγνωρίζονται ἀπολύτως. **Γιά νά ἀντλήσῃ ὅμως τό ἔθνος γιά τόν ἑαυτό του μόνο τά ὀφέλη ἀπό τήν μεγάλη ἀτομική ἐπιχείρησι, χωρίς τά ὑπάρχοντα σκοτεινά σημεῖα, πρέπει, κατά τήν γνώμη τῶν ἐθνικοσοσιαλιστῶν, νά ἐξασφαλισθοῦν στούς ὑποχρεωμένους νά ζοῦν ὡς ἰδιωτικοί ὑπάλληλοι καί ἐργάτες οἱ ἄριστες δυνατές συνθῆκες,** γι᾽ αὐτόν τόν λόγο πρέπει πρῶτα ἀπ᾽ ὅλα νά δημιουργηθοῦν βασικές προϋποθέσεις γιά τήν δυνατότητα συνεργασίας μεταξύ αὐτῶν καί τῆς ἐργοδοσίας.

α. Ἡ ρύθμισις στό παρελθόν τῶν σχέσεων ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν

Οἱ μεγάλες τεχνικές πρόοδοι στήν παραγωγή καί κυκλοφορία τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν ἀφ᾽ ἑνός καί ἀφ᾽ ἑτέρου ἡ φιλελεύθερη οἰκονομική πολιτική συνετέλεσαν στήν ἐξάπλωσι καί στήν Γερμανία ἀπό τίς ἀρχές τοῦ περασμένου αἰῶνος τῆς μεγάλης ἐπιχειρήσεως στήν βιομηχανία, στίς μεταλλευτικές ἐπιχειρήσεις, στό ἐμπόριο καί στίς μεταφορές καί προσκάλεσαν ἀφ᾽ ἑνός μέν τήν συγκέντρωσι τῶν κεφαλαίων στά χέρια ὀλίγων, ἀφ᾽ ἑτέρου δέ τόν ἐκπρολεταριασμό τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῶν μικροεπιχειρηματιῶν καί τῶν ἀνεξάρτητων τεχνιτῶν. **Μέ αὐτόν τόν τρόπο τό κεφάλαιο ἐχωρίζετο καθημερινῶς ὅλο καί περισσότερο ἀπό τόν κόσμο τῆς ἐργασίας.** Ἡ μετάστασις τῶν ἐργατῶν στήν τάξι τῶν ἐργοδοτῶν ἡ ὁποία παλαιότερα ἦταν κατά κάποιο τρόπο φυσική μέ τό συνεχνιακό καθεστώς, ἤδη, ἐδυσκόλεψε ἄν δέν ἔγινε τελείως ἀνέφικτη.

Ἡ ἐργατική σύμβασις ἦταν πραγματική τραγωδία γιά τούς ἐργάτες, λόγω τοῦ ὅτι αὐτοί ζῶντες μέσα σέ στερήσεις ἦταν ὑποχρεωμένοι νά συμφωνήσουν σ᾽ αὐτήν τήν σύμβασι μέ ὅρους τούς ὁποίους ἔθεταν οἱ ἐργοδότες. Ὅπως σωστά ἐλέχθη (52)ἡ περίφημη φιλελεύθερη ἀρχή « laissez faire, laissez passer» ἐσήμαινε συχνά, προκειμένου γιά ἐργατικό κόσμο, «laissez faire, laissez mourir».

Τά ἀκόμη τότε ἀνεξάρτητα μεταξύ τους γερμανικά κράτη, μιμούμενα τίς ἄλλες πιό προηγμένες Εὐρωπαϊκές χῶρες, ἔδειξαν ὅλη τους τήν μεροληψία ὑπέρ τῶν ἐργοδοτῶν καί ἐναντίον τῶν ἐργατῶν. Ἐνῶ ἀνέχονταν οἱ ἐργοδότες νά ἐκμεταλλεύωνται τούς ἐργάτες τους, στεροῦσαν αὐτούς τούς τελευταίους ἀπό τά θετικά μέσα ἀμύνης γιά τήν καλλίτερη προάσπισι τῶν δικαιωμάτων τους καί μέ αὐτόν τόν τρόπο τούς καταδίκαζαν σέ μία οἰκονομική καί ἠθική ἐξαθλίωσι.

Ἡ κατάστασις ἄρχισε ἐλαφρῶς νά μεταβάλλεται ἀπό τότε πού χορηγήθηκαν ἐκ μέρους τῶν γερμανικῶν κρατῶν ὁρισμένες πολιτικές ἐλευθερίες στούς ἐργάτες, ἰδιαίτερα ὅμως μετά ἀπό τό 1871 ἔτος ἱδρύσεως τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας. Πραγματικά ἡ αὐτοκρατορική κυβέρνησις, ἔχοντας πληρέστερη συνείδησι τῶν ὑποχρεώσεών της ἔναντι τῶν πασχούντων τάξεων (53), ἀλλά καί κάτω ἀπό τήν ἐπιρροή τῆς ἐντεινομένης ἐργατικῆς κινήσεως ἄρχισε ἀμέσως μετά νά παίρνη τά πρῶτα μέτρα (54) γιά τήν οὐσιαστική βελτίωσι

52. **Werner Stark** «Sozialpolitik» Brünn- Prag - Leipzig - Wien 1936 (ἀρ. 1 τῆς σειρᾶς «Die Volkswirtschaft» ἐκδ. ὑπό O. Engländer)σελ. 4.

53. Γιά τήν γένεσι αὐτῆς τῆς συνειδήσεως συνέβαλε ἀρκετά καί ἡ γνήσια γερμανική ἐπιστήμη. Δές στόν **G. Brehmer** op. cit. σελ. 9 ἑπ. γιά τίς ἀντιλήψεις τῶν ἡγετῶν τῆς παλαιότερης ἱστορικῆς σχολῆς καί ἰδίως τῶν W. Roscher καί B. Hildebrand γιά τήν θέσι τοῦ κράτους ἔναντι τοῦ ἐργατικοῦ ζητήματος, ἀκόμη γιά τήν συμβολή τῶν λεγομένων ἀπό καθέδρας σοσιαλιστῶν πρός μερική διευθέτησί του. Στό ἴδιο στήν σελ. 34

τῆς θέσεως τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων καί τήν ἐξασθένησι τῶν ἀντιθέσεων μέσα στήν γερμανική οἰκονομία ἡ ὁποία εἶχε ἀρχίσει μέ ραγδαῖο τρόπο νά κεφαλαιοκρατεῖται (55).

Στήν διάρκεια τῶν μέτρων τοῦ ἑνιαίου γερμανικοῦ κράτους γιά τήν ρύθμισι τῶν σχέσεων ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν τά ὁποῖα ἐλήφθησαν κατά τήν ἑξηκονταετία 1872 - 1932, θά μποροῦσαν νά διακριθοῦν τρεῖς περίοδοι (56). Ἡ πρώτη εἶχε τήν ἔμπνευσι τοῦ καγκελλαρίου πρίγκηπα v. Bismarck καί ἐδημιούργησε τό μεγαλοπρεπές οἰκοδόμημα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων πού εἶχε ὡς σκοπό τήν ἄρσι τῆς ἀβεβαιότητας στήν ζωή τοῦ ἐργάτη καί μαζί μ' αὐτήν τήν ἄρσι τῆς κυριώτερης αἰτίας τῆς ἐργατικῆς ἐξαθλιώσεως καί τῆς ἐπικρατούσης δυσμένειας τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἔναντι τοῦ κοινωνικοοικονομικοῦ καθεστῶτος. Ἡ δεύτερη εἶχε τήν ἔμπνευσι τοῦ αὐτοκράτορα **Γουλιέλμου II,** ἦλθε στό φῶς διά μέσου τῶν ὑπουργῶν του βαρώνου v. Berlepsch καί τοῦ κόμητος v. Posadowski - Wehner καί περιεῖχε μιά μακρά σειρά εἰδικῶν φιλεργατικῶν μέτρων τά ὁποῖα ἀναφέρονταν στίς διάφορες πλευρές τῶν σχέσεων μεταξύ ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν καί τά ὁποῖα εἶχε ἀντιπαρέλθει ὁ σιδηροῦς καγκελλάριος, πιστεύοντας ὅτι ὁ ἐπιχειρηματίας πρέπει νά εἶναι ἀπόλυτος κύριος στόν οἶκο του. Ἡ τρίτη περίοδος ἡ ὁποία συνέπεσε μέ τήν **μεταπολεμική κοινοβουλευτική δημοκρατία (57)**,ἐπεξέτεινε καί ὁλοκλήρωσε τά φιλεργατικά μέτρα τῶν δύο προγενεστέρων περιόδων, μέσα ὅμως στίς σφοδρότερες κομματικές ἀντεγκλήσεις καί τίς πιό παράλογες ἐργατικές ἀξιώσεις. Ἡ ἀπό τό κράτος γενόμενη ἀναγνώρισις τῆς ἀρχῆς τῆς πάλης τῶν τάξεων καί τῆς ἰσοτιμίας τῶν ἐργατικῶν καί ἐργοδοτικῶν σωματείων, ὡς μέσων γιά τήν καλλίτερη ὀργάνωσι αὐτῆς τῆς πάλης, ἐπίσης ὁ ἄμεσος ἤ καί ἔμμεσος ἐξαναγκασμός τῶν ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν στήν συμμετοχή σ' αὐτά τά σωματεῖα καί τήν ἐνεργοποίησί τους μέσα σ' αὐτά, τέλος ἡ ἀπ' αὐτά τά σωματεῖα ὁμοιόμορφη ρύθμισις μέ συλλογικές συμβάσεις τῆς ἐργατικῆς σχέσεως στούς διάφορους παραγωγικούς κλάδους, ὅλα αὐτά ὑπῆρξαν τά κυριώτερα σημεῖα τοῦ μεταπολεμικοῦ γερμανικοῦ ἐργατικοῦ δικαίου (57α). Ἡ πολιτική ὅμως αὐτή τῆς γερμανικῆς δημοκρατίας διεύρυνε ἔτσι, ἀντί νά γεφυρώση, τό μεταξύ τῶν ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν χάσμα, μέ ἀποτέλεσμα, ἄν ὄχι τήν παλινδρόμησι, πάντως τήν μικρή περίοδο τῆς ἤδη λόγω τῆς ἥττας συγκλονισθείσης κοινωνικῆς οἰκονομίας αὐτῆς τῆς χώρας.

ἐπ. ἐκτίθενται καί οἱ σχετικές ἀπόψεις τῶν Γερμανῶν Χριστιανοσοσιαλιστῶν καί ἰδιαίτερα τῶν v. Ketteler, Kolping, v. Hertling, F. Hitze, M. Pesch, SH. Wickern, V. Aimé Huber, R. Todt καί A. Stoecker. Γιά τήν περίφημη Enzyklica Rerum Novarum τοῦ Πάπα Λέοντος XIII (1891) καί γενικῶς γιά τήν στάσι τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας ἀπέναντι στόν ἐργατικό κόσμο δές στόν **A. Riedler** op. cit. σελ. 51 ἐπ.

54. Μετά τίς διαμαρτυρίες τῶν φιλανθρώπων γιά τίς ἐπικρατοῦσες στίς διάφορες γερμανικές περιοχές οἰκτρές ἐργατικές συνθῆκες, ἰδίως ὅμως μετά τήν ἀναφορά τοῦ στρατηγοῦ V. Horn, ὁ ὁποῖος διαπίστωσε τήν προχωρημένη σωματική καχεξία τῶν στρατευσίμων τῶν προερχομένων ἀπό τήν δυτική γερμανική περιοχή λόγω τῆς πολύωρης καί νυχτερικῆς ἐργασίας τῶν ἀνηλίκων στά ἐργοστάσια εἶχαν ληφθεῖ καί παλαιότερα ὁρισμένα προστατευτικά μέτρα ὑπέρ τῶν ἐργαζομένων γυναικῶν καί ἀνηλίκων, ὡς εἶναι π.χ. τό πρωσσικό διάταγμα τῆς 6.4.1839 τό ὁποῖο συμπληρώθηκε καί ἐπεκτάθηκε μετά τό 1853. Τά μέτρα ὅμως δέν ἔτυχαν ἀξιόλογης πρακτικῆς ἐφαρμογῆς, τόσο μᾶλλον, καθ' ὅσον μόλις τό 1878 ἱδρύθηκε ἰδιαίτερη δημόσια ἐποπτική ὑπηρεσία πρός ἔλεγχο τῆς ἐφαρμογῆς ἀπό τούς ἐργοδότες τῶν μέτρων αὐτῶν καί τήν δίωξι τῶν παραβατῶν. **W. Stark** op. cit. σελ. 28-29.

55. Σέ ποσοστά, ἡ αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Γερμανῶν ἐργατῶν μετά τό 1880 σέ σχέσι μέ τό σύνολο τοῦ πληθυσμοῦ, ὑπῆρξε ἡ ἀκόλουθη: Βάσις 1880 100, 1895 124, 1907 146 καί 1925 182. Ἡ ἀντίστοιχη αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δημοσίων καί ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων ὑπῆρξε μεγάλη (βάσις 1880 100, 1895 159, 1907 318 καί 1925 529), λόγω τῆς διευρύνσεως τῆς κρατικῆς ἁρμοδιότητας, ἀλλά καί ἐπειδή οἱ ἰδιωτικοί ὑπάλληλοι ἐμφανίζονται κατά τίς τελευταῖες δεκαετηρίδες σέ μεγάλη ἔκτασι, ὄχι μόνο στό ἐμπόριο, ὅπως ἄλλοτε, ἀλλά καί στήν βιομηχανία καί τίς μεταφορές. Σέ ἀπόλυτους ἀριθμούς οἱ Γερμανοί ἐργάτες κατά τό 1907 ἀνήρχοντο σέ 11.639.000 καί οἱ ὑπάλληλοι σέ 3.157.000, τό δέ 1925 οἱ ἐργάτες σέ 14.633.000 καί οἱ ὑπάλληλοι σέ 5.274.000.

56. Δές καί **W. Stark** op.cit. σελ. 29-32

57. Κατά τό ἄρθρο 105 τοῦ συντάγματος τῆς Βαϊμάρης ὁ καθορισμός τῶν σχέσεων ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν γίνεται μέ ἐλεύθερες συμφωνίες μέ τούς ἀπό τούς νόμους προβλεπομένους περιορισμούς.

57α. Δές ἰδίως τήν ἔκδοσι τοῦ **Reichsarbeitsministerium** «Deutsche Sozialpolitik 1918-1928» Berlin, 1929.

Σ' αὐτήν τήν ἐξέλιξι ἀπό τήν στιγμή πού κατέλαβε τήν πολιτική ἐξουσία ἦλθε νά βάλη βίαιο τέρμα ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός. Αὐτός ἐμφορεῖται ἀπό μιά νέα ἐργατική ἠθική, γι' αὐτό καί ἀντιμετωπίζει τίς σχέσεις ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν κατά ἐντελῶς διαφορετικό τρόπο, ὅπως θά δοῦμε εἰρηνικά ἐπαναστατικό (58).

β. Ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική ἀντίληψις γιά τίς σχέσεις ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν

1. Ἰδεολογικές βάσεις

Ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική ἰδεολογία κυριολεκτικῶς καθαγιάζει καί ἐξιδανικεύη τήν ἀνθρώπινη ἐργασία (59), ἐπιθυμεῖ δέ νά τήν ἐξυψώση ὄχι μόνο στήν δεσπόζουσα θέσι τήν ὁποία κατεῖχε μέχρι τότε τό κεφάλαιο, ἀλλά πολύ πέρα ἀπ' αὐτήν (60). **Ἡ ἐργασία εἶναι τό πολυτιμότερο ἀγαθό τοῦ λαοῦ, εἶναι ὁ πρώτιστος, ὁ βασικός συντελεστής τῆς παραγωγῆς, στήν διάθεσι τοῦ ὁποίου πρέπει νά τεθῆ τό χωρίς ψυχή κεφάλαιο. Ἀφ' ἑτέρου ἡ ἐργασία εἶναι ἡ πηγή τῆς ἀνθρώπινης εὐτυχίας· χωρίς αὐτήν δέν μπορεῖ νά νοηθῆ χαρά τῆς ζωῆς.** Οἱ ἐθνικοσοσιαλιστές (61) λένε ὅτι ἡ ἀντίληψις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης γιά τήν ἐργασία, ὡς ἀποτελέσματος θείας κατάρας καί συνυφασμένης μέ θλίψι καί δάκρυα, ὀφείλεται στήν παντοτινή μέχρι καί τῶν ἡμερῶν μας ἐπικρατοῦσα στούς Ἑβραίους ἀποστροφή πρός τήν θετική ἐργασία καί

---

58. Γενικῶς ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός, σέ ὅλες του τίς ἐμφάνσεις, ἀποτελεῖ μία «εἰρηνική ἐπανάστασι». Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός ἀποτελεῖ ἐπανάστασι, ἐτόνιζε ὁ A. Hitler στό διάγγελμά του πρός τό ἐθνικοσοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Νυρεμβέργης τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1937, ἡ ὁποία ἔφθασε μέχρι τά θεμέλια τῆς κοινωνίας, χωρίς νά καταλύση μέ τήν βία τήν καθεστηκυῖα τάξι καί νά μεταβάλη σέ χάος τήν βάσι τῆς πολιτικῆς, οἰκονομικῆς καί ἐκπολιτιστικῆς ζωῆς».

59. Στήν ἔξαρσι τῆς ἐργασίας ἐντός τῆς ἐθνικοσοσιαλιστικῆς ἰδεολογίας ὀφείλεται καί ὁ χαρακτηρισμός τῆς πρώτης ἐθνικοσοσιαλιστικῆς ὁμάδος ὡς «ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος».

60. A. Hitler «Mein Kampf» II σελ. 482 ἑπ.

61. A. Riedler op. cit . σελ. 75-76 καί 87 ἑπ.

συνεπῶς δέν μπορεῖ νά γίνη δεκτή. Δέν γίνεται ἐπίσης μέ εὐχαρίστησι δεκτή καί ἡ συγγενής ἀντίληψις τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅτι ἡ ἐπίγειος ζωή εἶναι βάρος, ὅτι ὁ ἐργαζόμενος ἄνθρωπος μπορεῖ νά βρῆ τήν ἀληθινή εὐτυχία ὄχι στήν παροῦσα, ἀλλά στήν μέλλουσα ζωή καί ὅτι ἡ ἐκκλησία εἶναι ἡ μόνη παρηγορήτρια γιά τίς ἐπίγειες στενοχώριες (62).

Στόν ἐθνικοσοσιαλισμό δέν ὑπάρχει εὐγενής καί ἀγενής ἐργασία μιά καί ἡ κοινωνία ἔχει τήν ἀνάγκη κάθε φύσεως ἐργασίας· ὑπάρχει ἄνιση μόνο προσφορά ὑπηρεσιῶν στήν παραγωγική διαδικασία ἐπειδή οἱ ἄνθρωποι πού προσφέρουν τίς ὑπηρεσίες τους εἶναι ἐκ φύσεως ἄνισοι. **Ἄρα δέν μπορεῖ ἡ κοινωνική ἐκτίμησις πρός τούς ἐργαζομένους νά ἐξαρτᾶται ἀπό τήν φύσι τῆς ἐργασίας τους, ἀλλά μόνο ἀπό τήν καλή ἤ ὄχι ἐκτέλεσι τῆς ἐργασίας καθενός,** δηλαδή ἀπό τήν ποσότητα καί τήν ποιότητα κάθε ἐργασίας. Κατά τήν ἠθική λοιπόν τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ κάποιος ἄλλος πρέπει νά εἶναι ὑπερήφανος, διότι εἶναι ἁπλός, ἀλλά καλός καί εὐσυνείδητος ἐργάτης - τέτοιος ὑπῆρξε γιά πολλά χρόνια ὁ πατέρας αὐτῆς τῆς διδασκαλίας καί σημερινός ἡγέτης τῆς γερμανικῆς ἐπικρατείας· ἀντιθέτως ὀφείλει νά ντρέπεται καί νά ἐπισύρη τήν περιφρόνησι τῆς κοινωνίας διότι εἶναι φερ' εἰπεῖν κακός τραπεζίτης ἤ κακός μεγαλοβιομήχανος (63). Ἡ ἔκτασις τῆς κοινωνικῆς αὐτῆς ἐκτιμήσεως ἀνταποκρίνεται πρός **τό ἄϋλο ἀντάλλαγμα** κάθε μέλους τῆς οἰκονομικῆς κοινωνίας.

Τό ὑλικό ἀντάλλαγμα κάθε «ἐργάτη» γιά τήν συμβολή του στήν παραγωγική διαδικασία πρέπει νά ἀνταποκρίνεται σ' αὐτήν τήν συμβολή, ἐφ' ὅσον δέ ἡ συμβολή εἶναι μοιραίως ἄνισος λόγω τῆς φύσεως τῆς ἐργασίας ἀλλά καί τοῦ ἀτομικοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ πού συμβάλλει, ἄνισο πρέπει νά εἶναι καί τό ἀντάλλαγμα. **Δέν εἶναι οὔτε δίκαιο, οὔτε σκόπιμο, ὅπως «ὁ μισθός» τοῦ ἐπικεφαλῆς μιᾶς ἐπιχειρήσεως ἐξισοῦται μέ τόν μισθό τοῦ τελευταίου ἐργάτη τῆς ἐπιχειρήσεως**

---

62. A. Riedler op. cit σελ. 53.

63. A. Hitler αὐτόθι.

64. A. Feder αὐτόθι.

ἤ νά ταυτίζονται οἱ μισθοί τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ ἐργάτη. Ἡ ἀνισότητα αὐτή τοῦ ὑλικοῦ ἀνταλλάγματος τῶν ἐργαζομένων ἀπορρέει ἀπό τόν ἀκρογωνιαῖο λίθο ὅλου τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ οἰκοδομήματος «suum cuique», σέ καθένα αὐτό πού τοῦ ἀνήκει. «Σέ καθένα αὐτό πού τοῦ ἀνήκει, λέγει ὁ G. Feder (64), στήν τίμια καί τακτική ἐργασία τήν ἀνάλογη πρόσοδό της, σέ κάθε ἐπιπλέον ἐργασία μεγαλύτερη ἀμοιβή, στόν φτωχό καί σέ κάθε ἕνα ὁ ὁποῖος χωρίς νά πταίη περιέπεσε σέ ἀνέχεια τήν ἀναγκαία δημόσια συνδρομή, ἀλλά καί στόν ἐγκληματία τήν ποινή του, τήν ποινή τους ἀκόμα σ' αὐτούς πού παραβιάζουν τήν κοινωνική ἠθική καί τήν οἰκονομική εὐπρέπεια».

Κατά τά λεχθέντα λοιπόν, τό ἄϋλο καί τό ὑλικό ἀντάλλαγμα τῆς ἐργασίας πρέπει νά εἶναι ἄνισα. Τό ἄϋλο ἀντάλλαγμα, ἡ κοινωνική ἐκτίμησις, πρέπει νά ποικίλλη ἀνάλογα μέ τό ποσό καί τό ποιόν κάθε παρεχομένης ἐργασίας, τό δέ ὑλικό, ὁ μισθός πρέπει νά ποικίλλη ὄχι μόνο μέ βάσι τό ποσό καί τό ποιόν τῆς ἐργασίας, ἀλλά καί τῆς φύσεώς της, διότι καί ἀπ' αὐτήν ἐξαρτᾶται ἡ ἔκτασις τῶν εὐθυνῶν κάθε προσώπου καί προπαντός ἡ ἔκτασις τῆς ὠφελείας τῆς ὁλότητας.

Ἄς μή νομισθῆ ὅμως, ὅτι ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός ἀδιαφορεῖ γιά τό κατώτατο ὅριο τῆς ὑλικῆς ἀμοιβῆς ὡς καί γιά τήν μεταξύ τῶν ἀμοιβῶν ἀπόστασι. Ἔχοντας τήν πεποίθησι ὅτι ὁ χαμηλός μισθός ἀντιτίθεται στό αἴσθημα τῆς στοιχειώδους κοινωνικῆς δικαιοσύνης καί δέν ἐπιτρέπει στούς ἐργαζόμενους ἀξιοπρεπῆ ἐμφάνισι καί εὐρεῖα συμμετοχή στά ἀγαθά τοῦ ἰδίου ἔθνους, καταβάλλει κάθε προσπάθεια γιά τήν συγκράτησι τοῦ κατώτατου ὁρίου σέ ἱκανοποιητικά ἐπίπεδα. Γνωρίζοντας ἐπίσης, ὅτι οἱ μεγάλες διαφορές στήν ἀπόλαυσι τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν δίνουν ἄφθονη τροφή στόν φθόνο καί στήν ζηλοτυπία μεταξύ τῶν μελῶν μιᾶς κοινωνίας, καταβάλλει ἐξ ἴσου μεγάλη προσπάθεια γιά τήν ἐξασθένησι τῆς εὐρείας διαφορᾶς στήν ὑλική ἀμοιβή τῶν οἰκονομικῆς φύσεως ὑπηρεσιῶν πού ὑπάρχει στήν κεφαλαιοκρατία. Μεγάλη προσπάθεια γίνεται γιά τήν παραγωγική καί ἐπωφελέστερη γιά τήν ὁλότητα χρησιμοποίησι τοῦ κτώμενου πλούτου. **Τό ἀξίωμα τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ εἶναι ὄχι πολυτέλεια καί σπατάλη ἀντιμέτωποι τῆς πενίας καί τῆς στερήσεως, ὄχι παχύτατοι μισθοί γιά τούς ἐπικεφαλῆς τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων καί ἐξωγκωμένα μερίσματα γιά τούς μετόχους, ἀλλά περιωρισμένα κέρδη ἐπ' ὠφελεία τῆς καταναλώσεως (χαμηλές τιμές) καί ὑψηλότεροι μισθοί στούς ἐργαζομένους στήν ἐπιχείρησι ἐργάτες καί ὑπαλλήλους (65).** Κατ' αὐτόν μόνο τόν τρόπο ἡ κοινωνική οἰκονομία καί τό ἔθνος καρποῦνται τό maximum τῆς ὠφελείας ἀπό τήν ἀτομική ἐπιχειρηματική δρᾶσι. Ὑψηλοί μισθοί τῶν ἐργαζομένων καί χαμηλές τιμές ἰδιαίτερα τῶν βιοτεχνικῶν προϊόντων, σέ συνδυασμό μέ ἀκλόνητη χρηματική σταθερότητα, σημαίνουν καί αὔξησι τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν μαζῶν, διεύρυνσι τῆς καταναλώσεως, τόνωσι τῆς παραγωγῆς καί προπαντός εὐρεῖα συμμετοχή τῶν ἐργατῶν στά προϊόντα τά ὁποῖα παράγονται ἀπό τά ἴδια τους τά χέρια. Αὔξησις τῆς παραγωγῆς καί καταναλώσεως σημαίνει αὐξανόμενη ἀπόδοσι μιᾶς κοινωνικῆς οἰκονομίας, τήν ὁποία μπορεῖ καί ὀφείλει νά ἀκολουθῆ κατά πόδας ἡ ὕψωσις τοῦ ἐπιπέδου τῶν μισθῶν. Μέ αὐτόν τόν τρόπο ἐξασφαλίζεται ἡ συνεχής βελτίωσις τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τῶν κατωτέρων κοινωνικῶν μαζῶν (66).

2. *Νομικές βάσεις*

Θέσι καταστατικοῦ χάρτη τῆς ἀνθρώπινης ἐργασίας κατέχει σήμερα στήν Γερμανία **ὁ «νόμος περί ρυθμίσεως τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας»** (Gesetz zur Ordnung der nationalen Arbeit) τῆς 20-1-1934 (67). **Ὁ νόμος αὐτός ἐξαφανίζει τήν παλιά ἐν-**

---

65. A. Hitler op. cit. σελ. 485-486.

66. Ὁ Ἐθνικοσοσιαλισμός ἐξαίρει ἰδιαιτέρως τό γεγονός, ὅτι τόν «πραγματικό μισθό» τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων μπορεῖ νά αὐξήση μόνο ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς, ἡ ἀνώτερη δηλαδή ἀπόδοσις τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας μέ μία ἐντατική καί καλλίτερη ὑπό τήν κρατική καθοδήγησι ρύθμισι τῶν ἀτομικῶν παραγωγικῶν ἐνεργειῶν. «Ἡ μοναδική πραγματικά αὔξησις τῶν μισθῶν», ἔλεγε ὁ **A. Hitler** στό διάγγελμά του πρός

νοια τῆς ἐργαταγορᾶς (67α). Ἡ ἐργασία τοῦ ἀνθρώπου δέν εἶναι πλέον τό ἁπλό ἐμπόρευμα (68) τό ὁποῖο διέπεται στόν καθορισμό τῆς τιμῆς του ἀπό τόν νόμο τῆς προσφορᾶς καί τῆς ζητήσεως, μέ ὅλες τίς παρεπόμενες οἰκτρές γιά τίς ἀνθρώπινες ὑπάρξεις συνέπειες. Ὁ παλαιός συμβατικός χαρακτῆρας τῆς ἐργατικῆς σχέσεως τό do ut des τῆς ἐγωϊστικῆς ρωμαϊκῆς ἀντιλήψεως, δέν ἔχει πιά καμία θέσι (69). Οἱ ἐργάτες καί οἱ ἐργοδότες δέν βρίσκονται στόν νόμο μεταξύ τους ἀντιμέτωποι, δέν χωρίζονται μέ σινικά τείχη, ἡ σχέσις τους δέν εἶναι, ὅπως πιστεύουν οἱ μαρξιστές (70), ἁπλή σχέσις ἐργασίας καί κεφαλαίου, γεμάτης καχυποψίας

τό ἐθνικοσοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Νυρεμβέργης, τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1938, «εἶναι αὐτό πού προέρχεται ἀπό τήν αὔξησι τῆς παραγωγῆς, δηλαδή ἀπό τήν πραγματοποίησι μεγαλύτερης προμήθειας ἀγαθῶν καί ὄχι ἀπό τήν παράδοσι χωρίς ἀξία "κουρελοχάρτων". Καί εἶναι ἀναμφιβόλως μεγάλη ἡ ὑπηρεσία τῆς ἐθνικοσοσιαλιστικῆς κινήσεως, διότι κατέστησε τίς ἁπλές, φυσικές, ἄν καί δυστυχῶς συχνότατα ἀντιδημοτικές, αὐτές σκέψεις κοινό κτῆμα ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ... Ἐνῶ στά δημοκρατικά κράτη οἱ μισθοί καί οἱ τιμές τῶν ἀγαθῶν βρίσκονται σέ διαρκῆ κίνησι καί ἀλληλοωθοῦνται σέ ὁλοένα ἀνερχόμενα ἐπίπεδα κατά τόν ἴδιο χρόνο πού ἡ συνολική παραγωγή τῶν χωρῶν αὐτῶν πέφτει, ἀντιθέτως ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική οἰκονομική διοίκησις ἐμφανίζει σταθερή ἀξία τῆς χρηματικῆς μονάδος καί διαρκῆ ἐξύψωσι τοῦ καταναλωτικοῦ ἐπιπέδου, μιά καί ἡ μεγαλύτερη παραγωγή διευκολύνει τήν μεγαλύτερη κατανάλωσι τοῦ λαοῦ... Ἐπιδιώκομε τήν μεγαλύτερη παραγωγικότητα τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ, ἁπλῶς καί μόνον γιά νά φέρωμε τά προϊόντα τῆς αὐξημένης αὐτῆς παραγωγῆς μεταξύ τῶν καταναλισκόντων ἀτόμων αὐτοῦ τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ. Δέν θέλομε λαό φυγόπονο καί ὀλιγαρκῆ, ἀλλά λαό ἐργατικό καί ὁ λαός νά κατέχη σέ ἀφθονία τά μέσα τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν ἀναγκῶν του».

67. Δές γιά αὐτόν τόν νόμον μέ διεξοδικά σχόλια, ἰδίως **Mansfeld - Pohl - Steinmann - Krausse** "Die Ordnung der nationalen Arbeit" Kommentar, 2α ἔκδ. Berlin - Leipzig - Mannheim - München 1934. **H. Dersch** "Das Gesetz zur Ordnung der nationalen Arbeit (Kommentar)", Berlin 1934. **R. Dietz** "Gesetz zur Ordnung der nationalen Arbeit. Textausgabe mit Einleitung, Erläuterungen und Sachverzeichnis", 4η ἔκδ. München - Berlin 1935. **Grussendorf** "Das Gesetz zur Ordnung der nationalen Arbeit vom 20 Januar 1934 (Kommentar)" Berlin 1934 καί **Hueck - Nipperdey - Dietz** "Gesetz zur Ordnung der nationalen Arbeit", Kommentar, 2α ἔκδ. München - Berlin, 1937. Τό τελευταῖο αὐτό ἔργο περιλαμβάνει καί τόν «νόμο περί ρυθμί-

καί μίσους: δέν ἀποκαλοῦνται κἄν αὐτοί ἐργάτες, ὑπάλληλοι καί ἐργοδότες.

Ἡ ἰσοτιμία ὅλων τῶν παραγωγῶν

Ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική νομοθεσία, στήν ἐπιθυμία της νά ἐξυψώση τούς μισθωτούς ἀπό τά χαμηλά ἐπίπεδα στά ὁποῖα τούς εἶχαν ρίψει ἡ κεφαλαιοκρατία καί ὁ μαρξισμός, κηρύσσει τήν ἰσοτιμία ὅλων τῶν παραγωγῶν, εἴτε ἐργάτες εἶναι αὐτοί, εἴτε ὑπάλληλοι, εἴτε ἐργοδότες. **Ὅλοι εἶναι ἐργαζόμενοι, ὅλοι εἶναι ἐντεταλμένοι τοῦ λαοῦ γιά ἐργασία, ὅλοι προσφέρουν τίς ὑπηρεσίες τους στήν ἐθνική παραγωγή μέ διαφορετική μόνο ἔκτασι τῆς εὐθύνης καί διαφορετικῆς φύσεως καταβαλλομένη ἐργασία.** Ὅλοι οἱ παραγωγικῶς ἐργαζόμενοι εἶναι συνάδελφοι καί ὡς τέτοιοι ὀφείλουν νά συνδέωνται μέ ἀμοιβαία ἐκτίμησι καί σεβασμό ὄχι μόνο στούς ἐργατικούς χώρους, ἀλλά καί ἐκτός αὐτῶν. **Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός ἀπερίφραστα ἀπορρίπτει τήν διάκρισι «ἐργαζομένων»** (Arbeitnehmer) **καί ἐργοδοτῶν»** (Arbeitgeber), ἐφ' ὅσον πραγματική ἐργασία δέν εἶναι μόνον αὐτή πού τῆς κατα-

σεως τῆς ἐργασίας στά δημόσια ἱδρύματα καί καταστήματα» τῆς 23.3.1934, ὁ ὁποῖος συμπλήρωσε τόν νόμο γιά τήν ρύθμισι τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας. Σ' αὐτόν βρίσκει κανείς καί τά ἐκδοθέντα διατάγματα γιά τήν ἐκτέλεσι αὐτῶν τῶν νόμων μέχρι τά μέσα τοῦ 1937.

Γιά τήν ἑρμηνεία τοῦ νόμου γιά τήν ρύθμισι τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας, ἐκυκλοφόρησαν κατά τά τελευταῖα τέσσερα χρόνια καί πολλές ἐκλαϊκευτικές ἐκδόσεις (μία ἀπό τίς πολλές εἶναι αὐτή τοῦ **H. Potthoft** "Das deutsche Arbeitsrecht" (Berlin, 1935), πολλές δέ εἶναι οἱ ἐπιστημονικές μελέτες, οἱ ὁποῖες ἀναφέρονται σ' αὐτόν ἤ ὁρισμένα τμήματά του.

67α. Δές **Wolfgang Sieber** "Das Arbeitsverhältnis in der Ordnung der nationalen Arbeit", Hamburg, 1935.

68. Δές στόν **A. Reidler** op. cit. σελ. 20 ἐπ. καί 36 ἐπ. γιά τίς ἀντιλήψεις τῶν κλασσικῶν καί τῶν ἐπιγόνων τους σέ θέματα ἐργατικῆς σχέσεως. Κατ' αὐτόν (σελ. 41 ἐπ.) ἡ θεωρία περί τῆς ἐργασίας, ὡς ἐμπορεύματος, εἶναι καθαρά ἑβραϊκή ἤ τουλάχιστον σημιτικῆς προελεύσεως (Ricardo, Lassale, Marx, Brentano).

69. Δές στόν **A. Riedler** op. cit. σελ. 27. ἐπ. γιά τήν ἀντίληψι τῶν Ρωμαίων στό θέμα τῆς ἐργατικῆς σχέσεως.

70. A. Riedler op. cit. σελ. 31 ἐπ.

βάλλεται μισθός καί συνεπῶς οἱ λεγόμενοι ἐργοδότες δέν εἶναι λιγώτερο «ἐργαζόμενοι» τῶν λοιπῶν ἐργαζομένων. Μοναδικός ἐργοδότης εἶναι ὁ λαός, τοῦ ὁποίου οἱ ἀνάγκες πρέπει νά ἱκανοποιηθοῦν μέ τήν κοινή ἐργασία ὅλων τῶν ἀτόμων καί ἀπό τόν ὁποῖο λαμβάνουν διαταγή γιά ἐργασία οἱ ἐπιχειρηματίες, οἱ ὑπάλληλοι καί οἱ ἐργάτες (71). **Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός κατά τόν ἴδιο τρόπο ἀποκρούει τήν διάκρισι ἐργατῶν (Arbeiter) καί «ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων» (Angestelte)** τήν ὁποία θεωρεῖ ὡς κακή κληρονομιά παρωχημένων ἐποχῶν καί ἰδιαίτερα τῆς ρωμαϊκῆς διαστολῆς σέ artes liberales καί artes illiberales (72). Ὅπως προείπαμε, κατά τήν ἐθνικοσοσιαλιστική ἰδεολογία ἄξια τιμῆς εἶναι πάσης φύσεως ἐργασία, τήν ὁποία ἔχει ἀνάγκη ἡ ὁλότητα, ἀρκεῖ αὐτή νά πραγματοποιεῖται σωστά.

Ἡ κοινότητα οἰκονομικῆς δράσεως

Ὅλοι οἱ παραγωγικῶς δρῶντες Γερμανοί ἀποτελοῦν μία «**κοινότητα οἰκονομικῆς δράσεως**»(Werkgemeinschaft), ὑποχρεουμένου κάθε μέλους της, νά προσφέρη κατά δύναμι τίς ἐργατικές του δυνάμεις καί νά τίς προσαρμόζη στίς ἀνάγκες τῆς ἐθνικῆς ὁλότητας (73). **Ἡ ἐργασία δέν ἀποτελεῖ πλέον δικαίωμα τῶν ἀτόμων, ὅπως συνέβαινε ὑπό τό κεφαλαιοκρατικό καθεστώς, ἀλλά σπουδαιότατη κοινωνική ὑποχρέωσι.** «Πρώτιστο καθῆκον κάθε πολίτη, λέγει το ἄρθρο 10 τοῦ προγράμματος τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ γερμανικοῦ

71. «Τό ἐθνικοσοσιαλιστικό κράτος, ἔλεγε ὁ Α. Hitler στό διάγγελμά του πρός τό ἐθνικοσοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Νυρεμβέργης τοῦ 1937, θεωρεῖ χωρίς σημασία τούς ὅρους «ἐργάτης» καί «ἐργοδότης». Δέν ὑπάρχουν οὔτε ἐργάτες, οὔτε ἐργοδότες μπροστά στά ὑπέρτατα συμφέροντα τοῦ ἔθνους, ἀλλά μόνο ἐντεταλμένοι γιά ἐργασία ἀπό ὁλόκληρο τόν λαό». Δές καί **A. Riedler** op. cit. σελ. 81-83.

72. **A. Riedler** op. cit. σελ. 84-87

73. Κατά τόν **A. Riedler** op. cit. σελ. 94 σημ. 156 στήν κοινότητα αὐτή ἀνήκουν καί οἱ Γερμανοί πού ζοῦν σέ ξένα κράτη καί οἱ ὁποῖοι εἶναι ἕτοιμοι νά ἑνωθοῦν σέ κάθε στιγμή μέ τό κύριο σῶμα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ.

κόμματος, εἶναι νά δημιουργῆ πνευματικῶς ἤ σωματικῶς». Ἄν καί τό γερμανικό κράτος ἀπέφυγε μέχρι τώρα νά δώση σ' αὐτήν τήν ὑποχρέωσι σαφῶς ἐκπεφρασμένο νομικό χαρακτῆρα, ἐν τούτοις δέν παύει νά τήν θεωρῆ ὡς ὑποχρέωσι ἀπειλῶντας διάφορες κάθε φορά κυρώσεις. Δέν πρόκειται γιά ἁπλῆ ἠθική ὑποχρέωσι τήν ὁποία μποροῦν νά παραβιάζουν χωρίς ποινή τά ἄτομα. Ὅπως προσφυῶς παρατηρεῖ ὁ Α. Riedler(74), οἱ ἄεργοι καί ὀκνηροί καί ὅταν ζοῦν μόνο ἀπό τήν περιουσία τους, ἐνδέχεται βεβαίως νά ἀνήκουν βιολογικῶς καί πολιτιστικῶς στόν γερμανικό λαό, ἔναντι ὅμως τῆς λαϊκῆς κοινότητας (74α) εἶναι ξένοι (Ungenossen). **Μόνο λοιπόν ἡ ἐνεργός καί μέ ὅλες τίς δυνάμεις συμβολή καθ' ἑνός στήν παραγωγική δρᾶσι τῆς ὁλότητας παρέχει εἰσιτήριο εἰσόδου στήν λαϊκή κοινότητα.** Κατά τόν συγγραφέα αὐτόν, ὅσο περισσότερο συνειδητοποιεῖται μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου ἀπό τόν γερμανικό λαό, ἡ ἀνάγκη ἐργασίας, τόσο περισσότερη δύσκολη θά εἶναι ἡ θέσις τῶν ἀκόμα τυχόν παραμενόντων παρασίτων τῆς κοινωνίας, οἱ ὁποῖοι θά εἶναι ἀναγκασμένοι νά μένουν μακρυά ἀπό κάθε κρατική ἀρωγή, εἰδικά προπαντός μακρυά ἀπό τήν ἀναμενόμενη κοινωνική τιμή στά λοιπά μέλη τῆς ὁλότητας (75).

Ἀντίστοιχη μέ τήν ὑποχρέωσι τῶν ἀτόμων γιά ἐργασία εἶναι ἡ ὑποχρέωσις τοῦ κράτους γιά τήν ἐξεύρεσι ἐργασίας στά ἄτομα, ὑποχρέωσις ἡ ὁποία καί αὐτή δέν ἔχει σαφή ἐκπεφρασμένο νομικό χαρακτῆρα. Αὐτό ὅμως δέν ἐμπόδισε καθόλου, τό γερμανικό κράτος νά θεωρήση αὐτή τήν ὑποχρέωσι σάν μιά ἀπό τίς σπουδαιότερες καί νά προσδώση σ' αὐτήν de facto νομικό κῦρος.

74. **A. Riedler** op. cit. σελ. 94-95.

74α. Γιά τήν ἔννοια τῆς «λαϊκῆς κοινότητας» δές **Reinhardt Hohn** «Rechtsgemeinschaft und Volksgemeinshaft», 14ο τεῦχος τῆς σειρᾶς «Der deutsche Staat der Gegenwart» Hanburg, 1935.

75. **Νομική ὑποχρέωσι ἀποτελεῖ στήν Γερμανία σήμερα ἡ «ἐργατική θητεία»** σύμφωνα μέ τόν ἐθνικοσοσιαλιστικό νόμο «Περί ἐργατικῆς θητείας» τῆς 26-6-1935, θητεία ἡ ὁποία λειτουργεῖ παράλληλα μέ τήν ἐπανεισαχθεῖσα στρατιωτική θητεία. **Κατά τόν νόμο τοῦ 1935 ὅλα τά γερμα-**

Κατά τόν νόμο περί ρυθμίσεως τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας ὁ ἐργοδότης, οἱ ὑπάλληλοι καί οἱ ἐργάτες κάθε «**κατά συστήματος ἐργασίας**» Betrieb (76)συγκροτοῦν μιά «**παραγωγική κοινότητα**» (Betriebsmeinschaft) μέ κοινούς σκοπούς καί σχετική αὐτονομία στήν ρύθμισι τῶν ἐσωτερικῶν της ζητημάτων. Ἡ κοινότητα αὐτή τελικά ἀποβλέπει στήν προαγωγή τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων. Ἀπό τό σύνολο τῶν παραγωγικῶν κοινοτήτων, ἀλλά καί τῶν μέ οἰκονομική αὐτοτέλεια δρώντων ἀτόμων ἀπαρτίζεται ἡ κοινότητα οἰκονομικῆς δράσεως τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, γιά τήν ὁποία ἔγινε προηγουμένως λόγος. **Ἡ παραγωγική κοινότητα εἶναι ὁ κεντρικός ἄξονας γύρω ἀπό τόν ὁποῖο στρέφεται ὁλόκληρη ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική ἐργατική νομοθεσία** (77). Αὐτή δέν ἀποτελεῖ συνεταιρισμό παραγωγῆς, οὔτε ἔχει δικαίωμα διαχειρίσεως τῆς περιουσίας καί νομική προσωπικότητα ἰδιωτικοῦ δικαίου, χωρίς ὅμως νά πρόκειται καί περί ἰδιωτικῆς ὑποθέσεως τῶν σ' αὐτά τά καταστήματα ἐργασίας ἐργοδοτῶν, ὑπαλλήλων καί ἐργατῶν. Ἀπό ὅλη τήν κατασκευή τοῦ νόμου μᾶλλον φαίνεται ὅτι εἶναι ἕνωσις προσώπων δημοσίου

νόπαιδα ἔχουν τήν ὑποχρέωσι, ὅπως, πρίν ἀπό τήν ἐκπλήρωσι τῆς στρατιωτικῆς τους θητείας, προσφέρουν στό κράτος γιά ἕνα ἑξάμηνο χωρίς καμμιά ἀμοιβή τήν ἐργασία τους. Οἱ προερχόμενοι ἀπό τίς πόλεις νέοι ἐκπληρώνουν τήν ἐργατική τους θητεία στήν ὕπαιθρο χώρα κατά τούς θερινούς μῆνες ἐνῶ οἱ ἀγρότες ἐκπληρώνουν αὐτήν κατά τό χειμερινό ἑξάμηνο. Γιά τίς νέες ἡ προσφορά ἐργασίας, δέν εἶναι ὑποχρεωτική, ὅμως ὅπως φαίνεται αὐτή θά γίνη. Παρ' ὅλα αὐτά περισσότερες ἀπό 30.000 νέες ἤδη προσφέρουν κατά ἑξάμηνο τίς ὑπηρεσίες τους στήν ὁλότητα.

Μέ τήν ἐργατική θητεία οἱ νέοι Γερμανοί ἐξοικειώνονται ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων στήν ἀγάπη και τόν σεβασμό πρός τήν χειρωνακτική ἐργασία, τρέφονται μέσα σέ πνεῦμα ἐθνικῆς ἑνότητος, κοινωνικῆς ἰσότητος καί αὐστηρῆς πειθαρχίας, τέλος προσφέρουν καί πολύτιμες ὑπηρεσίες στήν κοινωνική οἰκονομία μέ τήν συνδρομή τους πρός τούς ἀγρότες κατά τήν ἐκτέλεσι τῶν ἐργασιῶν τους, ὅπως στήν διενέργεια μονίμων ἔργων ἐγγείων βελτιώσεων (ρυθμίσεως τοῦ ροῦ τῶν ποταμῶν, ἀρδεύσεων, συγκεντρώσεως ἐγκατεσπαρμένων λωρίδων γῆς, ἀποξηράνσεως, ἀναδασώσεων, κατασκευῆς ἀγροτικῶν καί δασικῶν ὁδῶν κ.τ.λ. καί ἄλλων κοινωφελῶν τέτοιων. **Ἡ ὑποχρωτική ἐργασία εἶναι ὅμως κατά πρῶτο λόγο ἕνα κοινωνικό σχολεῖο καί μέσο γιά τήν ἐθνική διαπαιδαγώγησι τῆς νεολαίας.**

Τό ἔδαφος γιά τήν εἰσαγωγή τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργατικῆς θητείας στήν Γερμανία εἶχε ἐπαρκῶς προλειάνει ἡ ὀργάνωσις τῶν ἐθελοντικῶν ταγμάτων ἐργασίας, στήν ὁποία εἶχε προβῆ τό γερμανικό κράτος μέ βάσι τό ἀναγκαστικό διάταγμα τῆς 23-7-1931 μετά ἀπό τήν κατάργησι τῆς στρατιωτικῆς θητείας καί τήν μεγάλη ἔκτασι πού εἶχε λάβει ἡ ἀνεργία. **Τά ἐθελοντικά αὐτά τάγματα ἐνισχύθηκαν πολύ ἀπό τήν ἐθνικοσοσιαλιστική κίνησι.** Χαρακτηριστικό εἶναι τό γεγονός, ὅτι ἐνῶ αὐτά ἀριθμοῦσαν τήν 1-1-1932 μόλις 7.000 νέους, ὁ ἀριθμός αὐτός περί τά μέσα τοῦ 1933, ἔξη μῆνες μετά τήν ἄνοδο τοῦ ἐθνικοσοσιαλιασμοῦ στήν ἐξουσία, ἦταν 300.000.

Ἡ ὑποχρεωτική ἐργατική θητεία ἐφαρμόσθηκε πρῶτα στήν Βουλγαρία. Εἰσήχθηκε ἀμέσως μετά τόν παγκόσμιο πόλεμο ἀπό τόν τότε πρωθυπουργό Stabolijski καί ἔδωσε ἱκανοποιητικούς καρπούς. Δές γι' αὐτό **Stojianof** «Le Travail obligatoire en Bulgarie» 1922, Nikolaieff «Le service obligatoire en Bulgarie» Paris, 1925, **Raupach** «Arbeitsdienst in Bulgarien» Berlin - Leipzig 1932. Ἀπό τήν Βουλγαρία ὁ θεσμός αὐτός ἐπεξετάθηκε ὄχι μόνο στήν Γερμανία, ἀλλά καί στήν Πολωνία καί Ρουμανία. Ὡς προαιρετική ἡ ἐργατική θητεία ὑπάρχει σήμερα στήν Ἑλβετία, τήν Ὁλλανδία, τήν Ἰαπωνία, τήν ἐθνικιστική Ἱσπανία καί ἀλλοῦ.

Γιά τήν ἐργατική θητεία στήν Γερμανία δές ἰδίως τοῦ **Helmut Stellrecht** «Der deutsche Arbeitsdinst» 5η ἐκδ. Berlin, 1933, ὡς καί τήν ἔκθεσι τοῦ ἡγέτου τῆς ἁρμοδίας ὑπηρεσίας **Konstantin Hierl** πρός τό ἐθνικοσοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Νυρεμβέργης τοῦ Σεπτεμβρίου 1938 στό σχετικό παράρτημα τῆς «Neue Freie Presse» σελ. 16-17.

76. Οἱ Γερμανοί συνήθως ξεχωρίζουν τό «**κατάστημα ἐργασίας**» (Betrieb) ἀπό τήν «**ἐπιχείρησι**» (Unternehmung) καί θεωροῦν τό μέν πρῶτο ὡς «**τήν τοπική καί τεχνική ἑνότητα, ὅπου πραγματοποιεῖται ἡ παραγωγική διαδικασία**», τήν δέ δεύτερη ὡς «**οἰκονομική καί συγκεκριμένως κεφαλαϊκή καί ὀργανωτική ἑνότητα**». Ἡ ἔννοια τῆς ἐπιχειρήσεως εἶναι συνεπῶς κατά βάσι εὐρύτερη, πιθανόν νά περιλαμβάνη περισσότερα καταστήματα ἐργασίας, περισσότερες ἐπιχειρηματικές ἐγκαταστάσεις, περισσότερες ἑνώσεις ἐργατικῶν δυνάμεων καί ὑλικῶν μέσων παραγωγῆς στήν ὑπηρεσία ἑνός ἑνιαίου τεχνικοῦ σκοποῦ. Ἀπό τά περισσότερα αὐτά καταστήματα ἐργασίας μπορεῖ νά εἶναι τό ἕνα βιομηχανικό, τό ἄλλο μεταλλευτικό, τό τρίτο τραπεζικό κ.λ.π. ἤ νά εἶναι καί ὅλα βιομηχανικά (αὐτοτελῆ, ξεχωριστά διευθυνόμενα ἐργοστάσια), ἐμπορικά (αὐτοτελῆ καταστήματα σέ διάφορα μέρη τῆς πόλεως ἤ σέ διάφορες πόλεις, γεωργικά (περισσότερα μεγάλα ἀγροκτήματα) καί οὕτω καθ' ἑξῆς. **Τό νά ἀποτελεῖται ὅμως μία ἐπιχείρησις ἀπό περισσότε-**

χαρακτῆρος: ἐγγυᾶται δέ τήν ὑποταγή τῶν εἰδικῶν συμφερόντων στό γενικό συμφέρον καί τήν στό ἐλάχιστο μείωσι τῶν ἀντιθέσεων στά συμφέροντα μεταξύ ἐργοδοτῶν, ὑπαλλήλων καί ἐργατῶν (78).

Στό πλαίσιο κάθε παραγωγικῆς κοινότητας ὑπάρχει αὐστηρότατη πειθαρχία καί ἱεραρχική κατάταξις τῶν προσώπων πού ἀνήκουν σ' αὐτήν, χωρίς νά ἔχουν αὐτές καμμιά σχέσι μέ τήν παλιά ὑποτέλεια τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων ἀπέναντι στόν κυρίαρχο ἐργοδότη (79). Ἐπικεφαλῆς τῆς κοινότητας ὑπάρχει τώρα «**ὁ προϊστάμενος**»(Betreiebsfuhrer), ὑπ' αὐτόν δέ δρᾶ «**ἡ ἀκολουθία**»**(Gefolgschaft)**.Προϊστάμενος ἑνός καταστήματος ἐργασίας εἶναι συνήθως ὁ ἐπιχειρηματίας, προκειμένου δέ περί νομικῶν προσώπων ὁ ἐντεταλμένος ἀπ' αὐτούς. Τήν ἀκολουθία ἀπαρτίζουν οἱ ὑπάλληλοι καί οἱ ἐργάτες τοῦ καταστήματος ἐργασίας (80). Μόνος ὁ προϊστάμενος καθορίζει τήν κατεύθυνσι, τήν ὁποία ὀφείλουν νά πάρουν οἱ συνεργάτες του καί ἀποφασίζει

ρα καταστήματα ἐργασίας εἶναι ἐξαίρεσις. Κατά κανόνα κάθε ἐπιχείρησις περιλαμβάνει ἕνα μόνο κατάστημα ἐργασίας. Γιά τό κατάστημα ἐργασίας μέ τήν ἔννοια τοῦ νόμου γιά τήν ρύθμισι τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας δές ἀρ. 4 τοῦ νόμου.

77. Hueck - Nipperdey - Dietz op. cit. σελ. 21 ἐπ. καί **E. Fechner** «Fuhrertum und Unternehmertum im Gesetz zur Ordnung der nationale Arbeit», τεῦχος 39ο.

78. Δές στόν **Wilfried v. Besser** (Die Bedeutung des Gesetzes zur Ordnung nationalen Arbeit fur die Begrundung des Arbeitsverhaltnisses und sei Inhalt» Bleicherode, 1937) σελ. 11 ἐπ. τίς διαφορετικές ἀπόψεις γιά τήν φύσι τῆς παραγωγικῆς αὐτῆς κοινότητας. Δές σχετικῶς καί **E. Fechner** op. cit. σελ. 7 ἐπ. καί ἰδίως σελ. 34 ἐπ. ὡς καί 23. Ὁρισμένοι, ἰδίως ἕνας ἀπό τούς συντάκτες τοῦ νόμου γιά τήν ρύθμισι τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας, ὁ **W. Mansteld**, ἀποκλίνουν πρός τόν χαρακτηρισμό τῆς παραγωγικῆς κοινότητας ὡς «κυριαρχικοῦ συνδέσμου» χωρίς ὅμως καί νά συμφωνοῦν στό περιεχόμενο αὐτοῦ τοῦ ὅρου.

79. «**Ἡγεσία** (Fuhrertum) καί **κυριαρχία** (Herrschaft), λέγει ὁ **A. Riedler** op. cit. σελ. 92), εἶναι ἀντιθέσεις ἰδεολογικῆς φύσεως καί ἑπομένως δέν ἔχουν κάτι τό κοινό μεταξύ τους. Οἱ Γερμανοί ἀποκρούουν τήν ἰδέα τῆς ὑποτέλειας ὑπό ἕνα κυρίαρχο, ἀναγνωρίζουν ὅμως εὐχαρίστως τόν ἡγέτη, πρός τόν ὁποῖο δείχνουν πίστι καί ἀφοσίωσι καί ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ γι' αὐτούς πρότυπο στήν ζωή».

ἐπί τῶν ζητημάτων πού ἀναφέρονται στήν ζωή τῆς παραγωγικῆς κοινότητας. Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ λόγου δέν μπορεῖ νά ὑπάρξη ἀνταγωνισμός μεταξύ προϊσταμένου καί ἀκολουθίας, ὅπως δέν ὑπάρχει καί μεταξύ τῶν ἀξιωματικῶν, τῶν ὑπαξιωματικῶν καί τῶν στρατιωτῶν ἑνός συντάγματος (80α).

Κάθε παραγωγική κοινότητα στηρίζεται ἐπί «**Τῆς ἀρχῆς τῆς ἡγεσίας**» (Führerprinzip), ἡ ὁποία κατέχει ἐξέχουσα θέσι στήν ἐθνικοσοσιαλιστική ἰδεολογία, ἀπορρέει ἀπό τήν ἀριστοκρατική πηγή της καί στηρίζει ὅπως εἴδαμε τήν γερμανική κρατική ὀργάνωσι (81). Ὅπως προκειμένου περί τοῦ κράτους, τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν καί τῶν ὀργανωμένων τάξεων, ἔτσι καί ἐπικεφαλῆς κάθε καταστήματος ἐργασίας ὑπάρχει ὁ ἡγέτης. Ὅπως ὅλα τά ἄτομα δέν ἔχουν τά ἀπαραίτητα ψυχικά καί πνευματικά προσόντα γιά τήν διοίκησι ἑνός κράτους ἤ ὁρισμένης πλευρᾶς του ἔτσι δέν μποροῦν ὅλοι νά διοικήσουν καί ἕνα κατάστημα ἐργασίας γιά τό καλό τῆς ἐπιχειρήσεως, τῶν ἐργαζομένων σ' αὐτό προσώπων καί τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας. **Μόνο πρόσωπα μέ κάποια ἀνωτερότητα μποροῦν νά ἐπιβαρυνθοῦν μέ τέτοια ἔργα καί μέ τίς εὐθύνες πού τά συνοδεύουν.** Οἱ προϊστάμενοι τῶν καταστημάτων ἐργασίας ὀφείλουν πραγματικά νά εἶναι τό πρότυπο τῶν ἄλλων μελῶν τῆς παραγωγικῆς κοινότητας. Ὡς πρῶτοι ἐργάτες πρέπει νά συγκεντρώνουν στόν ἑαυτό τους ὅλες τίς ἀρετές ἑνός καλοῦ ἐργάτη (82). Ἄλλωστε **ἡ διεύθυνσις ἑνός ἐμπορικοῦ, βιομηχανικοῦ ἤ ἄλλου καταστήματος ἀποτελεῖ κοινωνική μᾶλλον ὑποχρέωσι παρά ἀτομικό δικαίωμα αὐτοῦ πού τήν ἀσκεῖ.** Ὁ ἐπιχειρηματίας δέν εἶναι πλέον, κα-

---

80. Ἀρ. 1 καί 3 τοῦ νόμου περί ρυθμίσεως τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας.

80α. **Henri Lichtenberger** op. cit. σελ. 220.

81. Κατά τόν **E. Fexhner** (op cit σελ. 21) «ἡγεῖσθαι» (Fuhren) σημαίνει ἡ δημιουργία ἀπό ἕνα σύνολο ἀτόμων μιᾶς ἑνότητος (Einheit) καί ἡ μεταφορά της σέ μία ρυθμισμένη κίνησι. Κατ' αὐτόν ἡ ἡγεσία περιλαμβάνει τρεῖς πιό εἰδικές λειτουργίες, αὐτήν τῆς «**ρυθμίσεως**» (Ordungsfuktion), αὐτήν τῆς «**ἐκπροσωπήσεως**» (Reprasentationsfuktion) καί αὐτήν τοῦ **παραδειγματισμοῦ**» (Vorbildfunktion).

82. E. Fechner op. cit. σελ. 26.

τά τόν ἐθνικοσοσιαλιστικό χάρτη ἐργασίας, ὁ παλιός «κύριος ἐν τῷ οἴκῳ του», μιά καί ὑπεράνω του ἵσταται ἄγρυπνο τό κράτος, ἐκπρόσωπος τῆς ἐθνικῆς ὁλότητας. Ὅπως θά δοῦμε ἀμέσως πιό κάτω, τό κράτος, ἐπεμβαῖνον μπορεῖ νά φθάση μέχρι καί τήν ἀντικατάστασι στά καταστήματα ἐργασίας τῶν προϊσταμένων πού μειονεκτοῦν μέ ἄλλους ἀξιώτερους, πρᾶγμα πού ἐπικυρώνει περισσότερο ἀπό κάθε τι ἄλλο τόν δημόσιο χαρακτῆρα τῆς παραγωγικῆς κοινότητας.

Τό εἰδικότερο περιεχόμενο τῆς σχέσεως προϊσταμένου καί ἀκολουθίας κάθε παραγωγικῆς κοινότητος (83).

Τόν προϊστάμενο καί τήν ἀκολουθία του συνδέουν ὄχι μόνο οἰκονομικοί, ὅσο κυρίως ἠθικοί δεσμοί οἱ ὁποῖοι ἀποκλείουν ἀφ' ἑνός κάθε κατάχρησι δυνάμεως, στηρίζουν δέ ἀφ' ἑτέρου τήν μεταξύ τους ἁρμονική συνεργασία. **Ἄλλωστε ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός σ' αὐτούς τούς δεσμούς στηρίζει τίς μεγαλύτερες του ἐλπίδες γιά τήν πρόοδο τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας καί τήν διευθέτησι τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος.** Χωρίς τήν σφυρηλάτησι ἠθικῶν δεσμῶν εἶναι ἀδύνατη, κατ' αὐτήν τήν ἰδεολογία, ἡ ἀνάπτυξις ὁρισμένων ἀνθρώπινων ἀρετῶν, ὅπως ὁ ζῆλος, ἡ ἐνεργητικότητα, τό ἐνδιαφέρον, εἶναι ἀδύνατη ἡ ὕπαρξις ἐμπιστοσύνης μεταξύ ὅλων τῶν ἐκεῖ δρώντων ὑπαλλήλων καί ἐργατῶν γιά μία ἐπιχείρησι, πρό παντός προσώπων. Ἡ παλαιότερη ἔλλειψις τέτοιων δεσμῶν εἶχε προκαλέσει τό ἀμοιβαῖο μῖσος ἐργοδοτῶν καί ἐργατῶν, τήν σκληρότητα τῶν πρώτων, τήν ἀδιαφορία καί νωθρότητα τῶν δευτέρων, τίς ἀπεργίες καί ἀνταπεργίες.

Οἱ ἠθικοί δεσμοί προϊσταμένου καί ἀκολουθίας συνίστανται βασικά στό ὅτι ὁ μέν προϊστάμενος ὀφείλει νά δείχνη τήν πρέπουσα «πρόνοια» γιά τά μέλη τῆς ἀκολουθίας του, ἡ δέ ἀκολουθία ὑποχρεοῦται σέ πίστι πρός αὐτόν. Τό ἄρθρο 2 τοῦ νόμου περί ρυθμίσεως τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας δέν ἐπεκτείνεται στήν ἀπαρίθμησι τοῦ εἰδικωτέρου περιεχομένου τῶν ἀπό τίς δύο πλευρές βασικῶν αὐτῶν ὑποχρεώσεων, ἀφήνοντας τόν διακανονισμό τῶν λεπτομερειακῶν ζητημάτων στίς **συμβάσεις ἐργασίας (Arbeitsverträge), τόν ἐσωτερικό κανονισμό τοῦ καταστήματος ἐργασίας (Bertriebsordung), τόν μισθολογικό κανονισμό (Tarifordnung)** καί τίς ἐνέργειες τοῦ ἐποπτεύοντος κρατικοῦ ὀργάνου (84). Κατά τούς σχολιαστές καί ἑρμηνευτές τῆς ἐθνικοσοσιαλιστικῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας, στηριζόμενους ἐν πολλοῖς στίς περί κοινωνικῆς τιμῆς διατάξεις τοῦ καταστατικοῦ χάρτη ἐργασίας, ὑπό τήν πρόνοια τοῦ προϊσταμένου περιλαμβάνονται ἡ ἐξασφάλισις ἀπολύτως ὑγιεινῶν καί ὅσο τό δυνατόν λιγώτερο μονότονων συνθηκῶν στούς χώρους τῆς ἐργασίας, ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἐργασίας σέ ὁρισμένο ἡμερήσιο χρόνο ὁ ὁποῖος νά μή ἐξαντλῆ τίς ἀνθρώπινες δυνάμεις, ἡ χορήγησις ἀδειῶν μετ' ἀποδοχῶν, ἡ ἐνδεχομένη κατασκευή ἐργατικῶν κατοικιῶν, ἡ παροχή φθηνῶν τροφίμων καί ἄλλων εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης, ἵδρυσις κατά καταστήματα ἐργασίας συσσιτίων, ἀναγνωστηρίων, βιβλιοθηκῶν, γυμναστηρίων, παιδικῶν σταθμῶν καί ὄχι λιγώτερο ἡ εὐπρεπής συμπεριφορά του πρός τά μέλη

83. Δές **W. v. Besser** op. cit. σελ. 37 ἑπ., **E. Fechner** op. cit. σελ. 51 ἑπ., κ.λ.π.

84. Στόν ἐσωτερικό κανονισμό τοῦ καταστήματος ἐργασίας καί τόν μισθολογικό κανονισμό ἀναφέρονται τά ἄρ. 26-34 τοῦ νόμου περί ρυθμίσεως τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας. Ὁ πρῶτος ἀπ' αὐτούς τούς κανονισμούς ἐκδίδεται ἀπό τόν προϊστάμενο κάθε καταστήματος τό ὁποῖο ἀπασχολεῖ περισσότερο ἀπό 20 ἄτομα, πρέπει νά περιλαμβάνει ὁρισμένα σημεῖα τῆς ἐργατικῆς σχέσεως, εἶναι ἐκτεθειμένος σέ περίοπτη θέσι πρός γνῶσι τῶν ἐνδιαφερομένων καί ἀπό τῆς ἐκδόσεώς του εἶναι ὑποχρεωτικός γιά ὅλους.

Ὁ μισθολογικός κανονισμός ἐκδίδεται ἀπό τόν ἁρμόδιο θεματοφύλακα ἐργασίας μετά τήν γνώμη εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἀπό ἐμπειρογνώμονες καί καθορίζει ὑποχρεωτικῶς τούς κατώτατους ὅρους τῆς ρυθμίσεως τῆς ἐργατικῆς σχέσεως γιά τήν καλλίτερη προστασία τῶν προσώπων τῶν ἀσχολουμένων σέ μία ὁρισμένη ὁμάδα καταστημάτων ἐργασίας κάθε περιοχῆς. Οἱ διατάξεις τῶν ἐσωτερικῶν κανονισμῶν τῶν καταστημάτων δέν ἰσχύουν ἐφ' ὅσον συγκρούονται μέ τόν μισθολογικό κανονισμό. Οἱ θεματοφύλακες ἐργασίας δικαιοῦνται ἐκτός τῶν μισθολογικῶν κανονισμῶν νά δίδουν μετά ἀπό γνώμη τῆς ἐπιτροπῆς ἐξ ἐμπειρογνωμόνων καί «κατευθυντήριες γραμμές» γιά τό περιεχόμενο τῶν ἐσωτερικῶν κανονισμῶν καί τῶν συμβάσεων ἐργασίας.

τῆς ἀκολουθίας, ὡς ἔμπρακτη ἀναγνώρισις τῆς πολύτιμης συμβολῆς τους στήν ἐθνική παραγωγή καί ὡς μέρους τοῦ ἄϋλου μισθοῦ τῶν ἐργαζομένων γιά τόν ὁποῖο ἔγινε προηγουμένως λόγος.

Στήν πρόνοια τοῦ προϊσταμένου ἀνήκει πρώτιστα ἡ παροχή στά μέλη τῆς ἀκολουθίας ἑνός ἱκανοποιητικοῦ μισθοῦ καί ἡ τακτική καταβολή του. Νά σημειωθῆ ὅτι τά κατώτερα ὅρια τῶν ἡμερομισθίων δέν καθορίζονται στίς συλλογικές συμβάσεις ἐργατῶν, ὑπαλλήλων καί ἐργοδοτῶν ὅπως συμβαίνει στίς ἄλλες χῶρες, ἀλλά στόν μισθολογικό κανονισμό καί τούς ἐσωτερικούς κανονισμούς τῶν καταστημάτων ἐργασίας, **κυμαινομένων τῶν μισθῶν πέραν αὐτῶν τῶν ὁρίων καί καθοριζομένων στίς συμβάσεις ἐργασίας μέ ἐλεύθερη συμφωνία τοῦ ἐργοδότη καί κάθε μισθωτό (85).** Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός δέν βλέπει σ' αὐτό κανένα κίνδυνο γιά τούς ὑπαλλήλους καί ἐργάτες, διότι καί μία ἔστω ἐκδηλουμένη προσπάθεια ἐκ μέρους τῶν ἐργοδοτῶν γιά τήν μείωσι τῶν ἡμερομισθίων κάτω ἀπό τό ὅριο ἀντοχῆς τῆς ἐπιχειρήσεως θά τούς καθιστοῦσε ἐπιλήσμονες τῶν προαναφερομένων ὑποχρεώσεών τους, θά συνεπαγόταν δέ σύν τοῖς ἄλλοις τήν ἐπέμβασι τοῦ συμβουλίου ἐμπιστοσύνης καί τοῦ κρατικοῦ ὀργάνου πού ἐποπτεύει καί θά κατέληγε ἴσως σέ αὐστηρές κυρώσεις γιά τήν παραβίασι τῆς κοινωνικῆς τιμῆς.

Στίς ὑποχρεώσεις τῶν ἐργατῶν καί τῶν ὑπαλλήλων πρός τόν προϊστάμενο περιλαμβάνονται ἡ εὐσυνείδητος ἐργασία, ἡ ὑπακοή πρός τούς ἱεραρχικῶς προϊσταμένους, ἡ τήρησις τῆς ἀναγκαίας ἐχεμύθειας ἐπί ἐπαγγελματικῶν μυστικῶν ἀκόμα καί μετά τήν ἀπομάκρυνσι ἀπό τήν ἐπιχείρησι, ἡ ἐκτέλεσις ἔκτακτης ἤ καί ἄλλης ἐκτός ἀπ' αὐτήν πού καθορίζεται ἀπό τήν σύμβασι ἐργασίας ἀκόμη καί ὑποδεέστερης, ὅταν τό ἐπιβάλλουν ζωτικά καί ἐπείγοντα συμφέροντα τῆς ἐ-

85. Κατά τό ἄρθρο 29 τοῦ νόμου περί ρυθμίσεως τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας, ἐφ' ὅσον καθορίζεται, στόν ἐσωτερικό κανονισμό τοῦ καταστήματος ἐργασίας τό ἀντίτιμο τῆς ἐργασίας ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων, αὐτό ἀποτελεῖ τό κατώτερο ὅριο, πέραν τοῦ ὁποίου ὁ μισθός καθορίζεται μέ τήν συμβολή κάθε ἐργαζομένου στήν παραγωγική διαδικασία.

πιχειρήσεως, ἡ ἀποφυγή κάθε ἐργασίας σέ ἄλλες ἐπιχειρήσεις ἡ ὁποία θά ἦταν δυνατόν νά ἐπιφέρη κόπωσι μέ ἀποτέλεσμα τήν μείωσι τῆς ἀποδοτικότητας. Καί ἀκόμα ἡ ἀποφυγή τῆς διαταράξεως τῆς εἰρήνης στό κατάστημα ἐργασίας μέ τήν παρότρυνσι τῶν ἐργαζομένων σέ ἀντιπειθαρχικές κινήσεις ὅπως καί ἡ ὑποβολή ψευδῶν ἀναφορῶν πρός τόν θεματοφύλακα ἐργασίας ἐναντίον τοῦ προϊσταμένου τοῦ καταστήματος. Οἱ κυρώσεις ἀπό τήν παραβίασι ἐκ μέρους τῶν μελῶν τῆς ἀκολουθίας τῆς ὀφειλομένης πίστεως πρός τόν προϊστάμενο δέν εἶναι σ' αὐτές τίς περιπτώσεις ἀσήμαντες· τελικῶς καταλήγουν στήν βίαια ἀποβολή τῶν ὑπαιτίων ἀπό τήν παραγωγική κοινότητα.

Ἡ πρόνοια τοῦ προϊσταμένου γιά τήν ἀκολουθία του καί ἡ πίστις τῆς ἀκολουθίας σ' αὐτόν τελικά δέν ἀνέχονται τήν ἑκατέρωθεν αὐθαίρετη καί κακόπιστη καταγγελία τῆς ἐργατικῆς συμβάσεως. Σχετικά μέ τό δικαίωμα τοῦ προϊσταμένου νά ἀπολύη μέλος τῆς ἀκολουθίας του, ὁ νόμος γιά τήν ρύθμισι τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας παρεμβάλλει μεγάλα ἐμπόδια στήν ἄσκησί του (86). Ὁ ἐργαζόμενος πέρα ἀπό ἕνα ἔτος σέ ἕνα κατάστημα ἐργασίας ἤ σέ μιά ἐπιχείρησι ἡ ὁποία ἀπασχολεῖ πλέον τῶν 10 προσώπων καί ὁ ὁποῖος ἀπολύθηκε ἀπό τήν ἐργασία, μπορεῖ, ἐφ' ὅσον θεωρεῖ ἄδικους τούς λόγους τῆς ἀπολύσεως καί τό συμβούλιο ἐπιστοσύνης δέν ἐπέτυχε τήν διευθέτησι τοῦ ζητήματος, νά προσφύγη μέσα σέ ὁρισμένη προθεσμία στό ἁρμόδιο ἐργατικό δικαστήριο (Arbeitsgericht) καί νά ζητήση τήν ἀνάκλησι τῆς ἀπολύσεως. Τό δικαστήριο, ἄν δεχθῆ τήν ἀγωγή, ὑποχρεώνει τόν ἐργοδότη, νά προσλάβη ἐκ νέου τόν ἀπολυθέντα ἤ διαφορετικά νά καταβάλη σ' αὐτόν ἀποζημίωσι ἡ ὁποία ἐξαρτᾶται ἀπό τόν χρόνο τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἀπολυθέντος, τήν ἔκτασι τῆς κακοπιστίας τοῦ ἐργοδότη καί ἡ ὁποία μπορεῖ νά φθάση μέχρι τά ἡμερομίσθια ἑνός ὁλόκληρου ἔτους. Ὁ ἐργοδότης, ὁ ὁποῖος προτιμᾶ τήν ἀνάκλησι τῆς ἀπολύσεως, ὑποχρεώνεται καί στήν καταβολή στόν ἀπολυθέντα τῶν μισθῶν τοῦ χρόνου πού μεσολάβησε. Ὁ ἀπολυθείς, ὁ ὁποῖος ἔχει προσ-

86. Δές ἄρ. 56-62 αὐτοῦ τοῦ νόμου.

ληφθεῖ ἐν τῷ μεταξύ σέ ἄλλη ἐργασία, δικαιοῦται νά ἀρνηθῆ τήν ἐκ νέου πρόσληψί του στό ἀρχικό κατάστημα ἐργασίας. Σ' αὐτήν τήν περίπτωσι δικαιοῦται στήν λῆψι τῶν μισθῶν ἀπό τόν ἀρχικό ἐργοδότη μόνο ἀπό τήν ἡμέρα τῆς ἀπολύσεως μέχρι τήν ἐξεύρεσι τῆς νέας θέσεως.

Τέλος, εἰδικές διατάξεις περιλαμβάνει ὁ νόμος γιά τήν προστασία τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων σέ περίπτωσι ὁμαδικῶν ἀπολύσεων (87). Ἐπικειμένων τέτοιων προσλήψεων, ὁ ἐπιχειρηματίας συνεννοεῖται προηγουμένως μέ τόν θεματοφύλακα ἐργασίας ὁ ὁποῖος μπορεῖ νά ἀναβάλη αὐτές τίς ἐπιχειρήσεις γιά ἕνα δίμηνο τό πολύ, καί αὐτό γιά τήν ἐξεύρεσι στό μεταξύ στούς ἀπολυομένους ἀλλοῦ ἐργασίας. Ὁ ἐπιχειρηματίας δικαιοῦται σ' αὐτό τό διάστημα νά ἐλαττώση στό κατάστημά του τόν ἡμερήσιο χρόνο ἐργασίας, ἐλαττουμένων ἀναλόγως καί τῶν μισθῶν.

Ἡ κοινωνική τιμή καί ἡ θέσις της στήν οἰκονομική ζωή

Κατά τόν νόμο γιά τήν ρύθμισι τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας (88) «κάθε πρόσωπο, τό ὁποῖο ἀνήκει σέ μιά παραγωγική κοινότητα, ἔχει τήν εὐθύνη τῆς εὐσυνείδητης ἐκπληρώσεως τῶν ὑποχρεώσεων πού ἀπορρέουν ἀπό τήν θέσι του στήν παραγωγική κοινότητα. Ἐκτός τῶν ἄλλων ὀφείλει νά ἀποδείξη μέ τήν συμπεριφορά του ὅτι εἶναι ἄξιος τῆς ἐκτιμήσεως ἡ ὁποία ἀπορρέει ἀπ' αὐτήν τήν θέσι. Ὀφείλει πρό παντός, μέ συνείδησι τῆς εὐθύνης του, νά ἀφιερώση ὅλες τίς δυνάμεις του στήν ὑπηρεσία τοῦ καταστήματος ἐργασίας καί νά ὑποτάσσεται στό κοινό καλό». Μέ ἄλλα λόγια, **ὁ προϊστάμενος καί τά μέλη τῆς ἀκολουθίας του ὑποχρεώνονται νά κανονίζουν τίς μεταξύ τους σχέσεις σύμφωνα μέ τίς ὑπαγορεύσεις τῆς «κοινωνικῆς τιμῆς» (Sociale Ehre)** (89).

87. Δές ἄρ. 20 τοῦ νόμου.
88. Ἄρθρο 35 τοῦ νόμου.
89. **Fritz Seiler** «Wessen und Schutz der sozialen Ehre nach der nationalsozialistischen Gesetzgebung unter besonderer Berusksichtigung

Οἱ συνέπειες τῆς παραβιάσεως τῶν προερχομένων, ἀπό τήν κοινωνική τιμή, ὑποχρεώσεων τῶν ἐργοδοτῶν, ὑπαλλήλων καί ἐργατῶν εἶναι βασικά ἀνεξάρτητοι ἀπό τίς τυχόν συνέπειες τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου ἀπ' αὐτές τίς ἐνέργειες ἤ παραλείψεις. Τήν παραβίασι τῆς κοινωνικῆς τιμῆς ἀκολουθεῖ, κατά τήν ἐθνικοσοσιαλιστική νομοθεσία (90), ἡ δίωξις ἐκ μέρους τοῦ ἁρμοδίου θεματοφύλακα ἐργασίας - ὁ ὁποῖος κατέχει σ' αὐτήν τήν περίπτωσι θέσι εἰσαγγελέως - γίνεται εἴτε αὐτεπάγγελτα ἤ μετά ἀπό ἔγγραφη μήνυσι τῶν ἐνδιαφερόμενων. Ἐν ἀνάγκη ὁ θεματοφύλακας ἐργασίας προβαίνει στίς ἀναγκαῖες ἀνακριτικές ἐνέργειες, ὁπότε ἐπισυνάπτει στήν παραπεμπτική του πρότασι καί τό πόρισμα τῆς ἀνακρίσεως. Τήν παραπομπή τοῦ κατηγορούμενου ἀκολουθεῖ ἡ ἐκδίκασις τῆς ὑποθέσεως ἐκ μέρους εἰδικοῦ **«δικαστηρίου τιμῆς»** (Ehrengericht) τό ὁποῖο ἀποτελεῖται ἀπό ἕνα τακτικό δικαστή, ὡς προέδρου, καί δύο ὁρκωτά μέλη τά ὁποῖα λαμβάνονται ἀπό ἰδιαίτερους καταλόγους ἐργοδοτῶν καί ἐργατῶν οἱ ὁποῖοι καταρτίζονται ἀπό τό γερμανικό μέτωπο ἐργασίας. Πρίν ἀπ' αὐτό ὅμως μπορεῖ ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου μετά ἀπό συμπληρωματική ἔρευνα τῆς ὑποθέσεως, νά ἀπορρίψη τήν παραπεμπτική πρότασι τοῦ θεματοφύλακα ἐργασίας ἤ νά θεωρήση αὐτήν βάσιμη μέν, τήν παράβασι ὅμως ἐλαφριά, ὁπότε καί ἐπιβάλλει ὁ ἴδιος μιά ἀπό τίς ἐλαφρότερες ποινές τίς ὁποῖες καί ὁρίζει ὁ νόμος. Σ' ὅλες αὐτές τίς περιπτώσεις μπορεῖ ἡ ἀπόφασις τοῦ προέδρου νά προσβληθῆ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τιμῆς ἀπό τόν θε-

des Gesetzes zur Orndnung der nationalen Arbeit» Koln,1936.**Robert Ley**«Durchbruch der sozialen Ehre» Βερλιν, 1934. **Karl Doerner** «Die neue Ehrengerichtebarkeit der Wirtschaft und des Handwerks» Berlin 1934. **E. Fechner** op. cit. σελ. 64 ἐπ. Κοινωνική τιμή κατά τόν συγγραφέα εἶναι ἡ ὑπόληψις, τήν ὁποία συγκεντρώνει κάποιο πρόσωπο ἀφ' ἑαυτοῦ του ἤ διαφορετικά ἡ κοινωνική ἀξία αὐτοῦ τοῦ προσώπου στούς ὀφθαλμούς τῶν μελῶν τῆς ὁμάδας. Τιμή ἀπονέμεται, ὡς εἶναι φυσικό, μόνο σ' αὐτούς πού προάγουν τούς σκοπούς τῆς κοινωνικῆς ὁμάδας καί ὄχι σ' αὐτούς πού παρακωλύουν μέ τήν συμπεριφορά τους τήν πραγματοποίησι αὐτῶν τῶν σκοπῶν.
90. Ἄρθρα 35-55 νόμου περί ρυθμίσεως τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας.

ματοφύλακα ἐργασίας καί κατά τίς περιστάσεις ἀπό τόν κατηγορούμενο.

Ἐφ' ὅσον ἡ ὑπόθεσις καταλήγει πρό τοῦ δικαστηρίου τιμῆς διεξάγεται ἐκεῖ δημόσια προφορική διαδικασία ὅπως καί στά κοινά ποινικά δικαστήρια, παρουσία καί τοῦ θεματοφύλακα ἐργασίας ὁ ὁποῖος δικαιοῦται νά παίρνη τόν λόγο καί νά ὑποβάλλη προτάσεις στό δικαστήριο. Αὐτό, κρίνοντας ἐλεύθερα καί χωρίς δικονομικούς περιορισμούς, μπορεῖ νά ἀπαλλάξη τόν κατηγορούμενο ἤ νά ἐπιβάλλη σ' αὐτόν μιά ἀπό τίς ποινές τοῦ νόμου ἡ ὁποία ἐκτελεῖται μέ τήν ἐπιμέλεια τοῦ θεματοφύλακα ἐργασίας. Ὁ τελευταῖος ἔχει τό δικαίωμα νά ἀποσύρη, μέχρι τήν ἔκδοσι τῆς ἀποφάσεως, τήν παραπεμπτική του πρότασι καί νά σταματήση ἔτσι τήν πρόοδο τῆς ὑποθέσεως. Ἐναντίον τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου τιμῆς μπορεῖ μέ ὁρισμένες προϋποθέσεις νά ἀσκηθῆ ἔφεσις ἐνώπιον τοῦ «**δικαστηρίου τιμῆς τῆς γερμανικῆς ἐπικρατείας**» (Reichschrengerichtshof) τό ὁποῖο ἔχει ἕδρα τό Βερολῖνο. Τό δικαστήριο αὐτό ἀποτελεῖται ἀπό δύο ἀνώτερους τακτικούς δικαστές - ἀπό τούς ὁποίους ὁ ἕνας ἐκτελεῖ χρέη προέδρου - καί τρία ἄλλα ὁρκωτά μέλη, ἑνός ἐργοδότη, ἑνός ἐργάτη καί ἑνός προσώπου τό ὁποῖο ὁρίζεται ἀπό τήν γερμανική κυβέρνησι. Τό δικαστήριο αὐτό ἔχει ἀπόλυτη ἐλευθερία γιά τήν τροποποίησι τῆς ἀποφάσεως τοῦ πρωτοβαθμίου δικαστηρίου τιμῆς.

Οἱ ἐπισειόμενες ποινές ἐναντίον τῶν παραβατῶν τῆς κοινωνικῆς τιμῆς εἶναι «**ἡ ἀπειλή τιμωρίας**» (Warnung), «**ἡ ἐπίπληξις**» (Verweis), **χρηματικές ποινές μέχρι 10.000 μάρκα, ἡ στέρησις τῆς ἱκανότητας νά εἶναι κάποιος προϊστάμενος ἐργασίας καί τέλος ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ καταδικασθέντος ἀπό τήν ἐργατική θέσι, τήν ὁποία κατεῖχε μέχρι τότε.** Οἱ δύο τελευταῖες αὐτές ποινές ἔχουν ἰδιαίτερη σημασία συνιστοῦν μιά πραγματική capitis deminutio τοῦ τιμωρούμενου καί καθιστοῦν σχεδόν ἀδύνατη τήν διαβίωσί του ἰδίως μέσα στήν οἰκονομική κοινωνία.

Εἰδικά προκειμένου περί τοῦ προϊσταμένου ἑνός καταστήματος ἐργασίας, ἡ ποινή αὐτή ἐπιβάλλεται ὅταν αὐτός

ἔγινε ἐπιλήσμων τῶν πιό στοιχειωδῶν κοινωνικῶν ὑποχρεώσεών του καί μέ αὐτόν τόν τρόπο κατέστησε ἀδύνατη τήν συνεργασία μέ τήν ἀκολουθία του. **Ἡ ἀπομάκρυνσίς του ἀπό τήν διεύθυνσι τοῦ καταστήματος μπορεῖ νά εἶναι πρόσκαιρη ἤ καί συνεχής,** δέν περιορίζεται δέ αὐτή σέ μιά ὁρισμένη ἐπιχείρησι ἀλλά παρακαλουθεῖ τόν τιμωρούμενο παντοῦ καί λογικά ἀφοῦ ἡ ἀπομάκρυνσις εἶναι συνέπεια τῆς ἀντικοινωνικῆς του συμπεριφορᾶς. Τόν ἀπομακρυθέντα προϊστάμενο ἀντικαθιστᾶ ἄλλος ὁ ὁποῖος ὁρίζεται ἀπό τόν ἰδιοκτήτη τῆς ἐπιχειρήσεως εἴτε εἶναι αὐτό φυσικό εἴτε νομικό πρόσωπο. Ἐφ' ὅσον τό πρόσωπο τοῦ προϊσταμένου συμπίπτει νά εἶναι καί ὁ κύριος τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτός βέβαια δέν ἐκπίπτει ἀπό τό δικαίωμα κυριότητας ἐπί τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς, δέν μπορεῖ ὅμως πλέον νά εἶναι προϊστάμενος τοῦ καταστήματος ἐργασίας. Κατά κάποια γνώμη (91) - ἡ νομοθεσία σιωπᾶ σ' αὐτό τό σημεῖο - τόν νέον προϊστάμενο ὁρίζει τότε ὄχι αὐτός πού ἐξέπεσε, ἀλλά ὁ θεματοφύλακας ἐργασίας, ὁ ἐκπρόσωπος δηλαδή τῆς πολιτείας, αὐτός ὁ ὁποῖος παρακολουθεῖ μέσα στά πλαίσια τοῦ δημοσίου συμφέροντος τήν κανονική λειτουργία τῶν καταστημάτων ἐργασίας μιᾶς περιοχῆς.

Ἀπό τήν κοινωνική τιμή δέν διέπονται μόνο οἱ σχέσεις προϊσταμένου καί ἀκολουθίας μιᾶς παραγωγικῆς κοινότητας. **Ἐπ' αὐτῆς στηρίζεται ὁλόκληρη ἡ οἰκονομική ζωή, μπορεῖ μάλιστα κάποιος νά πῆ ὅτι αὐτή ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τούς ἀκρογωνιαίους λίθους τοῦ συνολικοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ οἰκοδομήματος.** Γιά τούς ἐνθικοσοσιαλιστές ἡ ὑπεράσπισις τῆς τιμῆς σημαίνει ὑπεράσπισι αὐτῆς τῆς ἰδίας τῆς ζωῆς τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ (92) καί ἡ τυχόν ἐξασθένισίς της μοιραῖα θά ἀποτελοῦσε τόν προάγγελο τῆς παρακμῆς του.

91. Δές σχετικῶς **F. Seiler** op. cit. σελ. 40 ἐπ. καί **E. Fechner** op. cit. σελ. 1-2, 21 ἐπ. καί 67 ἐπ. Σ' αὐτά ἀναφέρονται καί διάφορες γνῶμες Γερμανῶν ἐπιστημόνων γιά τήν σχέσι τοῦ ἐπιχειρηματία καί τοῦ προϊσταμένου τοῦ καταστήματος ἐργασίας καί ἐρευνοῦνται ὁρισμένα συναφῆ ζητήματα ἐπί τοῦ ἀναγκαστικοῦ χωρισμοῦ τοῦ προσώπου τοῦ ἐπιχειρηματία ἀπό τόν προϊστάμενο τοῦ καταστήματος ἐργασίας.

92. A. Riedler op. cit. σελ. 77.

Στήν τιμή ἀποβλέπει γενικῶς ἀμέσως ἤ ἐμμέσως τό γερμανικό δίκαιο. Μόνο μέ τήν πλήρη ἐπικράτησί της θά ἐπιτευχθῆ καί ἡ ἐφικτή κοινωνική ἁρμονία. Ἡ ἔννοια τῆς κοινότητας (Gemeinschaft). «Κοινότητα καί τιμή», λέγει ὁ **A. Riedler** (93), «εἶναι τόσο στενά συνδεμένες μεταξύ τους, ὥστε μόνο ἐκεῖ πού πραγματοποιήθηκε ἡ κοινωνική τιμή νά βλέπωμε νά ὑπάρχη ἡ γνήσια κοινότητα». **Ἡ τιμή εἶναι ἑνιαία (94) γιά ὅλες τίς κοινωνικές τάξεις καί γιά ὅλα τά ἄτομα πού τήν ἀποτελοῦν, ποικίλουν μόνο ἀπό τάξι σέ τάξι καί ἀπό ἄτομο σέ ἄτομο οἱ ὑποχρεώσεις πού ἀπορρέουν ἀπ' αὐτήν (95).** Αὐτοί πού παραβιάζουν τήν κοινωνική τιμή καί πού δείχνουν μέ τήν συμπεριφορά τους ὅτι δέν κατέχουν τήν περί τιμῆς συνείδησι τήν ὁποία μέ βάσι τήν θέσι τους ἀξιώνει ἀπ' αὐτούς ἡ κοινωνία, δέν θίγουν τήν τιμή τῶν ἄλλων ἀλλά τήν ἴδια τους τήν τιμή. Ἀπό τήν ἔκτασι τοῦ παραπτώματος ἐκτιμᾶται καί ἡ ἔκτασις τῆς ἐλλείψεως τῆς κοινωνικῆς τιμῆς ἀπό κάποιο ἄτομο (96).

Παρεμφερεῖς εἶναι οἱ διατάξεις τῆς γερμανικῆς νομοθεσίας οἱ ὁποῖες ἀναφέρονται στήν παραβίασι τῆς κοινωνικῆς τιμῆς ἐκ μέρους τῶν γεωργῶν, τῶν χειροτεχνῶν, τῶν ἐλευθέρων ἐπαγγελματιῶν καί αὐτῶν πού ἀνήκουν στίς ὑπόλοιπες τάξεις. Καί σ' αὐτούς ἐπιβάλλονται στίς σχέσεις τους μέ τούς ἄλλους ὑποχρεώσεις οἱ ὁποῖες ἀπορρέουν ἀπό τήν κοινωνική τιμή· διώκονται δέ σέ περίπτωσι παραβιάσεως τῆς κοινωνικῆς τιμῆς ἀπό τά δημόσια ὄργανα καί τιμωροῦνται μέ ἀποφάσεις εἰδικῶν δικαστηρίων τιμῆς μέ ποινές, οἱ ὁποῖες ἀρχίζουν ἀπό τήν ἁπλῆ ἀπειλή τιμωρίας καί φθάνουν μέχρι τήν ἀποπομπή ἑνός προσώπου ἀπό ἕνα ἐπαγγελματικό κλάδο καί τῆς ἐκκαθαρίσεως ἔτσι τῶν διαφόρων παραγωγικῶν

93. A. Riedler αὐτόθι.

94. Εὔλογα ὁ **A. Riedler** (op cit σελ. 91) ἐπικρίνει τήν ἄποψι τοῦ Everling, ἡ ὁποία ἐπαναλαμβάνεται καί ἀπό τόν **E. Fechner** (op. cit. σελ. 64 ἑπ.), ὅτι ὑπάρχουν τόσες «τιμές», ὅσες καί κοινωνικές ὁμάδες, ἐν μέσω τῶν ὁποίων ζῆ ἕνα ἄτομο.

95. F. Seiler op. cit. σελ. 2.

96. F. Seiler op. cit. σελ. 13-14. A. Riedler op. cit. σελ. 90 ἑπ.

97. F. Seiler op. cit. σελ. 21 ἑπ. καί 37 ἑπ.

τάξεων ἀπό τά μειονεκτικά μέλη τους (97). Μετά ἀπ' αὐτό ἀφαιρεῖται ἀπό τούς ἐλεύθερους ἐπαγγελματίες ἡ ἄδεια ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματός τους, οἱ χειροτέχνες δέν μποροῦν νά φέρουν πλέον τήν ἰδιότητα τοῦ «τεχνίτου» (Meister) καί νά ἔχουν τά ἀπ' αὐτήν εὐρέα δικαιώματα (98), οἱ δέ καταδικασθέντες σ' αὐτήν τήν ποινή καλλιεργητές τῆς γῆς ἀποβάλλονται ἀπό τήν τάξι τῶν ἐντίμων χωρικῶν καί στεροῦνται τοῦ δικαιώματος νά καλλιεργοῦν μέ τήν ἰδιότητα τῶν «γεωργῶν» (Bauer) τήν γερμανική γῆ.

Τά συμβούλια ἐμπιστοσύνης καί οἱ θεματοφύλακες ἐργασίας

Ὡς συνδετικός κρίκος προϊσταμένου καί ἀκολουθίας ἑνός καταστήματος ἐργασίας χρησιμεύει ἕνα ἰδιαίτερο «**συμβούλιο ἐμπιστοσύνης**» (Vertrauensrat) (99) τό ὁποῖο ἀποτελεῖται ἀπό τόν προϊστάμενο, ὡς προέδρου, καί τῶν «**ἐμπίστων τῆς ἀκολουθίας**», δηλαδή ἑνός ἀριθμοῦ (100) ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐντεταλμένοι νά ἐκπροσωπήσουν τούς συναδέλφους τους. **Τό συμβούλιο ἐμπιστοσύνης ἀποβλέπει στήν συνεννόησι προϊσταμένου καί ἀκολουθίας ἐπί τῶν λαμβανομένων ὑπό τοῦ πρώτου ἀποφάσεων, ἀκόμα καί στήν σύσφιξι τῶν μεταξύ τους σχέσεων και τήν δημιουργία ἀτμόσφαιρας ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης.** Τό συμβούλιο διαβιβάζει καί τίς ἰδιαίτερες ἐπιθυμίες τῆς ἀκολουθίας πρός τόν προϊστάμενο, μελετᾶ διάφορα μέτρα γιά τήν αὔξησι τῆς ἀποδόσεως τῆς ἐργασίας, γιά τήν καλλίτερη διαμόρφωσι τῶν ὅρων της κ.λ.π., διευθετεῖ τίς πάσης φύσεως ἀναφυόμενες διαφορές μεταξύ προϊσταμένου καί ἀκολουθίας ὡς καί

98. Heinz Kewald «Der Neuaufbau des deutschen Handwerks» Koln, 1935, σελ. 27 ἑπ.

99. Στό συμβούλιο ἐμπιστοσύνης ἀναφέρονται τά ἄρθ. 5-17 τοῦ νόμου περί ρυθμίσεως τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας.

100. Ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν ποικίλει ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀποσχολουμένων προσώπων στό κατάστημα ἐργασίας, δέν μπορεῖ ὅμως νά εἶναι οὔτε κατώτερος τῶν 2, οὔτε ἀνώτερος τῶν 10. Στά τακτικά μέλη ἀντιστοιχοῦν ἰσάριθμα ἀναπληρωματικά.

μεταξύ τῶν μελῶν τῆς ἀκολουθίας μεταξύ τους καί ἐκφέρει τήν γνώμη του γιά τίς ποινές πού πρέπει νά ἐπιβληθοῦν σέ ἐργάτες καί ὑπαλλήλους ἐξ αἰτίας παραπτωμάτων στά ὁποῖα περιέπεσαν. Τό συμβούλιο ἐμπιστοσύνης ἐπεμβαίνει πάντως σέ ζητήματα τά ὁποῖα ἀναφέρονται στήν «κοινωνική πολιτική» τοῦ καταστήματος ἐργασίας καί ὄχι στήν οἰκονομική του διαχείρησι ἡ ὁποία ἀνήκει ἀποκλειστικά στό πεδίο τῆς ἐλεύθερης ἐνέργειας τοῦ ἐργοδότου. Συμβούλια ἐμπιστοσύνης ὑφίστανται μόνο στά καταστήματα ἐργασίας τά ὁποῖα ἀπασχολοῦν περισσότερα ἀπό 20 ἄτομα, ὅπου συνεπῶς δέν εἶναι εὔκολη ἡ ἄμεση ἐπαφή τῶν προϊσταμένων μέ τά μέλη τῆς ἀκολουθίας.

Ὅπως ὁ προϊστάμενος, ἔτσι καί **οἱ ἔμπιστοι τῆς ἀκολουθίας πρέπει νά κατέχουν ἐκτός τῶν ἄλλων καί ἀνώτερα ἠθικά προσόντα, νά ἔχουν σέ πιό ἔντονο βαθμό - σέ σχέσι μέ τούς ἄλλους ἐργάτες καί ὑπαλλήλους — ἀνεπτυγμένο τό συναίσθημα τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρέπειας καί τῆς ἀτομικῆς καί τῆς κοινωνικῆς τιμῆς καί νά καθίστανται μέ τήν συμπεριφορά τους τύπος καί ὑπογραμμός.** Ἄρα ἡ γνωστή μας ἀριστοκρατική ἀρχή βρίσκει καί ἐδῶ τήν ἐφαρμογή της. Τά μέλη τοῦ συμβουλίου ἐμπιστοσύνης παρέχουν ἐνόρκως τήν διαβεβαίωσι πρίν ἀπό τήν ἀνάληψι τῶν καθηκόντων τους, ὅτι θά ἐξυπηρετήσουν τά συμφέροντα τῆς ἐπιχειρήσεως καί γενικότερα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ καί δέν θά παρασυρθοῦν ποτέ στίς κρίσεις τους καί ἀποφάσεις τους ἀπό ἰδιοτελῆ ἐλατήρια ἤ προσωπικά συμφέροντα.

Οἱ ἔμπιστοι τῆς ἀκολουθίας προτείνονται κάθε χρόνο ἀπό τόν προϊστάμενο σέ συνεννόησι μέ τόν λεγόμενο «**ἐπόπτη τοῦ καταστήματος ἐργασίας**» (Betsiebsobmann) (101), ἐπικυρούμενης τῆς προτάσεως μέ μυστική ψηφοφορία τοῦ προσωπικοῦ. Σέ περίπτωσι μή ἐπιτεύξεως συμφωνίας μεταξύ τῶν τριῶν αὐτῶν παραγόντων τῆς ἐκλογῆς, ὁ θεματοφύλακας ἐργασίας προβαίνει στόν διορισμό τῶν ἐμπίστων τῆς

101. Αὐτός ὁρίζεται ἀπό τό γερμανικό μέτωπο ἐργασίας γιά τήν ἐθνικοσοσιαλιστική διαπαιδαγώγησι τῶν μέσα στό κατάστημα ἐργαζομένων προσώπων.

ἀκολουθίας τοῦ καταστήματος.

Τό ἀξίωμα τῶν ἐμπίστων τῆς ἀκολουθίας εἶναι τιμητικό· ἡ μοναδική ἀπολαυή τήν ὁποία ἔχουν εἶναι ἡ εἰδική προστασία κατά τόν χρόνο τῆς θητείας τους ὡς πρός τήν καταγγελία τῆς συμβάσεως ἐργασίας ἐκ μέρους τοῦ ἐργοδότη. Ὁ θεματοφύλακας ἐργασίας δικαιοῦται νά ἀντικαθιστᾶ τά μέλη τοῦ συμβουλίου τά ὁποῖα εἶναι καταφανῶς ἀνίκανα γιά τήν ἐκπλήρωσι τῶν καθηκόντων τους.

Τά μικτῆς συνθέσεως, ὅπως εἴδαμε, συμβούλια ἐμπιστοσύνης ἦλθαν νά ἀντικαταστήσουν τά «**συμβούλια τῶν καταστημάτων ἐργασίας**» (Betriebsräte) τῆς μεταπολεμικῆς δημοκρατικῆς περιόδου, τά ὁποῖα ὅμως δέν ἦταν τίποτε ἄλλο παρά ἀπομίμησις τῶν ρωσσικῶν σοβιέτ τά ὁποῖα εἶχαν συσταθεῖ ἀπό τούς ἐργάτες καί ὑπαλλήλους κάθε ἐπιχειρηματικῆς ἐγκαταστάσεως γιά τήν καλλίτερη διεξαγωγή τοῦ ἀγῶνα τους κατά τῶν ἐργοδοτῶν. Πραγματικά τά συμβούλια αὐτά ἄγοντο καί ἐφέροντο στήν ἄσκησι τῶν καθηκόντων τους ἀπό τίς παντοδύναμες τότε ἐργατικές ἐπαγγελματικές ὀργανώσεις, οἱ ὁποῖες ἐπεδίωκαν μᾶλλον πολιτικούς παρά οἰκονομικούς σκοπούς (102).

Ἡ ἐποπτεία τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κράτους ἐπί τῶν διαμορφουμένων σχέσεων ἐργατῶν, ὑπαλλήλων καί ἐργοδοτῶν ἀσκεῖται μέ ἰδιαίτερα δημόσια ὄργανα τά ὁποῖα εἶναι περιβεβλημένα μέ εὐρύτατη καί συγχρόνως σπουδαιότατη

102. Τά συμβούλια τῶν καταστημάτων ἐργασίας ἱδρύθηκαν μέ βάσι τόν νόμο τῆς 4-2-1920 ὁ ὁποῖος τροποποιήθηκε ἀπό πολλούς μεταγενέστερους νόμους. Τά συμβούλια αὐτά προέρχονται μετά ἀπό μυστική ψηφοφορία μεταξύ τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων τῶν καταστημάτων ἐργασίας τά ὁποῖα ἀποσχολοῦν πλέον τῶν 20 προσώπων. Αὐτά τά ἴδια τά συμβούλια εἶναι πού συζητοῦν τούς ὅρους ἐργασίας κάθε καταστήματος τά ὁποῖα ὑποβάλλονται ἀπό τούς ἐργοδότες καί συνάπτουν μέ αὐτούς συμφωνίες. Τά συμβούλια αὐτά ἐνεφανίσθηκαν κατ' ἀρχήν μέ σαφῆ σοσιαλιστικό χαρακτῆρα καί θεωρήθηκαν ὡς ἕνα σπουδαῖο βῆμα γιά τήν κοινωνικοποίησι τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς, ὁ χαρακτήρας ὅμως αὐτός ὑποχώρησε μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου. Δές γι' αὐτά τίς ἐκδόσεις **W. Mansfeld**«Betriebsrategesetz» 3η ἐκδ. Manheim, 1932 καί **W. Kieschke - F. Syrup - A. Kranse** «Betriebsrätegesetz» 6η ἐκδ. Berlin.

δικαιοδοσία, εἶναι οἱ λεγόμενοι «**θεματοφύλακες ἐργασίας**» (Treuhander der Arbeit) (103). Οἱ θεματοφύλακες ἐργασίας ἀντικατέστησαν τούς παλαιούς «διαιτητές» (Schlichter) τῆς δημοκρατικῆς περιόδου καί ἀποτελοῦν μιά μεταβατική βαθμίδα ἀπό τήν κεφαλαιοκρατική νοοτροπία στήν κατίσχυσι μέσα στίς ψυχές τῶν ἐργαζομένων ἀτόμων τοῦ νέου ἰδεολογικοῦ φρονήματος (Gesinnung) καί τήν προσαρμογή πρός αὐτό τῆς τάξεως (Ordnung) (104). **Μέ τούς θεματοφύλακες ἐργασίας ἀσκεῖ τό ἐθνικοσοσιαλιστικό κράτος τά κυριαρχικά δικαιώματά του ἐπί τῶν ἐπιχειρήσεων καί ἐπιδιώκει τήν ἐξασφάλισι τῆς εἰρήνης καί ἡσυχίας στά καταστήματα ἐργασίας.**

Κατά τόν νόμο γιά τήν ρύθμισι τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας οἱ θεματοφύλακες ἐργασίας ἐποπτεύουν ἐπί τῶν ἐργασιῶν τῶν συμβουλίων ἐμπιστοσύνης, ἐπεμβαίνουν ὁρισμένες φορές στήν σύνθεσί τους, αἴρουν διαφωνίες τοῦ προέδρου τους πρός τά μέλη, καταργοῦν ἀνάλογα μέ τίς περιστάσεις τίς ἀποφάσεις τῶν προϊσταμένων τῶν καταστημάτων ἐργασίας καί θεσπίζουν ὅρους ἐργασίας, ὑποχρεωτικούς γιά ὅλους. Ἀκόμη παρακολουθοῦν καί ἐλέγχουν τούς ἐσωτερικούς κανονισμούς τῶν καταστημάτων ἐργασίας, ἐκτελοῦν χρέη δημόσιου κατήγορου στά δικαστήρια τιμῆς, ἐκδίδουν μισθολογικούς κανονισμούς, δίδουν κατευθυντήριες γραμμές στίς ἐπιχειρήσεις, τέλος ἀκούονται πρίν ἀπό κάθε ὁμαδική ἀπόλυσι ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων. Οἱ θεματοφύλακες ἐργασίας ἀνήκουν στό ὑπουργεῖο ἐργασίας, βρίσκονται σέ στενές σχέσεις καί μέ τό ὑπουργεῖο κοινωνικῆς οἰκονομίας

103. Στούς θεματοφύλακες ἐργασίας ἀναφέρεται ἰδιαίτερος νόμος τῆς γερμανικῆς ἐπικρατείας λίγο προγενέστερος χρονικά τοῦ καταστατικοῦ χάρτη ἐργασίας, ὁ Gesetzuber die Treuhander der Arbeit τῆς 19ης-5-1933, ὁ ὁποῖος συμπληρώθηκε ἀπό τόν νόμο τῆς 20ης Ἰουνίου 1933. Οἱ νόμοι αὐτοί καταργήθηκαν μέ τό ἀρ. 65 τοῦ νόμου γιά τήν ρύθμισι τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας ὁ ὁποῖος ρυθμίζει τώρα στά ἄρθρα 18-25 καί τά θέματα τῶν θεματοφυλάκων ἐργασίας. Δές γι' αὐτά ἰδίως τήν μελέτη τοῦ **Karl Wiesel** «Der Treuhander als Organ der neuen Socialordnung» 1936.

104. G. Brehmer op. cit. σελ. 59.

καί ὀφείλουν νά κατατοπίζουν τήν κεντρική κυβέρνησι γιά τίς ἐργατικές συνθῆκες στίς περιοχές τους μέ τήν ὑποβολή ἀναφορῶν τους.

Ὁ ἀριθμός τῶν θεματοφυλάκων ἐργασίας εἶναι περιωρισμένος. Μέ τό διάταγμα τῆς 28-3-1935 διαιρέθηκε ἡ Γερμανική ἐπικράτεια σέ 14 περιφέρειες, σέ κάθε μία ἀπό τίς ὁποῖες ὑπάρχει ἕνας θεματοφύλακας ἐργασίας ὁ ὁποῖος βοηθεῖται στό δύσκολο ἔργο του ἀπό πολυάριθμα ὄργανα καί πιό συγκεκριμένα τούς «ἐντεταλμένους τοῦ θεματοφύλακα» (Beautragte des Treuhanders) τίς «ἐπιτροπές ἐξ ἐμπειρογνωμόνων» (Sachverstandigenbeirate). Οἱ πρῶτοι ἀντικαθιστοῦν τόν θεματοφύλακα στήν ἐκτέλεσι τῶν καθηκόντων του, οἱ δέ ἐπιτροπές καί τά συμβούλια εἶναι γνωμοδοτικά ὄργανα ἐξ ἐργοδοτῶν, ὑπαλλήλων καί ἐργατῶν, τά ὁποῖα παρέχουν τά φῶτα τους σ' αὐτόν.

Τό γερμανικό μέτωπο ἐργασίας

Ἄν καί ὁ καταστατικός χάρτης τῆς ἐργασίας ἀπέφυγε ρητά νά ἀπαγορεύση τίς ἀπεργίες καί ἀνταπεργίες, ἐν τούτοις οἱ νέες βάσεις, ἐπί τῶν ὁποίων ἐστήριξε τό ἐθνικοσοσιαλιστικό καθεστώς τίς σχέσεις ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν καί ἡ δημιουργηθεῖσα ἤ τουλάχιστον ἡ δημιουργούμενη μεταξύ τους ἀλληλεγγύη ἐξοβελίζουν κάθε τέτοια σκέψι. Ἐφ' ὅσον κατά τά ἀνωτέρω ἐκτεθέντα ἡ ἐργασία εἶναι κοινωνική ὑποχρέωσις, δέν μποροῦν οὔτε οἱ ἐργάτες γιά τήν ἄσκησι ἐκβιασμοῦ πρός τούς ἐργοδότες νά διακόψουν αὐτήν κατά βούλησι, οὔτε οἱ ἐργοδότες γιά νά ἐξαναγκάσουν τούς ὑπαλλήλους καί ἐργάτες τους σέ ὑποχώρησι νά παρεμποδίσουν τήν ἐργασία τους. Τέτοιες ἐνέργειες θά ἐστρέφοντο κατά τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, τοῦ ὁποίου τά συμφέροντα ἵστανται ὑπεράνω τῶν μερικωτέρων συμφερόντων (105).

105. «Τό ἐθνικοσοσιαλιστικό κράτος» λέγει ὁ **A. Hitler** (Λόγος πρός τό Reichstag τῆς 30-1-1937), δέν ἀνέχεται ἀπεργίες καί ἀνταπεργίες ὅπως καί δέν ἀνέχεται γενικά τό «δίκαιο τῆς ἰσχύος» (Faustreeht) στήν οἰκονομική ζωή. Ὑπεράνω τῶν συμφερόντων τῶν συμβαλλομένων στέκεται τό συνολικό συμφέρον τοῦ ἔθνους».

Ἦταν ἐπόμενο ὅτι ἡ νέα διαμόρφωσις τῶν σχέσεων ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν θά ἐξαφάνιζε ἐπίσης τά παλαιότερα ἐργατικά καί ἐργοδοτικά σωματεῖα τά ὁποῖα καί ὀργανώνουν τήν πάλη τῶν τάξεων, τίς ἀπεργίες καί ἀνταπεργίες (106). Πάνω στά ἐρείπια τους ἀναγέρθηκε πρό πενταετίας τό μεγαλοπρεπές οἰκοδόμημα τοῦ «**γερμανικοῦ ἐργατικοῦ μετώπου**» (Deutsche Arbeitsfront), τό ὁποῖο περιλαμβάνει τό σύνολο τῶν ἀτόμων, πού δροῦν παραγωγικά, σ' ὅλους σχεδόν τούς κλάδους, ὅλους δηλαδή τούς Γερμανούς ἐργάτες, ἰδιωτικούς ὑπαλλήλους καί ἐργοδότες (107). Μέ αὐτόν τόν τρόπο ὑπήχθησαν κάτω ἀπό μιά κοινή στέγη καί συνεργάζονται σήμερα σέ ἰσοτιμία καί ἐθνικοσοσιαλιστικό πνεῦμα διάφορες ὁμάδες, οἱ ὁποῖες πρίν ἀπό λίγα ἀκόμη χρόνια διεξῆγαν λυσσώδεις ἀγῶνες μεταξύ τους.

Τό Μέτωπο Ἐργασίας ἱδρύθηκε ὑπό τήν προστασία τοῦ Hitler συγχρόνως μέ τήν κατάργησι τῶν παλαιῶν ἐργατικῶν καί ἐργοδοτικῶν σωματείων καί **βασικά ἀποβλέπει στήν ἠθική ἐξύψωσι τῆς ἐργασίας, τήν συναδέλφωσι ὅλων τῶν ἐργαζομένων καί τήν διαπαιδαγώγησι στήν Ἐθνικοσοσιαλιστική ἰδεολογία ὅλων τῶν παραγωγικῶς δρώντων προσώπων.** Κατά τό ἄρθρο 2 τοῦ διατάγματος τῆς 24.10.1934, πού ὀργάνωσε τό Μέτωπο Ἐργασίας, σ' αὐτό συμμετέχουν Γερμα-

106. Γιά τήν προπολεμική καί μεταπολεμική δράσι τῶν γερμανικῶν ἐργατικῶν σωματείων δές **A. Braun** «Die Gewerkschaften vor dem Kriege» Berlin, 1925 καί **R. Seidel**«Die Gewerschaften nach dem Kriege» Berlin, 1925. Τά ἐργοδοτικά σωματεῖα (Arbeitgeberverbande) ἄρχισαν νά δημιουργοῦνται μετά ἀπό τήν ἐξάπλωσι τῶν ἐργατικῶν σωματείων καί αὐτό γιά τήν καλλίτερη ἀντίδρασι τοῦ ἐργοδοτικοῦ κόσμου ἔναντι τῶν ἐργατικῶν ἀξιώσεων. Ἡ κατάργησις τῶν ἐργατικῶν σωματείων ἔγινε στήν Γερμανία ἀμέσως μετά τήν ἐθνική ἐργατική γιορτή τῆς 1ης Μαΐου 1933. Αὐτό ἐπιτεύχθηκε μέ τήν στρατιωτική κατάληψι τῶν γραφείων τῶν σωματείων καί τήν δήμευσι τῶν περιουσιῶν τους, ἡ ὁποία ἔγινε χωρίς καμμιά ἀντίδρασι ἐκ μέρους τῶν διαλυθεισῶν διοικουσῶν ἐπιτροπῶν. Ἀργότερα καταργήθηκαν καί οἱ ἐργοδοτικές ἑνώσεις.

107. Δές ἰδίως **Robert Ley** (ἡγέτη τοῦ γερμανικοῦ μετώπου ἐργασίας) «Was will die deutsche Arbeitsfront?» Berlin, 1933 καί «Der standische Aufbau und die deutsche Arbeitsfront» Munchen, 1933.

νοί τό γένος, μετά δέ ἀπό εἰδική ἄδεια καί ἄρειας καταγωγῆς, ξένοι ἐργάτες, ἰδιωτικοί ὑπάλληλοι καί ἐργοδότες. Αὐτοί πού συμμετέχουν πρέπει προηγουμένως ρητῶς νά δηλώσουν ὅτι ἀσπάζονται τίς ἐθνικοσοσιαλιστικές ἰδέες. Ἄν καί κατά τήν γερμανική νομοθεσία, ἡ προσχώρησις στό Μέτωπο Ἐργασίας δέν εἶναι ὑποχρεωτική, ἡ πλεονεκτική ὅμως θέσις τῶν μελῶν καί τά πλεονεκτήματα πού ἀκολουθοῦν, καθιστοῦν οὐσιαστικῶς πολύ δυσχερῆ τήν διαβίωσι ἑνός παραγωγικῶς δρῶντος ἀτόμου ἐκτός τοῦ Μετώπου Ἐργασίας.

Τό Μέτωπο Ἐργασίας διατελεῖ ὑπό ἕναν ἡγέτη καί εἶναι ἐσωτερικά ὀργανωμένο, κατανέμεται δέ σέ πολυάριθμες ὑπηρεσίες, τόσο κατά τόπους ὅσο καί κατά περιεχόμενο. Ἡ τοπική κατανομή λαμβάνει χώρα κατά περιοχές μέ ἐπικεφαλῆς τοπικούς ἡγέτες, ἡ δέ κατά περιεχόμενο ἀνταποκρίνεται στούς εἰδικώτερους σκοπούς τῆς ἐν λόγω ὀργανώσεως. **Οἱ εἰδικώτεροι αὐτοί σκοποί ἀνάγονται σέ μακρά σειρά οἰκονομικῶν ἤ ἄλλων πλεονεκτημάτων τά ὁποῖα παρέχονται στά μέλη ἔναντι τῆς μικρῆς συνδρομῆς πού καταβάλλεται ἀπό αὐτούς** καί τά ὁποῖα συνδέονται ἄμεσα ἤ ἔμμεσα μέ τούς βασικούς σκοπούς τοῦ Μετώπου Ἐργασίας (108). Στά πλεονεκτήματα αὐτά συγκαταλέγονται ἡ παροχή νομικῶν συμβουλῶν γιά τίς διενέξεις ἐργατικῆς φύσεως, ἡ δικηγορική συνδρομή σ' αὐτές τίς διενέξεις, ἡ διευκόλυνσις ἐξευρέσεως ἐργασίας, ἡ παροχή οἰκονομικῆς συνδρομῆς — ἀνεξάρτητα ἀπό αὐτήν τοῦ κράτους καί τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων — σέ περιπτώσεις ἀσθενείας τῶν μελῶν, ἀνεργίας, ἐργατικῶν ἀτυχημάτων, γήρατος ἤ θανάτου, ἡ χορήγησις γαμηλίων δώρων σέ ἐργάτριες κ.λπ. Πέραν αὐτῶν, τά μέλη συμμετέχουν στά ὀφέλη, τά ὁποῖα δίνονται μέ πλουσιοπάροχο τρόπο, ἀπό τήν ὀργάνωσι «Δύναμις διά τῆς χαρᾶς». **Τό Μέτωπο Ἐρ-**

108. Τό μέτωπο ἐργασίας χρησιμοποιεῖ εὐρύτατα γιά τούς προπαγανδιστικούς του σκοπούς τόν κινηματογράφο, τό ραδιόφωνο, τόν προφορικό λόγο καί τόν τύπο. Κατά τό ἔτος 1937-1938, ὀργανώθηκαν ἀπ' αὐτό 141.000 συγκεντρώσεις, τά ἔντυπα τά ὁποῖα κυκλοφόρησαν μεταξύ τῶν μελῶν ἀνῆλθαν σέ πολλά ἑκατομμύρια. Τό κύριο ὄργανο τοῦ μετώπου ἐργασίας «Das Arbeitentum» ἐκδίδεται σέ 4.000.000 φύλλα καί εἶναι ἀπό τά περιοδικά μέ τήν εὐρύτερη κυκλοφορία στόν κόσμο.

γασίας ὀργανώνει κατά καιρούς καί διαγωνισμούς μεταξύ τῶν καταστημάτων ἐργασίας — τά ὁποῖα λειτουργοῦν μέ πιό κοινωφελῆ τρόπο — καί τῶν ἐργαζομένων σ' αὐτά, παρέχοντας τιμητικά καί χρηματικά ἔπαθλα (109). Ἄξια μνείας εἶναι καί ἡ δρᾶσις του γιά τήν τεχνική μόρφωσι τῶν νέων καί τῆς οἰκοκυρικῆς τῶν νεανίδων, γιά τήν δημιουργία καλλιτέρων ὅρων ἐργασίας γιά τούς ἐργάτες καί εἰδικώτερα γιά τήν βελτίωσι τῆς θέσεως τῶν γυναικῶν καί μάλιστα τῶν ἐγκύων καί μητέρων. Τό Μέτωπο Ἐργασίας δέν ἀσχολεῖται μέ τήν ἄρσι τῶν διενέξεων ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν, ἡ ὁποία ὅπως εἴδαμε ἀνήκει σέ ἄλλα ὄργανα. Ὁ ἀριθμός τῶν μεμονωμένων μελῶν τοῦ Μετώπου ὑπερβαίνει σήμερα τά 20.000.000, ἐκτός ἀπό αὐτούς τῶν αὐστριακῶν καί σουδητικῶν περιοχῶν. Σ' αὐτά πρέπει νά προστεθοῦν καί ἄλλα 5.000.000 σωματειακά μέλη. Ἀφ' ἑτέρου τά καταστήματα ἐργασίας, τά ὁποῖα ἀνήκουν στό Μέτωπο, προσεγγίζουν τά 4.000.000 (110).

Τό σπουδαιότερο συμπέρασμα ἀπό τά ἐκτεθέντα μέχρι τώρα μέτρα τοῦ Ἐθνικοσοσιαλισμοῦ γιά τήν διευθέτησι τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος εἶναι ὅτι **τό ἐθνικοσοσιαλιστικό ἐργατικό δίκαιο ἐξαφάνισε τήν παλιά ἀσυδοσία τῶν ἐπιχειρηματιῶν ἀπέναντι στήν ὁλότητα καί εἰδικά ἔναντι τῶν ἐργαζομένων σ' αὐτούς.** Ἡ νέα ἔννομη τάξις δέν βρῆκε σκόπιμο νά προβῆ σέ μιά τυπική ἀναγκαστική ἀπαλλοτρίωσι τῶν ὑλικῶν μέσων τῆς παραγωγῆς, λόγω τῶν ἀναμφισβητήτων πλεονεκτημάτων τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καί ἐπιχειρήσεως. Μόνο ὁ ἰδιοκτήτης - ἐπιχειρηματίας εἶναι σέ θέσι — κατά τούς ἐθνικοσοσιαλιστές — νά ἐξασφαλίση τήν καλή λειτουργία καί τήν ἀποδοτικότητα τῆς ἐπιχειρήσεως, οἱ ὁποῖες εἶναι ἀναποσπάστως συνδεδεμένες μέ τό καλό τοῦ ἔθνους. Κανένας δημόσιος ὑπάλληλος, ὅσο εὐσυνείδητος καί ἄν εἶναι, ὅσο μεγάλη καί ἄν εἶναι ἡ εὐθύνη του, θά μποροῦσε νά ἐπιτελέση τό λεπτό αὐτό ἔργο, καί αὐτό ἀσχέτως μέ τήν γραφειοκρατική δυσκινησία στό σύγχρονο πλέγμα τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων. **Ἐξ ἄλλου ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική ἔννομος τάξις ἐπιβάρυνε τούς φορεῖς τῆς παραγωγῆς μέ ἕνα εἶδος ὑποθήκης πρός ὄφελος τῆς ὁλότητας** (111). Οἱ ἐπιχειρηματίες μετέστησαν ἀπό τόν κύκλο τῶν δικαιωμάτων στόν κύκλο τῶν ὑποχρεώσεων. Δέν βρίσκονται ὅπως παλαιότερα σέ ἀπόστασι, ἀλλά περιλαμβάνονται μέσα στήν δημιουργημένη παραγωγική κοινότητα, ἐργαζόμενοι ἁπλῶς σέ μία διευθύνουσα θέσι σάν διαρκεῖς ὑπάλληλοι τῆς ἐθνικῆς ὁλότητας (112).

Γ' — ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΠΛΕΥΡΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΣ

Ἤδη ἔρχομαι στήν τρίτη καί τελευταία κατηγορία τῶν μέσων διευθετήσεως τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος, τήν ἐκ τῶν βάθρων ἀναδιοργάνωσι τῶν λοιπῶν πλευρῶν τῆς γερμανι-

109. Ἰδιαίτερης σημασίας εἶναι ὁ λεγόμενος Reichsberufwettkampf, ὁ ὁποῖος ἄρχισε ἀπό τό 1933. Ἀπό τίς πληροφορίες οἱ ὁποῖες μεταδίδονται ἀπό τόν **R. Ley**, (ἔκθεσις πρός τό ἐθνικοσοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Νυρεμβέργης τοῦ Σεμπτεμβρίου 1938, σελ. 24-25 τοῦ σχετικοῦ παραρτήματος τῆς «Neue Freie Presse»), συμμετέσχαν σ' αὐτόν κατά τό ἔτος 1937-1938 2.700.000 πρόσωπα τά ὁποῖα δροῦν σέ 4.500 τόπους καί τά ὁποῖα διαγωνίσθηκαν ὑπό τήν ἐπίβλεψι ἄλλων 270.000 προσώπων. Οἱ νικητές, οἱ ὁποῖοι στρατολογοῦνται ἀπό ὅλους τούς κλάδους τῆς παραγωγικῆς δράσεως, εὐνοοῦνται ποικιλότροπα καί ἀπό τό ἐθνικοσοσιαλιστικό κόμμα, τό μέτωπο ἐργασίας καί τίς δημόσιες φορολογικές ὑπηρεσίες.

110. Δές τήν προμνημονευθεῖσα ἔκθεσι τοῦ **R. Ley**, ἡ ὁποία ὑποβλήθηκε στό ἐθνικοσοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Νυρεμβέργης τό 1938.

111. E. Fechner op. cit. σελ. 87.

112. E Fechner αὐτόθι.

113. Ἡ διαφορά μεταξύ τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς ἀφ' ἑνός καί τῆς κρατικῆς προνοίας καί ἀντιλήψεως ἀφ' ἑτέρου συνίσταται κυρίως στό ὅτι ἡ μέν κοινωνική πολιτική περιλαμβάνει κρατικά μέτρα, τά ὁποῖα ἀποβλέπουν στήν μεταβολή ὑπέρ τῶν ἀσθενεστέρων κοινωνικῶν τάξεων τῆς ὑφισταμένης σχέσεως μεταξύ αὐτῶν τῶν τάξεων καί τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ἡ δέ κρατική πρόνοια καί ἀντίληψις ἔχει μπροστά της τά δεινοπαθοῦντα ἄτομα γιά τά ὁποῖα ζητᾶ μέ κατάλληλα μέτρα νά βελτιώση τήν θέσι τους.

κῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς ὅπως καί τῆς κρατικῆς πρόνοιας καί ἀντιλήψεως (113).

Ὅπως παρατήρησα καί πιό πάνω, ἡ Γερμανία ὑπῆρξε ἀπό τό τέλος τοῦ παρελθόντα αἰῶνα μία ἀπό τίς πρωτοπόρες χῶρες στήν λῆψι μέτρων γιά τήν ἀνακούφισι τῶν πιό πτωχῶν τάξεων τῆς κοινωνίας, πού εἶχαν ληφθεῖ παλαιότερα. Παρ' ὅλα αὐτά **ἡ κοινωνική της πολιτική καί ἡ κρατική πρόνοια καί ἀντίληψις παρουσίαζαν μέχρι τίς ἡμέρες μας σημαντικά κενά** καί αὐτό ἐπειδή, ἡ μέν πρώτη εἶχε μόνο τήν ἐπιθυμία τῆς πολιτείας γιά τήν ἐξασφάλισι ὅσο τό δυνατόν μεγαλύτερης κοινωνικῆς ἠρεμίας, ἡ δέ δεύτερη διαπνεόταν ἀπό ἕνα πνεῦμα φιλανθρωπίας. **Τά κενά αὐτά συμπλήρωσε μέ ἀξιοθαύμαστη πραγματικά γοργότητα καί μέ συνέπεια πρός τά πιστεύω του ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός.** Μέ τήν εὐκαιρία πρέπει νά σημειωθῆ ὅτι κατά τίς ἐθνικοσοσιαλιστικές ἀντιλήψεις ἡ ρύθμισις ἐπί νέων βάσεων τῶν σχέσεων ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν δέν ἀπέβαλλε τήν κοινωνική πολιτική, μέ τήν παλαιότερή της ἔννοια (114), ἀκόμα δέ ὀλιγώτερα τήν κρατική πρόνοια καί ἀντίληψι. Τά ἐθνικοσοσιαλιστικά ἰδεώδη, λέγουν θά χρειασθοῦν πολύ χρόνο, μέχρι νά κατακτήσουν τελείως τίς ψυχές τῶν Γερμανῶν. Καί ὅταν ἀκόμη ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός θά ἔχη ὑπερβῆ τά τρωτά τῆς κεφαλαιοκρατίας, θά ὑπάρχουν πάλι ἀδύνατα μέλη τῆς κοινωνίας τά ὁποῖα θά ἔχουν ἀνάγκη ἀπό τήν κρατική θαλπωρή.

Ἐφόσον κατά τήν ἰδεολογία αὐτή ὁ ὕψιστος σκοπός τοῦ κράτους εἶναι ἡ συντήρησις καί ἡ προαγωγή τοῦ ἐντός αὐτοῦ διαβιοῦντος ἔθνους, καμία θυσία τῶν τάξεων καί τῶν ἀτόμων, καμία θυσία αἵματος ἤ οἰκονομική, μπορεῖ νά παρεμβληθῆ ὡς ἐμπόδιο. **Μέ οἰκονομικές θυσίες τῶν πιό εὐπόρων τάξεων, τῶν πιό εὐπόρων μελῶν τῆς ἐθνικῆς ὁλότητας, πρέπει λοιπόν νά ἐξασφαλισθοῦν σ' αὐτούς πού ἀνήκουν στίς πιό ἀσθενεῖς τάξεις, ἡ ὑγεία καί ἡ χαρά τῆς ζωῆς, ἀφοῦ αὐτό εἶναι συνυφασμένο μέ τήν συντήρησι καί τήν προαγωγή τοῦ ἔθνους.** Εἰδικώτερα τά ἄτομα, τά ὁποῖα ἡ εἱμαρμένη ἔρριξε

---

114. G. Brehner op. cit. σελ. 58-59.

χάμω, πρέπει μέ τήν συνδρομή τῶν λοιπῶν ὁμοεθνῶν νά ἐξυψωθοῦν (115). Μόνο ἔτσι συνδέονται μεταξύ τους οἱ κοινωνικές τάξεις καί ἀποτελοῦν ἀδιάσπαστη ἑνότητα. Μόνο μ' αὐτόν τόν τρόπο ὁλοκληρώνεται τό πολύμοχθο ἔργο τῆς θέσεως ἐπί νέων βάσεων τῶν σχέσεων μικρῶν καί μεγάλων παραγωγῶν ἀφ' ἑνός καί ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν ἀφ' ἑτέρου στήν ἐπίλυσι τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος. **Τά μέτρα τῆς ἀνακουφίσεως τῶν ἀπορωτέρων τάξεων ὑπαγορεύονται λοιπόν — κατά τίς ἐθνικοσοσιαλιστικές ἀντιλήψεις — ἀπό τήν συνείδησι τῆς ἐθνικῆς ἀλληλεγγύης καί ὄχι ἀπό τήν ἐπιθυμία ἐξασφαλίσεως στίς κυρίαρχες τάξεις τήν χωρίς ἐμπόδια χρῆσι τοῦ πλούτου τους ἤ ἐπιδείξεως οἴκτου πρός δεινοπαθοῦντας.** «Ἀξιώνω πάλι ἀπό τούς εὐπορώτερους ὁμοεθνεῖς», ἔλεγε πρόσφατα ὁ Γερμανός ἡγέτης, «μερικές ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια μάρκα γιά τήν προσεχῆ περίοδο τῆς χειμερινῆς βοήθειας. Δέν θά εὐχαριστήσω γι' αὐτό αὐτούς πού θά προσφέρουν, ἐφ' ὅσον πρόκειται περί ἐκπληρώσεως στοιχειώδους ὑποχρεώσεως τους ἔναντι τοῦ ἐθνικοῦ συνόλου».

Δέν ἔχω τήν πρόθεσι νά εἰσέλθω στήν εἰδικώτερη ἔρευνα κάθε ἑνός ἀπό τά πάμπολλα μέτρα τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος γιά τήν ἀνακούφισι τῆς ἀνθρώπινης δυστυχίας καί τά ὁποῖα ἔφεραν τήν σημερινή Γερμανία σ' αὐτό τό πεδίο στήν πρώτη θέσι τῶν πολιτισμένων κρατῶν. Κάτι τέτοιο θά διηύρυνε πολύ τίς διαστάσεις αὐτῆς τῆς μελέτης. Ἀρκοῦμαι λοιπόν στήν σύντομη ἐπισκόπησι τῶν σπουδαιοτέρων τῶν μέτρων αὐτῶν καί συγκεκριμένα σ' αὐτά πού ἀνάγονται στήν καταπολέμησι τῆς ἀνεργίας, στό ἔργο τῆς χειμερινῆς βοήθειας, στήν ἐξασφάλισι τῆς ψυχαγωγίας τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ, στήν ἐξύψωσι τοῦ ἐπιπέδου ὑγείας καί τήν ἀναδιοργάνωσι τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων.

α΄ — Ἡ καταπολέμησις τῆς ἀνεργίας

Ὅταν ἀρχομένου τοῦ 1933 ἦλθε ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός στήν ἐξουσία, βρῆκε πάνω ἀπό 6.000.000 λιμοκτονούντων

---

115. C. Santoro op. cit. σελ. 146.

ἀνέργων, οἱ ὁποῖοι ἔσερναν πίσω τους περί τά 15.000.000 μέλη τῶν οἰκογενειῶν τους. Ἐξ αἰτίας **αὐτοῦ τοῦ λόγου ἡ γερμανική οἰκονομία βρισκόταν σέ κατάπτωσι**, μή δυνάμενη νά φέρη πλέον μέ τό ἠλαττωμένο της εἰσόδημα τό βάρος τῶν ἀτελεύτητων χρηματικῶν παροχῶν καί τῶν ἐπιδομάτων ἀνεργίας. Παράλληλα **ἡ ἀναγκαστική ἀεργία ἑνός μεγάλου μέρους τοῦ παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ ἐπιδροῦσε μέ ὀλέθριο τρόπο καί ἀπό ἠθικῆς καί ἀπό κοινωνικῆς ἀπόψεως**, μιά καί ὑπέθαλπε τήν τεμπελιά καί ἐπολλαπλασίαζε τούς κατά τοῦ καθεστῶτος σκευωρούς.

Ἡ πολιτική τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κράτους πάνω σ' αὐτό, τό μεγαλύτερο ἀπό τά κοινωνικά προβλήματα τῆς χώρας, ὑπῆρξε ἡ ἀντικατάστασις τῶν ἐπιδομάτων ἀνεργίας μέ τήν ἐξεύρεσι ἐργασίας στούς ὑγιεῖς καί ἀρτιμελεῖς ἀνέργους καί τῆς ἐξελίξεως ἔτσι τῆς καταναλωτικῆς μορφῆς τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς (116) σέ παραγωγική. Τελικά ἡ πολιτική αὐτή ἐστέφθη μέ πλήρη ἐπιτυχία. Μέσα σέ μία πενταετία ἐπιτεύχθηκε ἡ ἀπορρόφησις σέ παραγωγικές ἀσχολίες ὁλόκληρης σχεδόν τῆς παλαιᾶς στρατιᾶς τῶν ἀνέργων (117), παρατηρήθηκε μάλιστα σέ ὁρισμένους κλάδους ζωηρή ζήτησις ἐργατικῶν χεριῶν. Ἡ παραγωγική ἀπασχόλησις τῶν ἀνέργων πραγματοποιήθηκε ἰδίως μέ τήν κατασκευή τῶν περιφήμων γερμανικῶν αὐτοκινητοδρόμων (118), διωρύγων, οἰκημάτων, ἔργων ὑδρεύσεως, ἠλεκτρισμοῦ, μόνιμων ἐγγείων βελτιώσεων καί ὀχυρώσεως τῆς χώρας, δημοσίων κτιρίων, τέλος στίς ἀναζωογονηθεῖσες πολεμικές βιομηχανίες. **Πρός ἐλάττωσι τῆς ἀνεργίας ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός ἔθεσε σέ ἐφαρμογή καί ὁλόκληρη σειρά ἐπικουρικῶν μέτρων.** Ἐλάττωσε ἤ ἐξεμηδένισε διάφορους φόρους σημαντικῶν βιομηχανικῶν κλάδων μέ ἀποτέλεσμα τήν αὔξησι τῆς καταναλώσεων τῶν προϊόντων του, περιώρισε σέ ὁρισμένους κλάδους τήν δρᾶσι τῶν μηχανῶν ἐπ' ὠφελεία τῆς ἀνθρώπινης ἐργασίας, ἐπανέφερε στίς οἰκιακές οἰκονομίες ἕνα μέρος τῶν γυναικείων ἐργατικῶν δυνάμεων (119), καταπολέμησε μέ ριζικό τρόπο τήν πολυθεσία καί ἐφάρμοσε παροδικῶς τήν ἑβδομάδα τῶν 40 ὡρῶν σέ πολλούς βιομηχανικούς κλάδους. Τέλος δέν συνέβαλε λίγο ἡ ἐργατική θητεία καί ἡ ἐπανεισαχθεῖσα ὑποχρεωτική στρατιωτική θητεία. Στήν καταπολέμησι τῆς ἀνεργίας ἀναφέρονται πολλοί νόμοι τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος μεταξύ τῶν ὁποίων ἰδιαίτερης σπουδαιότητας εἶναι ὁ «Gesetz zur Vermindferung der Arbeitslogkeit» τῆς 1-6-1933 μέ τόν ὁποῖο διακανονίσθηκε καί τό φλέγον ζήτημα τῆς ἐξευρέσεως τῶν ἀναγκαίων κεφαλαίων γιά τήν παραγωγική χρησιμοποίησι τῶν ἀνέργων κατ' ἐφαρμογή τοῦ λεγόμενου συστήματος Reinhardt. Ὁ νόμος αὐτός συμπληρώθηκε μέ τόν δεύτερο νόμο γιά τήν ἐλάττωσι τῆς ἀνεργίας τῆς 21-9-1933 καί πολλῶν μεταγενεστέρων.

Ἡ ἀπορρόφησις ἀπό τήν παραγωγή τόσων ἑκατομμυρίων ἀνέργων δέν ἀνακούφισε μόνο, ἀλλά καί ἀναζωογόνησε τήν γερμανική οἰκονομία. «Ἐδῶ καί τέσσερα χρόνια», ἔλεγε ὁ A. Hitler, «στίς ἀρχές τοῦ 1937 (120), μιά τεράστια δημιουργική ὁρμή διατρέχει τόν λαό μας. Ἐμφανίζονται παντοῦ τεράστια ἔργα γιά τήν παραγωγή καί τήν συγκοινωνία. Ἐνῶ σέ ἄλλες χῶρες παρατεταμένες ἀπεργίες καί ἀνταπεργίες διασείουν τήν ὁμαλή λειτουργία τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς,

---

116. H. Buchner op. cit. σελ. 37-40.

117. Κατά τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1937 ὑπῆρχαν στήν Γερμανία μόνο 470.000 ἄνεργοι καί ἀπ' αὐτούς οἱ περισσότεροι ἦταν ἀνειδίκευτοι ἐργάτες.

118. Δές τήν ἔκθεσι τοῦ **Fritz Todt**, γενικοῦ ἐπιθεωρητῆ τῆς γερμανικῆς ὁδοποιΐας, στό ἐθνικοσοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Νυρεμβέργης τόν Σεμπτέμβριο τοῦ 1938, στίς σελίδες 15-16, τοῦ ἀφιερωμένου σ' αὐτό τό συνέδριο παραρτήματος τῆς «Neue Freie Presse». Ἐκεῖ ἐκτίθενται διεξοδικά τά περί τῶν γερμανικῶν αὐτοκινητοδρόμων, χάρις στούς ὁποίους διευρύνθηκε σημαντικά ὡς μεταφορικό μέσο τό αὐτοκίνητο.

119. Αὐτό συνέβηκε ἰδίως μέ τήν χορήγησι ὑπό ἐξαιρετικά εὐνοϊκούς ὅρους κρατικῶν δανείων σέ νεόνυμφους ἐφ' ὅσον οἱ ἐργάτριες πού παντρεύονταν θά ἀπομακρύνονταν ὁριστικά ἀπό τήν ἐργασία τους. Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός γενικά δέν βλέπει μέ εὐχαρίστησι τήν παρουσία γυναικῶν στά καταστήματα ἐργασίας καί κατέβαλε καί καταβάλλει κάθε προσπάθεια γιά τήν ἐπάνοδό τους στίς οἰκίες τους καί τήν ἑδραίωσι ἔτσι τῆς οἰκογενείας σέ καλλίτερες βάσεις.

120. Λόγος του πρός τό Reichstag τῆς 30-1-1937.

στόν λαό μας οἱ στρατιές τῶν ἐργατῶν δροῦν κατά τόν ὕπατο καί αἰώνιο ἀνθρώπινο νόμο, τόν νόμο τῆς φρονήσεως» (121).

β' — Τό ἔργο τῆς χειμερινῆς βοήθειας

Τό « **ἔργο τῆς χειμερινῆς βοήθειας**» (Winterhilfswerk) ἄρχισε τό 1933 μέ τήν μορφή πραγματικοῦ συναγερμοῦ τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους κατά τῆς πείνας καί τοῦ ψύχους, συστηματοποίησε ἀπό τότε τήν δρᾶσι του τόσο, ὥστε νά καταστῆ σήμερα ἡ κεντρική ἐθνικοσοσιαλιστική ὀργάνωσις γιά τήν παροχή βοήθειας στούς ἄπορους. Ἐπικεφαλῆς ὅλου τοῦ ἔργου τέθηκε ὁ Γερμανός ἡγέτης, ἐκλήθησαν δέ ὅλοι οἱ εὔποροι Γερμανοί νά παράσχουν τήν συνδρομή τους μέ χρηματικές συνδρομές ἤ ἄλλου εἴδους εἰσφορές ἤ μέ τήν προσωπική ἐργασία. Τόν πρῶτο χρόνο ἡ προσπάθεια ὑπῆρξε τεράστια λόγω τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν ἀπόρων, τῶν δυσχε-

---

121. Ὅπως ἐδήλωσε ὁ **A. Hitler** στόν λόγο του πρός τό Reichstag τήν 20-2-1938 (σελ. 18-19 τῆς ἐκδόσεως M. Muller und Sohn) τό λαϊκό εἰσόδημα τῆς Γερμανίας ἀνῆλθε ἀπό 45.2 δισεκατομμύρια τό 1932 σέ 68 δισεκ. Τό 1937, οἱ καταθέσεις στά δημόσια ταμιευτήρια αὐξήθηκαν κατά τό ἴδιο χρονικό διάστημα ἀπό 11,4 δισεκ. σέ 16,1 δισεκ. Τά ἔσοδα τοῦ Ράϊχ, ὑπερδιπλασιάστηκαν καί ὁ τόκος κατέβηκε, γιά τά μέν μακροπρόθεσμα δάνεια ἀπό 8,8% σέ 4,5%, γιά τά δέ βραχυπρόθεσμα ἀπό 6,23% σέ 2,93%. Ὅπως φαίνεται ἀπό τόν λόγο τοῦ Γερμανοῦ ἡγέτη, ἡ παραγωγή γαιάνθρακας ἔφθασε ἀπό 104,7 ἑκατομ. (1932) σέ 184,5 ἑκατομ. τόννους (1937), αὐτή τοῦ λιγνίτη ἀπό 122,65 ἑκατ. τόννους (1932) σέ 184,7 ἑκατ. τόννους (1937) καί αὐτή τοῦ χάλυβα ἀπό 9,66 ἑκατ. τόννους (1933) σέ 19,20 ἑκατ. τόννους (1937), ἀνάλογη δέ ὑπῆρξε ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς τῆς βενζίνης καί τοῦ ἀλουμινίου. Τό 1932 τά γερμανικά ναυπηγεῖα εἶχαν παραγγελίες 22.000 μόνο τόννους, ὅλα ἀπό τό ἐσωτερικό. Τό 1937 βρίσκονταν ὑπό κατασκευή ἀπό μέν παραγγελίς ἐσωτερικοῦ 370.000 τόννοι ἐμπορικῶν πλοίων, ἀπό δέ παραγγελίες ἀπό τό ἐξωτερικό 350.000, ἐπιπρόσθετα βρίσκονταν στό στάδιο τῆς ἀναμονῆς παραγγελίες γιά 400.000 τόννους.

Ἡ ἀναζωογόνησις τῆς γερμανικῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας δέν φαίνεται καθαρά ἀπό τήν κίνησι τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καί αὐτό λόγω τῆς πολιτικῆς τῆς αὐτάρκειας τήν ὁποία ὡς γνωστόν ἀκολουθεῖ ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική Γερμανία. Παρ' ὅλο αὐτό οἱ μέν εἰσαγωγεῖς αὐξήθη-

ρειῶν τῆς γερμανικῆς οἰκονομίας καί τήν ἔλλειψι ἐπαρκῶς ἀσκημένου προσωπικοῦ. Τά ἑπόμενα ὅμως χρόνια κάπως ἀμβλύνθηκε ἡ ὀξύτητά του, χάρις κυρίως στήν ἀπορρόφησι ἀπό τήν παραγωγή καί τήν μείωσι ἔτσι τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν πού εἶχαν ἀνάγκη ἀπό περίθαλψι. Στήν ἐξυπηρέτησι τοῦ ἔργου τῆς χειμερινῆς βοήθειας ἐτέθησαν σύν τοῖς ἄλλοις καί οἱ ὑφιστάμενες στήν Γερμανία ἐλεύθερες φιλανθρωπικές ὀργανώσεις, ὡς ὁ Ἐρυθρός Σταυρός, ὁ Στρατός τῆς Σωτηρίας, ἡ Ἐσωτερική Ἀποστολή τῆς Εὐαγγελικῆς ἐκκλησίας, ἡ Caritas καί ἄλλες (122).

Ἡ χειμερινή βοήθεια παρέσχε μέχρι τώρα τήν θαλπωρή της πρός ὅλους τούς εὑρισκόμενους στήν Γερμανία ἀπόρους, ἀδιακρίτως κοινωνικῶν φρονημάτων, καταγωγῆς καί θρησκεύματος (122α). Μέ ἰδιαίτερη ὅμως στοργή περιέθαλψε τούς τραυματίες καί ἰδιαίτερα τούς ἀνάπηρους τοῦ μεγάλου πολέμου, τούς πενόμενους παλαιούς προμάχους τοῦ ἐθνικο-

---

καν ἀπό 4,9 δισεκ. μάρκα (1933) σέ 5,5 δισεκ. μάρκα (1937), οἱ δέ ἐξαγωγές ἀπό 4,9 δισεκ. (1933) σέ 5,9 δισεκ. (1937). Ἡ ἀναζωογόνησις ἀντικατοπτρίζεται καλλίτερα στήν ἀνάπτυξι τῶν ἐσωτερικῶν μεταφορῶν. Τά μεταφερθέντα ἐμπορεύματα μέ τήν ἐσωτερική καί συγκεκριμένα μέ τήν ποτάμια ναυτιλία ἀνῆλθαν ἀπό 73,5 ἑκατ. τόννους (1932) σέ 130 ἑκατ. τόννους (1937), μέ τήν θαλάσσια γερμανική ναυτιλία μεταφέρθηκαν ἑκατ. τόννοι (1937) ἀπό 36 ἑκατ. τόννους (1932). Ἡ κίνησις σέ ἐμπορεύματα ἀπό τούς κρατικούς διδηροδρόμους ἦταν τό 1937 κατά 47% ἀνώτερη ἀπό αὐτήν τοῦ 1932, οἱ δέ εἰσπράξεις ἀνῆλθαν ἀπό 2.234 ἑκατ. μάρκα (1932) σέ 4.480 ἑκατ. (1937). Ὁ ἀριθμός τῶν ταχυδρομηθεισῶν ἐπιστολῶν ἔφθασε τό 1937 σέ 6.4 δισεκατ. ἀπό 5,6 δισεκατ. πού ἦταν τό 1932, ὁ ἀριθμός τῶν ταχυδρομικῶν δεμάτων ἀπό 227 ἑκατ. (1932) σέ 296 ἑκατ. (1937), τῶν ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν ἀπό 103 δισεκ. μάρκα (1932) σέ 161 δισεκατ. μάρκα καί τῶν ἐμπορικῶν ἀποστολῶν ἀπό 135.000 κιλά (1932) σέ 3.600.000. Ὁ ἀριθμός τῶν κυκλοφορούντων στήν Γερμανία αὐτοκινήτων διπλασιάσθηκε μέσα στήν πενταετία 1932 - 1937, ἀνελθών σέ 3.000.000 μέ τάσι μάλιστα πιό ραγδαίας μελλοντικῆς αὐξήσεως μετά τήν πύκνωσι τοῦ δικτύου τῶν αὐτοκινητοδρόμων καί τά πρόσφατα μέτρα τῆς γερμανικῆς κυβερνήσεως γιά τήν διευκόλυνσι καί τοῦ τελευταίου ἐργάτη γιά τήν ἀπόκτησι δικοῦ του αὐτοκινήτου.

122. C. Santoro op. cit. σελ. 148.

122α. C. Santoro op. cit. σελ. 151

σοσιαλισμοῦ, τούς ἀνίκανους γιά ἐργασία λόγω σωματικῆς ἤ πνευματικῆς βλάβης, τούς ὑπερήλικες μικροεισοδηματίες τῶν ὁποίων λόγω τῆς χρηματικῆς καταρρεύσεως ἐξανεμίσθηκαν οἱ οἰκονομίες, τά ἀσθενικά παιδιά φτωχῶν γονέων, τούς παθόντες ἀπό τίς θεομηνίες ἀγρότες. **Στην διάθεσι τοῦ ἔργου τέθηκαν ἀπό ἑκούσιες εἰσφορές τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ ἀπό τό τέλος τοῦ 1933 μέχρι τίς ἀρχές τοῦ 1938 γύρω στά 2 δισεκατομμύρια μάρκα, δηλ. πάνω ἀπό 80 δισεκ. δραχμές (123) εὐεργετήθηκαν δέ ἀπ' αὐτό κατά τά πρῶτα μέν χρόνια γύρω στά 16.000.000 ἄτομα, κατά δέ τά τελευταῖα περί τά 13.000.000 ἐτησίως.** 1.300.000 Γερμανοί καί Γερμανίδες προσέφεραν κάθε χρόνο στό μέγα αὐτό ἔργο τίς ὑπηρεσίες τους χωρίς μισθό, γεγονός τό ὁποῖο κράτησε σέ χαμηλό ἐπίπεδο τά γενικά ἔξοδα τῆς ὀργανώσεως. Μέ τό συλλεχθέν ποσό ἀγοράσθηκαν καί διανεμήθηκαν σέ ἄπορες οἰκογένειες τεράστιες ποσότητες τροφίμων καί καύσιμες ὕλες, ὅπως καί ἐνδύματα, ὑποδήματα, οἰκιακά σκεύη καί παιγνίδια. Κατέστη λοιπόν ἡ χειμερινή βοήθεια σπουδαῖος παράγοντας στήν οἰκονομική ζωή τῆς χώρας καί συνετέλεσε μέ τήν ζήτησι εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης στήν προαγωγή διαφόρων παραγωγικῶν κλάδων, ὅπως τῆς ἁλιείας, τῆς κατασκευῆς ἑτοίμων ἐνδυμάτων καί ὑποδημάτων, τῆς ἐξορύξεως γαιάνθρακος καί λιγνίτη κ.τ.λ.

Ἀπό τήν «χειμερινή βοήθεια» δημιουργήθηκε κατά τά μέσα τοῦ 1934 ἡ σπουδαία ὀργάνωσις «Μητέρα καί Παιδί» (Mutter und Kind) ἡ ὁποία ἱδρύθηκε στό πλαίσιο τῆς ἐνισχύσεως τῆς γερμανικῆς οἰκογένειας καί ἡ ὁποία ἀποβλέπει στήν ἐξασφάλισι τῆς ὑγείας τῶν πτωχῶν μητέρων καί παιδιῶν καί μέσω αὐτῶν στήν ὑγεία τοῦ ἔθνους (124). Αὐτή παρέχει οἰκονομικές συνδρομές σέ χρῆμα ἤ σέ εἶδος σέ φτωχές οἰκογένειες, φροντίζει γιά τήν ἐξεύρεσι σ' αὐτές ἱκανοποιητικῶν οἰκημάτων, καθοδηγεῖ τίς μητέρες μέ σκοπό τήν διαφύλαξι τῆς ὑγείας τῶν ἰδίων καί τῶν παιδιῶν τους, προστατεύει ἰδιαίτερα τίς ἑτοιμογέννητες καί τίς θηλάζουσες καί προάγει τήν ὑγεία τῶν παιδιῶν μέ τήν κατασκευή καί συντήρησι παιδικῶν κήπων, παιδικῶν ἐξοχῶν, ἀναρρωτηρίων κ.λπ. Ἵδρυσε σ' ὅλη τήν χώρα, στίς πόλεις καθώς καί στά χωριά, παιδικούς σταθμούς, στούς ὁποίους προσφέρουν χωρίς μισθό τίς ὑπηρεσίες τους χιλιάδες Γερμανίδες. Οἱ δαπάνες καί αὐτῆς τῆς ὀργανώσεως καλύπτονται κατά ἕνα μεγάλο μέρος μέ ἑκούσιες εἰσφορές τῶν ἀτόμων.

Τό ἔργο χειμερινῆς βοήθειας ἀποτελεῖ πραγματικό τίτλο τιμῆς γιά τό ἐθνικοσιαλιστικό καθεστώς καί τόν γερμανικό λαό. Μέ εὔλογη ὑπερηφάνεια παρατήρησε ὁ ἐπικεφαλῆς αὐτοῦ τοῦ ἔργου **Erich Hilgenfeldt** τόν περασμένο Σεπτέμβριο στό ἐθνικοσοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Νυρεμβέργης, ὅτι ὁ γερμανικός λαός προτιμᾶ νά προσφέρη στήν χειμερινή βοήθεια ὅτι οἱ ἄλλοι λαοί σπαταλοῦν σέ ἀπεργίες καί ἀνταπεργίες.

γ' — *Ἡ ἐξασφάλισις τῆς ψυχαγωγίας τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ*

Μέχρι τήν ἄνοδο τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ στήν ἐξουσία καμία σχεδόν προσοχή δεν εἶχε δοθῆ καί στήν Γερμανία στήν τόσο ἀπαραίτητη ψυχαγωγία τῶν ἐργατῶν καί τήν ὠφέλιμη καί συγχρόνως εὐχάριστη χρησιμοποίησι τοῦ ἐλεύθερου χρόνου τους. Τό σπουδαῖο αὐτό κενό συμπληρώνει στήν χώρα αὐτή ἀπό τόν χειμῶνα τοῦ 1933 κυρίως ἡ μεγάλη ἐθνικοσοσιαλιστική ὀργάνωσις **«δύναμις διά τῆς χαρᾶς»** (Kraft durch Freude) (125), ἡ ὁποία ἐξαρτᾶται ἀπό τό γερμα-

---

123. Τό ποσό αὐτό συγκεντρώθηκε ἀπό εἰσφορές καταστημάτων καί ὀργανώσεων, ἀπό τό προσφερόμενο μέρος ἀπό τούς μισθούς καί ἡμερομίσθια, ἀπό τό καθαρό κέρδος τοῦ εἰδικοῦ λαχείου τῆς χειμερινῆς βοήθειας, ἀπό τό λεγόμενο «πινάκιο τῆς Κυριακῆς», ἀπό ἐράνους οἱ ὁποῖοι διενεργοῦνται στούς δρόμους καί ἀπό ἄλλες πηγές. Σημαντικές ὑπῆρξαν καί οἱ συνδρομές τῶν κατοίκων τῆς ὕπαιθρης χώρας, συνιστάμενες ἰδίως σέ τρόφιμα.

124. Δές γι' αὐτήν τό εἰδικό δημοσίευμα «Hilfswerk Mutter und Kind 1934-1935» μέσα στό ὁποῖο ἐκτίθενται μέ κάθε λεπτομέρεια ἡ δράσις αὐτῆς τῆς ὀργανώσεως.

125. C. Santoro op. cit. σελ. 135 ἐπ.

νικό μέτωπο ἐργασίας καί τῆς ὁποίας ἡ πολυσχιδής δρᾶσις θαυμάστηκε καί ἀπό ἐμᾶς πρίν ἀπό μερικούς μῆνες στήν σχετική ἔκθεσι τοῦ Ζαππείου. Γιά τήν ψυχαγωγία καί μόρφωσι τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ αὐτή ὀργανώνει ἐδῶ καί πέντε χρόνια πολυάριθμες ἐκθέσεις, ἐπιδείξεις, διαλέξεις, γιορτές, συναυλίες, θεατρικές καί κινηματογραφικές παραστάσεις, ἀθλητικούς ἀγῶνες, ἐπισκέψεις μουσείων μέ ἐπιτόπου διδασκαλία καί διδακτικές ἤ καί ἁπλῶς ψυχαγωγικές ἐκδρομές. Ἀκόμα ἱδρύει παντοῦ στήν χώρα λαϊκές βιβλιοθῆκες καί ἀναγνωστήρια, ἀνεγείρει ἐντευκτήρια καί ξενοδοχεῖα γιά τόν παραθερισμό τῶν ἐργατῶν καί διαθέτει ἐξ' ἰδίων ἤ μέ ἐνοικίασι ἀτμόπλοια γιά ἐκτέλεσι ταξειδίων ἀναψυχῆς τους στό ἐσωτερικό ἤ καί στό ἐξωτερικό σέ φιλικές μέ τήν Γερμανία χῶρες. Αὐτό τό τελευταῖο γίνεται σέ συνδυασμό μέ τήν γενίκευσι τῶν πολυήμερων ἀδειῶν οἱ ὁποῖες παρέχονται ὑποχρεωτικά μέ πλήρεις ἀποδοχές κάθε χρόνο στούς ἐργάτες. Πέρα ἀπό αὐτά ἡ «δύναμις διά τῆς χαρᾶς» διευκολύνει τήν διεύρυνσι τῆς μορφώσεως τῶν ἐργατῶν μέ νυκτερινές σχολές, λαϊκά πανεπιστήμια, εἰδικά μαθήματα ξένων γλωσσῶν, μουσικῆς, στενογραφίας κ.τ.λ., ὅπως διευκολύνει τήν σωματική τους ἀνάπτυξι μέ γυμναστήρια, ἀθλητικά γήπεδα, κολυμβητήρια καί ἄλλα. Ἡ ὀργάνωσις αὐτή εἶναι τέλος ἐπιφορτισμένη μέ τήν καθαριότητα καί προπαντός τόν ἐξωραϊσμό τῶν χώρων ἐργασίας, συγκεκριμένως δέ μέ τήν κατασκευή πάρκων γύρω ἀπό τά ἐργοστάσια, τήν ἐγκατάστασι ἐκεῖ νιπτήρων, λουτρῶν, ἀποδυτηρίων, ἀναπαυτηρίων, ἐστιατορίων, ραδιοφώνων κ.τ.λ. γιά τήν δημιουργία εὐχάριστης ἀτμόσφαιρας κατά τόν χρόνο τῆς παραμονῆς τῶν ἐργαζομένων σ' αὐτούς τούς χώρους. Τίς σχετικές δαπάνες καταβάλλουν οἱ ἐργοδότες, τό κράτος καί τό ἐθνικοσιαλιστικό κόμμα, σέ ὁρισμένες δέ περιστάσεις καί οἱ ἴδιοι οἱ εὐεργετούμενοι ἐργάτες. Ἑκατομμύρια ἐργατῶν καρποῦνται κάθε χρόνο τά παρεχόμενα ἀπό αὐτήν τήν ὀργάνωσι πλεονεκτήματα (126), ἐπιτυγχανομένης ἔτσι εὐρύτατα «τῆς προσπάθειας τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ νά δίνη στούς ἀνθρώπους δύναμι διά τῆς χαρᾶς, κατά τήν ἴδια στιγμή πού ὁ μπολσεβικισμός ἔχει σάν ἔργο νά ἀφαιρῆ τήν χαρά ἀπό τούς ἀνθρώπους» (127).

δ'— *Ἡ ἐξύψωσις τοῦ ἐπιπέδου ὑγείας*

Τό ἤδη ὑψηλό ἐπίπεδο τῆς ὑγείας τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ ἀνῆλθε ἀκόμα περισσότερο με τά μέτρα τά ὁποῖα ἔλαβε σχετικῶς ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός.

Πολλά ἀπό τά μέτρα αὐτά ἀνάγονται στήν ἄμεση βελτίωσι τῶν ὅρων διαβιώσεως τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ καί ἐλήφθησαν ἰδίως ἀπό τό γερμανικό μέτωπο ἐργασίας καί ἀπό τίς ἀπ' αὐτό ἐξαρτώμενες ὀργανώσεις. Ἄξια ἰδιαίτερης μνείας εἶναι αὐτά πού ἀποβλέπουν στήν ἐξασφάλισι φωτός καί καθαροῦ ἀέρος στά καταστήματα ἐργασίας, τήν τοποθέτησι τῶν μηχανῶν κατά τρόπο ὁ ὁποῖος νά ἀποκλείη πολλούς ἀπό τούς παλαιότερους κινδύνους, τήν κατάλληλη καθοδήγησι τῶν ἐργατῶν γιά τήν πρόληψι ἀτυχημάτων, τήν βελτίωσι τῶν ὅρων τῆς κατ' οἶκον ἐργασίας, τήν αὔξησι τοῦ ἰατρικοῦ προσωπικοῦ τῶν ἐργοστασίων καί προπαντός τήν διαρκῆ ἰατρική παρακολούθησι τῶν ἐργατῶν γιά τήν πρό-

126. Στόν λόγο του πρός τό Reichstag τήν 20η -2-1938 (σελ. 29 ἐπ. τῆς ἐκδόσεως M. Muller und Sohn) ὁ **A. Hitler** ἐδήλωσε ὅτι κατά τήν τετραετία 1934-1937 ὀργανώθηκαν ἀπό τήν «δύναμι διά τῆς χαρᾶς» 384 θαλάσσια ταξείδια μέ τήν συμμετοχή 490.000 προσώπων, 60.000 χερσαῖα ταξείδια μέ συμμετοχή 19 ἑκατ. προσώπων καί 113.000 ἐκδρομές μέ συμμετοχή 3 ἑκατ. προσώπων. Κατά τό χρονικό διάστημα αὐτό ἡ ὀργάνωσις αὐτή διέθεσε ἀπό ἴδιους πόρους γιά τούς σκοπούς της 77 ἑκατ. μάρκα ἐκτός ἀπό τήν ἀξία τῶν πλοίων της καί τῶν λοιπῶν μονίμων ἐγκαταστάσεών της.

Εἰδικῶς κατά τό ἔτος 1937-1938 ἔγιναν περίπου 100.000 ταξείδια καί ἐκδρομές, στά ὁποῖα ἔλαβαν μέρος γύρω στά 11 ἑκατομ. πρόσωπα. Κατά τό ἴδιο διάστημα παρασχέθηκαν 30.000 παροχές θεάματος ἤ ἄλλου εἴδους μέ τήν συμμετοχή 44 ἑκατ. προσώπων. Τά θαλάσσια ταξείδια στήν ἀλλοδαπή ἐπεξετάθησαν καί στήν Μεσόγειο (Ἰταλία, Γιουγκοσλαβία καί πρόσφατα στήν Ἑλλάδα). Δές τήν ἔκθεσι τοῦ **R. Ley** πρός τό ἐθνικοσοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Νυρεμβέργης τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1938 στήν σελ. 25 τοῦ παραρτήματος τῆς «Neue Freie Presse».

127. Robert Ley αὐτόθι.

ληψι ἐνδεχομένων νοσημάτων.

Ἐδῶ πρέπει νά μνημονεύσωμε ἐπίσης ὅτι **μέ τόν νόμο τῆς 30-4-1938 γιά τήν καλλίτερη ρύθμισι τῆς ἐργασίας τῶν ἀνηλίκων** τίθεται περιορισμός στήν ἐργασία γιά τούς κάτω τῶν 16 ἐτῶν νέους, τόν ὑπολογισμό σέ ὀκτώ ὧρες τῆς ἡμερήσιας ἐργασίας καί τοῦ χρόνου τῆς φοιτήσεώς τους σέ ἐπαγγελματικά σχολεῖα, τήν αὔξησι τῶν διαλειμμάτων γιά τήν ἐπαρκῆ ἀνάπαυσί τους, τήν ἐξ ὁλοκλήρου ἀπαγόρευσι τῆς νυχτερινῆς ἐργασίας στούς ἀνήλικους καί τήν ἐπιμήκυνσι τοῦ χρόνου τῆς παρεχομένης κατ' ἔτος ἄδειας (128). Τό ἐθνικοσοσιαλιστικό καθεστώς προβλέπει μέ πραγματική ἰδιαίτερη στοργή πρός τήν ἐργαζόμενη νεολαία γιά τήν ἐξασφάλισι σ' αὐτήν ψυχικῆς, πνευματικῆς ἀλλά καί σωματικῆς προόδου καί ἀναπτύξεως, ὥστε νά μποροῦν αὐτοί πού ἀνήκουν σ' αὐτήν νά προσφέρουν μιά ἡμέρα, ὡς ἐνήλικοι ἐργάτες, περισσότερα σέ αὐτούς καί τήν ὁλότητα. Ἀνάλογο ἐνδιαφέρον ὑπάρχει καί γιά τήν ὑγεία τῶν φτωχῶν καί μάλιστα τῶν ἐργαζομένων γυναικῶν καί τῶν μικρῶν τέκνων τους.

Σπουδαία θέσι μεταξύ τῶν ἐθνικοσοσιαλιστικῶν μέτρων γιά τήν ἐξύψωσι τοῦ ἐπιπέδου ὑγείας τῶν κατωτέρων λαϊκῶν στρωμάτων **κατέχουν αὐτά πού ἀποβλέπουν στήν αὔξησι τῶν ἐργατικῶν οἰκημάτων καί ἐν γένει τήν βελτίωσι τῶν στεγαστικῶν συνθηκῶν** (129). Ἡ οἰκοδομική δραστηριότητα σ' αὐτό τό πεδίο συνδυάσθηκε μέ τά μέτρα μειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνέργων, ἐνισχύσεως τῆς ἰδιωτικῆς οἰκοδομικῆς πρωτοβουλίας καί βελτιώσεως τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν τῶν δήμων καί κοινοτήτων. Χάρις στά συνδυασμένα αὐτά μέτρα ὁ ἀριθμός τῶν νέων κατοικιῶν ἀνῆλθε ἀπό 130.291 τό 1932, σέ 132.192 - τό 1933, 189.489 - τό 1934, 212.022 - τό 1935, 320.000 - τό 1936 καί περισσότερες ἀπό 350.000 τό 1937. Ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική Γερμανία σχεδιάζει τήν ριζική λύσι τοῦ ζητήματος τῆς λαϊκῆς στέγης μέ τήν ἐξασφάλισι στά οἰκονομικῶς ἀσθενῆ μέλη τῆς κοινωνίας καί ἰδίως στούς ἐργάτες εὐπρεπεῖς καί ὑγιεινές μονοκατοικίες

128. Robert Ley αὐτόθι.
129. C. Santoro op. cit. σελ. 152-158.

μέ μικρή γύρω ἀπ' αὐτές καλλιεργήσιμη περιοχή. Πρόκειται γιά τήν ἐξάπλωσι στήν χώρα τῶν ἤδη ἀμέσως μετά τόν πόλεμο σποραδικῶς ἐμφανιζομένων «**ἐργατικῶν οἰκογενειακῶν ἑστιῶν**», οἱ ὁποῖες προσφέρουν ἐκτός ἀπό τήν στέγη καί τήν δυνατότητα μικρῆς ἀγροτικῆς ἀπασχολήσεως καί τήν προμήθεια ἀπό ἐκεῖ τῶν πρός τό ζῆν ἀναγκαίων.

Γιά τήν ἐξασφάλισι τῆς ὑγείας τοῦ λαοῦ τό ἐθνικοσοσιαλιστικό καθεστώς ἐπολλαπλασίασε καί τίς δημόσιες καί τίς δημοτικές ὑγιεινομικές ὑπηρεσίες, ἐμπλούτισε τά δημόσια ἰατρεῖα μέ ἐπαρκές προσωπικό καί ἄφθονα ὄργανα, προπαντός ὅμως **διηύρυνε τίς ὑποχρέωσεις τῶν ἰατρῶν**, τούς ὁποίους ἔδεσε πολύ στενά μέ τήν γερμανική οἰκογένεια. Ἡ Reichsärtzeordnung τῆς 13-12-1935 ἐπεδίωξε νά ἐξυψώση πραγματικά τούς ἰατρούς ἠθικά καί ἐπιστημονικά, ἀλλά καί νά τούς καταστήση διαρκεῖς δημόσιους λειτουργούς, χωρίς νά πάψη νά εἶναι ἐλεύθερο τό ἰατρικό ἐπάγγελμα.

Οἱ προσπάθειες τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ γιά τήν ἐξύψωσι τοῦ ἐπιπέδου ὑγείας τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ κορυφώνονται μέ τά θετικά μέτρα τά ὁποῖα ἐλήφθηκαν **γιά τήν βελτίωσι τῆς λαϊκῆς τροφῆς**, τήν τόνωσι τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ καί τήν πρόληψι ἔτσι διαφόρων ἀσθενειῶν, **τά μέτρα ἐξευγενισμοῦ τῆς φυλῆς** μέ τήν παρακώλυσι τοῦ γάμου καί προπαντός τῆς τεκνοποιίας στούς πάσχοντες ἀπό ὁρισμένα νοσήματα.

Οἱ προσπάθειες τῆς σπουδαίας αὐτῆς πλευρᾶς τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς δέν εἶναι δυνατόν νά φανοῦν ἀπό μιά ἡμέρα στήν ἄλλη. Θά ἐξυψώσουν ὅμως ἀσφαλῶς τό ἐπίπεδο ὑγείας τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ καί θά τόν καταστήσουν ἕναν ἀπό τούς πιό εὔρωστους στήν ὑφήλιο. **Ἤδη χάρις σ' αὐτά τά μέτρα μαζί μέ ἄλλα πολλά μέτρα γιά τήν αὔξησι τοῦ πληθυσμοῦ** (130), **διαπιστώνει κανείς μιά σημαντική αὔξησι τῶν**

130. Πρόκειται ἰδίως γιά μέτρα ἐνισχύσεως τῶν γάμων μέ τήν χορήγησι κρατικῶν δανείων ὑπό εὐνοϊκότερους ὅρους στούς νεόνυμφους, εὔνοιας πρός πολύτεκνους γιά τήν οἰκονομική ἐνίσχυσί τους, φορολογικές ἀπαλλαγές, διευκολύνσεις τῆς ἀνατροφῆς καί μορφώσεως τῶν τέκνων τους κ.τ.λ., φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν ἀγάμων καί ἀτέ-

γεννήσεων καί τήν ἐλάττωσι τῆς θνησιμότητας. Ἀπό τήν ἄνοδο τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ στήν ἐξουσία μέχρι τό τέλος τοῦ 1937 ἐγεννήθηκαν ἐπιπλέον 1.170.000 παιδιά ἐν σχέσει μέ τά γεννηθέντα κατά τήν περίοδο 1928-1932, παράλληλα δέ ἐλαττώθηκε ἡ θνησιμότητα τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀπό 7.9% (1932) σέ 6.4% (1937) παρ' ὅλη τήν παρατηρηθεῖσα ἐν τῷ μεταξύ αὔξησι τῶν γεννήσεων.

ε'— Ἡ ἀναδιοργάνωσις τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων

Οἱ κοινωνικές ἀσφαλίσεις, τίς ὁποῖες πρώτη ἡ Γερμανία ἀπό ὅλα τά πολιτισμένα κράτη εἰσήγαγε ἀπό ἑξηκονταετίας ἐδεινοπάθησαν ἀρκετά στήν μεταπολεμική περίοδο ἐξ αἰτίας τοῦ ἀτυχοῦς γιά τήν χώρα πολέμου, τοῦ χρηματικοῦ πληθωρισμοῦ καί τῆς τεράστιας ἐκτάσεως τῆς ἀνεργίας. Κατά τά τελευταῖα μάλιστα πρό τοῦ 1933 ἔτη ἐπεκρέματο κυριολεκτικῶς ἐπ' αὐτῶν ὁ κίνδυνος τῆς οἰκονομικῆς καταρρεύσεως.

Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός συγχρόνως μέ τήν ἄνοδό του στήν ἐξουσία ἔδωσε τήν δέουσα προσοχή πρός τόν σπουδαιότατο αὐτόν κοινωνικό ὀργανισμό· τό γεγονός δέ τῆς ἐξελισσόμενης ἐλαττώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνέργων καί τῆς παράλληλης ἀνακουφίσεως ἀπό ἐκεῖ καί πέρα τοῦ δημόσιου προϋπολογισμοῦ ἐπέτρεψε στήν κυβέρνησι τοῦ νέου γερμανικοῦ κράτους νά προβῆ μαζί μέ τήν μεταρρύθμισι τῆς νομοθεσίας γιά τίς κοινωνικές ἀσφαλίσεις στήν γενναία οἰκονομική ἐνίσχυσι τῶν διαφόρων κλάδων της. Τά πρῶτα σχετικά μέτρα ἐλήφθηκαν μέ τόν λεγόμενο «Rentensanierungsgesetz» τῆς 7-12-1933 γιά τήν ἐξυγίανσι τοῦ κλάδου τῶν συντάξεων, σειρά δέ μεταγενεστέρων νομοθετημάτων ἐπεδίωξε τήν ἐπί καλλιτέρων βάσεων ἑδραίωσι τῶν λοιπῶν κλάδων καί ἰδίως

κνων καί οὕτω καθ' ἑξῆς. Δές τήν πολύ ἐνδιαφέρουσα ἔκθεσι τοῦ **Fritz Reinhardt** γιά τήν πολιτική ἐπί τοῦ πληθυσμοῦ στήν σελ. 26 τοῦ παραρτήματος τῆς «Neue Freie Presse», πού ἀναφέρεται στά πεπραγμένα τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ συνεδρίου τῆς Νυρεμβέργης τόν Σεπτέμβριο 1938.

τόν τῆς ἀσθένειας. Ἰδιαιτέρως ἀξιοσημείωτος εἶναι ὁ νόμος γιά τήν ἀναδιοργάνωσι τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τῆς 15-7-1934 καθώς καί ὁ πρόσφατος νόμος τοῦ Δεκεμβρίου 1937 (131). Χάρις στήν ἐπιδειχθεῖσα στοργή ἀπό τό κράτος γι' αὐτόν τόν θεσμό βελτιώθηκε μέ πολλούς τρόπους ἡ θέσις τῶν ἀσφαλισμένων, διευρύνθηκε ὁ κύκλος τῶν παρεχομένων ἐπιδομάτων, αὐξήθηκαν οἱ παροχές καί ἐξασφαλίσθηκε ἡ κανονική καταβολή τους.

131. Στ. Γ. Στρέϊτ «Οἱ κοινωνικές ἀσφαλίσεις στήν Γερμανία» στήν «Πρωΐα» τῆς 18-1-1938.

ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Προσπάθησα νά μεταδώσω σέ γενικές γραμμές, πῶς ἀντιλαμβάνεται ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός τό σύγχρονο κοινωνικό ζήτημα καί πῶς ἐπιδιώκει τήν διευθέτησί του μέ τήν ρύθμησι κατά κάποιο τρόπο τῶν σχέσεων τῶν κοινωνικῶν τάξεων μεταξύ τους καί πρός τό ἐθνικό σύνολο. **Γιά τήν διευθέτησι τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος αὐτός σαφέστατα κατευθύνεται στήν δημιουργία μιᾶς νέας ἔννομης τάξεως, ἐθνικιστικῆς καί σοσιαλιστικῆς λόγω τοῦ ὅτι μέσα σ' αὐτήν τήν νέα τάξι ἐξυψώνονται τά ὁμαδικά συμφέροντα ὑπεράνω τῶν ἄλλων ἀναγνωριζομένων συμφερόντων** καί ὅτι οἱ ὑποχωρήσεις του πρός ὁρισμένα ἀτομικά συμφέροντα ὑπαγορεύονται ἀπό μία εὐρύτερη ἀντίληψι περί Ἐθνικοῦ συμφέροντος. Ὁ χαρακτηρισμός λοιπόν τῆς ἰδεολογίας αὐτῆς ὄχι μόνο ὡς **«ἐθνικῆς»**, ἀλλά καί ὡς **«σοσιαλιστικῆς»** δέν εἶναι λέξις κενή, ἡ ὁποία στερεῖται ἐσωτερικοῦ περιεχομένου, δέν εἶναι μέσο ἐξαπατήσεως τῶν ἐργατικῶν μαζῶν, ὡς ἰσχυρίζονται οἱ μαρξιστές καί οἱ φιλελεύθεροι. Εἶναι αὐτή ἀναμφισβήτητα σοσιαλιστική μέ λογική, ὄχι χαμένη στούς κόσμους τῆς φαντασίας. Παράλληλα εἶναι καί ἐπαναστατική λόγω τοῦ ὅτι στρέφεται κατά τοῦ χωρίς μέτρο μεταπολεμικοῦ ὑλισμοῦ καί εἶναι ὑπέρ τῆς ἐπικρατήσεως μιᾶς ἰδεολογικο-ἡρωϊκῆς ἀντιλήψεως στήν ζωή. Ἡ ἐπιφανειακή της συντηρητικότητα ἐξαφανίζεται ἀμέσως, μόλις κάποιος ἐπιχειρήσει νά ἐμβαθύνη στά προοδευτικά — ἄν ὄχι ριζοσπαστικά — της σημεῖα.

Ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική ἔννομος τάξις δέν συντελέσθηκε βέβαια ἀκόμη. **Εἶναι αὐτή μιά πραγματικότητα στήν γένεσί της**, μία «werdende Wirklichkeit», ὡς λέγει ὁ **E. Fechner** (132). Τά νομοθετήματα πάνω στά ὁποῖα βασίζεται εἶναι ἡ ἀρχή καί ὄχι τό τέρμα τῆς προσπάθειας. Οἱ ἴδιοι οἱ δημιουργοί αὐτῆς τῆς κοσμοθεωρίας ἀναγνωρίζουν ὅτι τέτοιες βαθειές μεταρρυθμίσεις δέν εἶναι εὔκολες οὔτε πραγματοποιοῦνται μέσα σέ λίγα χρόνια. Θα χρειασθῆ, λένε, νά περάσουν πολλές δεκαετηρίδες, ἴσως γενεές ὁλόκληρες, γιά νά κυριαρχήσουν οἱ νέες ἰδέες στήν ψυχή τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ πού τόσο πολύ ταιριάζουν στήν φύσι του (εἶναι γνωστό ὅτι ὁ γερμανικός λαός εἶναι λαός πειθαρχικός, ἐργατικός, πρόθυμος σέ θυσίες ὑπέρ τοῦ γενικοῦ καλοῦ· λαός ὁ ὁποίος δέν διστάζει στήν ἀνάληψι εὐθυνῶν). Ἐξαίρεται ἰδιαίτερα τό γεγονός ὅτι ἄν καί οἱ οἰκονομικές προϋποθέσεις τῆς ἐπερχόμενης μεταβολῆς δέν εἶναι ἀπόλυτα εὐνοϊκές, ἐν τούτοις δέν παρατηρήθηκε καμία ἀνασταλτική ἐπίδρασις (133).

Ἐρωτᾶται ὅμως τελικά μετά τά ὅλα ὅσα ἔχουν ἐκτεθεῖ: θά ἔλθη ποτέ ἡ ἡμέρα κατά τήν ὁποία ἡ ἔννομη τάξις τήν ὁποία ἐπιδιώκει ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός θά ἔχη καταστῆ μιά ἀναμφι-

---

132. E. Fechner op. cit. σελ. 11.

133. «Ὅταν μέ δικαιολογημένη ὑπερηφάνεια ἔλεγε τήν 20-2-1938 ὁ **A. Hitler** στόν λόγο του πρός τό Reichstag (σελ. 47-48 τῆς ἐκδόσεως M. Muller und Sohn), ἕνας λαός δέν διαθέτει λόγω σφαλμάτων τῶν παλαιῶν κυβερνητῶν του οὔτε ἀποθέματα χρυσοῦ, οὔτε ξένο συνάλλαγμα, ὅταν ἕνας λαός ἔχει νά θρέψη 140 ἀνθρώπους κατά τετραγωνικό χιλιόμετρο χωρίς καμμιά ἐνίσχυσι ἀπό κάποια ἀποικία, ὅταν ἕνας λαός στερεῖται πολλῶν πρώτων ὑλῶν καί οὔτε μπορεῖ, οὔτε θέλει νά ζῆ μέ πιστώσεις, ὅταν ἕνας τέτοιος λαός ἐλάττωσε σχεδόν στό μισό τόν ἀριθμό τῶν ἀνέργων του καί ὄχι μόνο κρατᾶ ψηλά τό ἐπίπεδο τῶν μαζῶν, ἀλλά καί τό βελτιώνει διαρκῶς μέ τά ἴδια του τά μέσα, ὅταν ἕνας λαός πραγματοποιεῖ ἕνα τέτοιο θαῦμα, ἔ, τότε ἔχουν τήν ὑποχρέωσι τουλάχιστον νά σιωποῦν ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι παρ' ὅλες τίς καλλίτερες προϋποθέσεις, δέν κατορθώνουν νά λύσουν οὔτε τό πρόβλημα τῶν ἀνέργων τους».

σβήτητη πραγματικότητα ἐπί γερμανικοῦ ἐδάφους; Οἱ Γερμανοί ἐπιστήμονες καί πολιτικοί ὑπό τήν ἐπιρροή τοῦ ἰδεολογικοῦ ἐνθουσιασμοῦ πού τούς κατέχει, δέν διστάζουν καθόλου νά ἀπαντήσουν σ' αὐτό τό ἐρώτημα, μέ ἕνα ἀνεπιφύλακτο «ναί». **Ὁ ξένος ὅμως παρατηρητής, καί ὅταν ἀκόμη ἐμφορεῖται ἀπό τά ἐθνικοσοσιαλιστικά ἰδεώδη, ὀφείλει νά ἔχη ὁρισμένες μικρές ἐπιφυλάξεις.** Αὐτό ἀποδεικνύεται ἰδίως λόγω τῆς φανερῆς τάσεως τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ πρός τήν σέ ὁρισμένες φορές, ἔξαρσι τῶν ὁμαδικῶν συμφερόντων μέ θυσία τῶν ἀτομικῶν. Πραγματικά σέ πολλές πτυχές αὐτῆς τῆς κοσμοθεωρίας βλέπει κανείς νά παραβλέπεται ὁ ἀτομικός ἐγωϊσμός καί νά παραγνωρίζεται ἡ δύναμις μέ τήν ὁποία τόν ἐμφύτευσε ἡ φύσις μέσα στήν ψυχή τῶν ἀνθρώπων. Οἱ πατέρες τῆς κοσμοθεωρίας αὐτῆς ἀνεβάζουν μέσα στόν ἐνθουσιασμό τους τήν κοινωνία στό δικό τους ἠθικό ὕψος, ἐνῶ ἡ ἠθική ἀνωτερότητα δέν ἀποτελεῖ στήν πραγματικότητα τῆς ζωῆς τόν κανόνα. Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός ὁρισμένες φορές ξεφεύγει ἀπό τήν μέση χρυσή ὁδό μεταξύ ἀτομικοῦ καί κοινωνικοῦ ἀξιώματος, μεταξύ ἀτομικοῦ καί ὁμαδικοῦ ἐγωϊσμοῦ (134)· ἔτσι βρίσκεται ἐπάνω σ' ἕνα ἔδαφος, ὄχι πάντοτε ἀσφαλές, γιά τήν ἀνέγερσι τοῦ νέου πολιτικοῦ, κοινωνικοῦ καί οἰκονομικοῦ οἰκοδομήματος.

Ἄσχετα ὅμως μ' αὐτές τίς ἐπιφυλάξεις, πιστεύω ὅτι καί σέ μιά ἀκόμη ἐθνικοσοσιαλιστική κοινωνία δέν μποροῦσε νά γίνει παρά μόνο μιά διευθέτησις καί ὄχι ἐξοβελισμός τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος. Ὅπως ἐξέθεσα στίς εἰσαγωγικές παρατηρήσεις, τό κοινωνικό ζήτημα ὑπῆρξε καί εἶναι συνυφασμένο μέ τίς μεταξύ τῶν τάξεων ἐχθρικές διαθέσεις οἱ ὁποῖες ὀφείλονται ἀφ' ἑνός μέν στήν λόγω τῆς ἀνισότητας τῶν ἀνθρώπων διάκρισί τους σέ κοινωνικές βαθμίδες ἀπ' ὅπου ἀντλοῦν μέ ἄνισο τρόπο ὑλικά καί ἠθικά ὠφελήματα, ἀφ' ἑτέρου δέ στήν ἀπό τήν μεροληπτούσα πολιτεία μικρή ἤ μεγαλύτερη

---

134. Τίς σκέψεις μου γιά τήν ἐνδεικνυόμενη κατεύθυνσι ἑνός κράτους, τό ὁποῖο ἐπεμβαίνει γιά τήν ρύθμισι τῶν σχέσεων τῶν ἀτόμων καί τῶν ὁμάδων τους, ἐξέθεσα στό ἔργο μου «Εἰσαγωγή στήν ἐφηρμοσμένη κοινωνική οἰκονομική» Θεσσαλονίκη 1937, ἰδίως σελ. 138 ἐπ.

ἐνίσχυσι τῆς ἀνισότητας μέ ὅλες τίς ἀπό ἐκεῖ καί πέρα συνέπειες. Γιά νά ἐξαφανισθοῦν λοιπόν ἐξ' ὁλοκλήρου οἱ ἐχθρικές αὐτές διαθέσεις καί γιά νά βασιλεύση ἡ ἀπόλυτη κοινωνική ἁρμονία, θά ἔπρεπε νά ἐξαφανισθοῦν ἀμφότερες οἱ γενεσιουργές αἰτίες τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος. Ἐκλειπούσης μόνο τῆς δεύτερης αἰτίας μέ τόν ἔστω καί πλήρη ἐμβαπτισμό τοῦ κράτους στήν ἐθνικοσοσιαλιστική κοσμοθεωρία, βασικά νά παρέμενε πάλι ἡ πρώτη, ἡ ὁποία θά τροφοδοτοῦσε τίς μεταξύ τῶν τάξεων ἀντιζηλίες καί ἐνδεχόμενες διενέξεις.

Δεν μπορεῖ βέβαια νά γίνη σοβαρός λόγος γιά ἐξάλειψι τῆς ἀνισότητας μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ἐφ' ὅσον αὐτή ἔχει τίς ρίζες της στήν ἀνθρώπινη φύσι. Ἀπό τήν φύσι προέρχονται οἱ σωματικές, πνευματικές καί ψυχικές διαφορές, οἱ ὁποῖες ὑπάρχουν μεταξύ τῶν δύο φύλων, ἀλλά καί τῶν ἀτόμων πού προέρχονται ἀπό τήν ἴδια φυλή καί ἐν τέλει λίγο πολύ μεταξύ τῶν λαῶν. Ἀπό αὐτές τίς διαφορές ἀπορρέουν οἱ ἀτομικές καί οἱ ὁμαδικές προσπάθειες ἐκμεταλλεύσεως, ἀκόμα καί οἱ ἀντιζηλίες καί τά μίση καθώς καί οἱ κοινωνικές καί οἰκονομικές διακρίσεις, οἱ ὁποῖες προσφέρουν ἐπιπρόσθετη τροφή στήν διαμόρφωσι καί σαφέστερη διάκρισι τῶν τάξεων. Οἱ ἄνθρωποι καί οἱ ὀργανώσεις τους μποροῦν ἀσφαλῶς νά μεταβάλλουν τήν σύνθεσι τῶν κοινωνικῶν τάξεων, νά μεταβάλλουν ἀκόμα τήν θέσι κάθε μιᾶς στήν κοινωνία ἑνός κράτους, νά ἀνατρέψουν τίς κυρίαρχες καί νά ἀνυψώσουν τίς ἐξουθενωμένες. Μποροῦν ἀκόμα μέ μία πιό ἄρτια κρατική ὀργάνωσι νά ἐξασθενίσουν τίς μεγάλες μεταξύ τῶν τάξεων διαφορές στήν ἀπόλαυσι τῶν ὑλικῶν καί ἄϋλων ἀγαθῶν. Νά καταργήσουν ὅμως τίς κοινωνικές τάξεις καί νά ἰσοπεδώσουν τήν ἀπόλαυσι τῶν ἀγαθῶν οὐδέποτε μπόρεσαν μέχρι τώρα, οὔτε καί θά μπορέσουν στό μέλλον. Αὐτό τό τελευταῖο ἀναγνωρίζει ἄλλωστε καί ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός, μή παραβλέποντας κατά βάσι, ὅπως εἴδαμε, τήν ἀνισότητα μεταξύ τῶν ἀνθρώπων καί τήν συνέπεια αὐτῆς ἀνισότητα τῶν ὑλικῶν καί ἠθικῶν ὠφελημάτων τους.

Ἀλλά ἀκόμα καί ἄν ἡ κοινωνική ζωή δέν πρόκειται νά φθάση, ὄχι βεβαίως στήν ἀπόλυτη τελειότητα τήν ὁποία που-

θενά δέν ὑπόσχεται ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός, ἀλλά οὔτε καί σ' αὐτήν τήν ἁρμονία τήν ὁποία ἐπιδιώκει αὐτός, δέν ἀμαυρώνεται ἀπό τό γεγονός αὐτό ἡ λαμπρότητα τῆς ἐθνικοσιαλιστικῆς κοσμοθεωρίας ἀναφορικά πάντα μέ τήν ρύθμισι τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Καί ἡ μερική ἀκόμα ἐπιτυχία αὐτοῦ τοῦ ἐγχειρήματος ἀποτελεῖ μέγα ἀπόκτημα γιά τήν ἀνθρωπότητα.

Ἄν καί ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός, ὁ ὁποίος εἶναι γέννημα και θρέμμα τοῦ ἰδιαιτέρου του φυσικοῦ, κοινωνικοῦ, πολιτικοῦ καί οἰκονομικοῦ περιβάλλοντος, δέν εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου μεταφυτεύσιμος σέ ξένες χῶρες, ἐν τούτοις πολλά σημεῖα αὐτῆς τῆς ἰδεολογίας καθώς καί τά μέσα τῆς πραγματοποιήσεώς τους στήν ρύθμισι τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν κοινωνικῶν τάξεων θά μποροῦσαν νά χρησιμοποιηθοῦν ἐπωφελῶς καί ἀπό ἄλλους λαούς. Σέ ἐμᾶς ἡ ἐθνική κυβέρνησις ἐπιτέλεσε καί στόν διακανονισμό τῶν σχέσεων μεταξύ ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν ὅπως καί στήν πρόνοια καί ἀντίληψι ὑπέρ τῶν πιό ἀπορων τάξεων τῆς κοινότητας κυριολεκτικά μεγάλο ἔργο. Σέ διάστημα πολύ βραχύ τό ὁποῖο μόλις ὑπερβαίνει τήν διετία, ἐπετεύχθηκαν σ' αὐτό τό πεδίο ὅσα ὁλόκληρες δεκαετίες δέν εἶχαν τήν δύναμι ἤ τήν θέλησι νά φέρουν στό φῶς. Ἡ θέσις τῶν Ἑλλήνων ἐργατῶν βελτιώθηκε πραγματικά ἀπό πολλές ἀπόψεις, ἐντάθηκε ἡ κρατική προσπάθεια γιά τήν σωματική ἐξυγίανσι τοῦ λαοῦ μας, οἱ φτωχοί βρίσκουν περίθαλψι στούς κόλπους τῆς Πολιτείας. Δίπλα σ' αὐτές τίς προόδους, γιά τίς ὁποῖες ἡ εὐρύτερη ἀναφορά θά ἔβγαινε ἀπό τά πλαίσια αὐτῆς τῆς μελέτης, τό νέο Ἑλληνικό Κράτος, μέ τό ἀναγεννώμενο ἐθνικό φρόνημα καί τήν ἐπανερχόμενη στήν ψυχή τοῦ λαοῦ συνείδησι τῆς μεγάλης ἀποστολῆς του, θά μποροῦσε νά προχωρήση γιά τήν τελική διαμόρφωσι μιᾶς καθαρά ἑλληνικῆς ἐθνικῆς στό φρόνημα κοινωνιστικῆς ἰδεολογίας, ἡ ὁποία θά προωθήση, ὅσο τίποτε ἄλλο, τό ἔθνος στόν δρόμο τῶν πεπρωμένων του.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛ.

5 Mark die Woche musst Du sparen -
willst Du im eignen Wagen fahren!
KdF-WAGEN-
(Anschlußkarte)
NR.
Vor- und Zuname (bei Frauen auch Geburtsname)
Wohnort:
1936
IIIA-42803
KdF-Wagen: Über Anschaffungspreis und Zahlungsweise erteilen Auskunft alle Betriebswarte
und Dienststellen der NS.-Gemeinschaft „Kraft durch Freude" Gau München-Oberbayern

REICHSNÄHRSTAND
BLUT UND BODEN
5. REICHS
BAUERNTAG
GOSLAR 1937
25. - 28. NOVEMBER
MAX
BLETSCHACHER
MÜNCHEN

Unterstützt das Hilfswerk
Mutter und Kind

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΚΕΨΙΣ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1989 / ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΣ

- Γουσταύου Λέ Μπόν: ΝΟΜΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ
- Ἴωνος Δραγούμη: ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ
- Στρατιωτικαί ἐκθέσεις καί μελέται: Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ
- Ἀνδρέα Δενδρινοῦ: ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ - ΣΙΩΝΙΣΜΟΣ (Δ' ἔκδοσις)
- Φρειδερίκου Στίβε: ΤΙ ΑΡΝΗΘΗΚΕ ΝΑ ΔΕΧΘΗ Ο ΚΟΣΜΟΣ
- Σίτσας Καραϊσκάκη: ΕΒΡΑΙΟΙ ΚΑΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ (Γ' ἔκδοσις)
- Ντήτριχ Ἔκκαρτ: ΣΙΩΝΙΣΜΟΣ: Ἀπό τόν Μωυσῆ στόν Λένιν
- Κ. Χάρυ Μπράουν: ΣΤΟΕΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ
- Ἀνδρέα Δενδρινοῦ: ΕΛΛΑΔΑ ΞΥΠΝΑ
- Ριχάρδου Βάγκνερ: ΙΟΥΔΑΪΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΗ
- Ἰουλίου Ἔβολα: ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΤΩΝ ΑΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΝΙΚΗ
- Γεν. Ἐπιτ. Στρατ.: ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ «ΦΑΝΗ» ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΟΥ Α2 ΓΡΑΦΕΙΟΥ Γ.Α. ΑΝΤΑΡΤΩΝ
- Ἀνδρέα Δενδρινοῦ: ΚΥΠΡΟΣ: 30 ΧΡΟΝΙΑ ΞΕΠΟΥΛΗΜΑΤΟΣ
- Γεωργίου Κυβέλου: ΦΑΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ
- Ὁμάδα GRECE: ΡΩΣΙΑ, Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ;
- Ἀλαίν ντέ Μπενουά: ΓΙΑΛΤΑ, ΤΑ ΔΕΣΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
- Ἰστβάν Μπάκονι: ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΔΟΥΛΕΜΠΟΡΟΙ ΤΩΝ ΛΑΩΝ
- Γουσταύου Λέ Μπόν: Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΝ
- Ὁμάδα GRECE: ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΥΣΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ
- Μωρίς Μπαρντές: ΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΜΜΑΧΩΝ
- Ἀνδρέα Δενδρινοῦ: ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΙΣΡΑΗΛ (Γ' ἔκδοσις)
- Ὁμάδα GRECE: ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ: ΤΟ ΑΛΗΘΙΝΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΔΕΝ ΤΕΘΗΚΕ ΠΟΤΕ
- Ἀλαίν ντέ Μπενουά: Ο ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΥ ΕΧΘΡΟΥ
- Σταύρου Μελισσηνοῦ: ΑΝΤΙΚΟΜΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΙΑ
- XX Συνέδριο GRECE: Η ΕΥΡΩΠΗ 51η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ;
- Ὁμάδα GRECE: ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΤΡΟΠΟΣ ΧΡΗΣΕΩΣ
- Σάρλ Μωράς: ΟΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ
- Μπερνάρ Λαζάρ: ΑΝΤΙΕΒΡΑΪΣΜΟΣ, ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ
- Λουκᾶ Γ. Σταύρου: ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΟ ΦΩΣ
- Μιχαήλ Οἰκονομάκου: Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ
- Ἀνδρέα Δενδρινοῦ: ΟΥΤΕ ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ ΟΥΤΕ ΜΟΣΧΑ
- Γουσταύου λέ Μπόν: Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ
- Περικλῆ Γιαννόπουλου: ΑΠΑΝΤΑ
- Παντελῆ Βυσσούλη: Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ
- Μιχαήλ Οἰκονομάκου: ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΟ
- Χαρ. Νικολάου: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ 1821 - 1829
- Ἐλευθ. Σταυρίδη: ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε.
- Ντοκουμέντα 44-49: ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ '44
- Ρομπέρ Στόϋκερς: ΝΙΤΣΕΪΚΕΣ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΕΣ
- Παντελῆ Βυσσούλη: ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ
- Ρομπέρ Στόϋκερς: Η ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΦΑΣΙΣΜΟΥ
- ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ: ΤΟ ΠΟΡΙΣΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΦΑΚΕΛΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
- Ρομπέρ Φωρισσόν: ΕΙΝΑΙ ΓΝΗΣΙΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΑΝΝΑΣ ΦΡΑΝΚ;
- Ἐλευθερίου Παπαγιαννάκη: Η ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΤΟ 1821
- Λεόν Ντεγκρέλλ: ΑΟΥΣΒΙΤΣ
- Ἀλαίν ντέ Μπενουά: ΚΟΝΡΑΝΤ ΛΟΡΕΝΤΖ ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΗΘΟΛΟΓΙΑ
- SCORPION: ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ, ΤΟ ΟΓΚΟΥΜΕΝΟ ΔΙΛΗΜΜΑ
- Ὁμάδα GRECE: ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ - Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΟΥ
- Κ. Δ. Σκιαδόπουλου: ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
- ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΚΕΨΙΣ: ΣΥΝΕΒΗ ΣΤΟ ΤΕΙΧΟΣ

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΙ:

- Ὁμάδα GRECE: ΟΙ ΜΥΘΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
- Nouvelle Ecole: Η ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΣΗΜΕΡΑ: Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΦΡΟΫΝΤ
- Φώτιου Οἰκονόμου: Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ
- Ρίτσαρντ Χάργουντ: ΝΥΡΕΜΒΕΡΓΗ: Η ΔΙΚΗ
- Ρομπέρτο Φόντι: ΔΑΡΒΙΝΟΣ / ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ